EDIȚIA DE VINERI
Vol. 5

U.C.S. 2019

Antologie de proză modernă și contemporană

CUPRINS

Pascal BRUCKNER: Căpcăunii anonimi. 3

Gabriel García MÁRQUEZ: Colonelului n-are cine să-i scrie 54

Charles BUKOWSKI: Cincisprezece centimetri 136

Paul AUSTER: 4 3 2 1 (Fragment. Primul capitol) 155

Pascal BRUCKNER

CĂPCĂUNII ANONIMI

În ziua când împlini douăzeci şi cinci de ani, Balthus Zaminski, căpcăun de felul său, făgădui slujitorului său Carciofi că n-o să mai mănânce niciodată copii. Gata, voia să se îndrepte. Pe crucea mea, să mor dacă spun minciuni. De data asta treaba era serioasă:

— Îţi jur, Carciofi dragă, poţi să mă duci într-o creşă de copii mici, am să fiu mai cuminte decât un mieluşel. Lucrurile astea mă dezgustă acum. Dacă ai şti cât de eliberat mă simt, ce minunat este!

Slujitorul plânse, îngenunche, mulţumi lui Dumnezeu şi desfăcu o sticlă de şampanie. Evenimentul trebuia sărbătorit. Şi ce eveniment! Stăpânul lui cel drag punea capăt, prin puterea unui jurământ, la secole de blestem.

Ca voi şi ca mine

Balthus Zaminski nu era unul dintre acei căpcăuni grosolani, cum vedem prin poze, pântecos, cu mustăţi pe oală, cu hainele murdare, pătate de sânge şi grăsime. Nu, nu era o brută carnivoră care scoate răgete fioroase, ci un *domn* deosebit de elegant, întotdeauna bine ras, doar cu mâinile un pic cam

vânjoase şi cu dinţii foarte ascuţiţi. Dar când nu râdea în hohote – în asemenea împrejurări dădea la iveală nişte incisivi tăioşi ca briciul – şi când purta mănuşi faptul trecea neobservat. Cei din neamul Zaminski erau aristocraţi. Originari din Polonia, plecaseră din ţinuturile natale cu patru veacuri în urmă şi se împrăştiaseră în lumea largă. Balthus avea rude peste tot. Un unchi al lui era magistrat în Africa de Sud, un altul consilier de stat în Danemarca, un văr făcea avere la New York, un altul trăia în Australia. Dar nu toţi erau căpcăuni. Numai cei din Franţa revendicau acest titlu din tată în fiu, din mamă în fiică, fără nicio discriminare. Dacă aveai norocul să nu fi mâncat de părinţi până la zece ani – aceasta este data limită până la care se consumă un copil, fiindcă mai târziu devine aţos, tare ca talpa –, primeai mai apoi o educaţie aleasă. Servitorilor le cădea în seamă să-i ocrotească pe micuţi până la vârsta salvatoare.

Pentru a înţelege bine acest fenomen, trebuie ştiut că neamul căpcăunilor, descinzând pesemne din zeul Cronos care îşi devora propriile odrasle – în privinţa aceasta istoricii au îndoieli –, trăia odinioară la hotarele lumii civilizate şi de acolo veneau să prade târguri şi sate. Răpeau copii cu zecile, se ghiftuiau cu ei şi se întorceau o lună-două mai târziu împinşi de foame. Dar cum, încetul cu încetul se formă o rezistenţă împotriva lor, fură împrăştiaţi, alungaţi de pe moşiile lor şi

nevoiţi să se amestece cu localnicii. Sălăşluiau în munţi, în câmpii neprietenoase, în păduri de nepătruns. Îşi construiră castele cu neputinţă de cucerit şi cetăţi întunecoase, de unde ieşeau la pradă cerând răscumpărări de la oameni, luând dijmă de la familiile cu mulţi copii. În acele vremuri, aşa cum în fiecare cămin un copil era menit Bisericii, un altul era sortit căpcăunului: cel mai adesea era vorba de ultimul născut numit „căpcăunelul", pentru care orice zi trăită nu era decât o amânare. Când căpcăunul bătea la poartă cu mâinile lui uriaşe, ameninţând că smulge acoperişul sau că sparge geamurile, tatăl şi mama, tremurând ca varga, cu copilaşii scâncind pe lângă ei, îi întindeau într-un coş, îmbrăcat tot în alb, cu un fir de pătrunjel în urechi, puişorul lor, iar căpcăunul pleca fără să le mulţumească, în hohote sălbatice de râs care îi înfiorau până în măduva oaselor.

— Hai, cumetrilor, urla el, la treabă, grăbiţi-vă să-mi faceţi alt plod. La noapte, daţi-i bătaie, şi de mai multe ori dacă e nevoie. Să nu care cumva să întârziaţi cu dijma!

Câteva clipe mai târziu, auzeau ridicându-se din adâncul pădurii un râgâit grozav, cavernos, semn că monstrul isprăvise de cinat; îşi făceau semnul crucii, cădeau în genunchi, se rugau la Sfânta Fecioară să-i cruţe şi să-i blagoslovească iar cu pruncuşori. După care mergeau degrabă să-şi îndeplinească datoria conjugală.

Dar regii, prinţii, seniorii îi urmăriră pe căpcăuni până în castelele lor, le arseră casele, îi capturară şi decapitară cu sutele, trecându-i prin foc şi sabie pe verii, nepoţii şi rudele lor, pentru ca această cumplită seminţie să dispară pentru totdeauna de pe faţa pământului. Câţiva căpcăuni supravieţuiră, ascunzându-se sau deghizându-se sub haina şi starea altor profesiuni şi plecară prin oraşe să se amestece printre oameni. Născociră un limbaj al lor ca să se recunoască între ei fără să se dea de gol, formară societăţi secrete, confrerii de iniţiaţi după modelul carbonarilor, francmasonilor, rozacrucienilor, formând reţele întregi cu toată supravegherea poliţiei. Neamul Zaminski din Franţa se număra printre aceştia: sub înfăţişarea unor mari burghezi dedicaţi comerţului şi dreptului, ei oficiau în taină ca să-şi potolească poftele. E multă vreme, aşadar, de când căpcăunii nu mai au chipuri de ucigaşi sau de sălbatici. Sunt fiinţe respectabile ca voi şi ca mine, care vorbesc englezeşte, plătesc cu cărţi de credit şi lucrează la calculator. Tocmai de aici vine primejdia!

Un servitor prozelit

Când tatăl lui Balthus, Benoit Bronislaw Zaminski, fu pe patul de moarte din cauza unei angine pectorale pricinuite de excese alimentare, îşi convocă fiul în vârstă de treisprezece ani

la căpătâi şi îi ceru să jure pe Cartea Sfântă a căpcăunilor, *Codex Carnivorum,* că va perpetua tradiţiile familiei.

— Dacă îţi încalci jurământul o să fii blestemat, iar fantoma mea o să te urmărească şi în cel mai îndepărtat colţ din univers. Ai jurat şi de acum tot neamul Zaminski depinde de tine ca să supravieţuiască. La rândul tău să ceri copiilor tăi să jure, pentru ca astfel rasa noastră să nu se stingă niciodată. Noi suntem deosebiţi, Balthus, să nu uiţi asta!

Bietul Balthus! Era sfâşiat. Cum avea să-şi ţină promisiunea, când doisprezece ani mai târziu făgăduise valetului său exact contrariul.

Dar, trebuie să o spunem, Carciofi nu era un servitor obişnuit. Intrase în slujba familiei Zaminski când avea zece ani. Mai întâi ajutor la bucătărie, trimis pe la cumpărături, deveni mai apoi valet şi pe urmă fu folosit exclusiv în serviciul micuţului Balthus, faţă de care era cu cincisprezece ani mai mare. Îl îndrăgise pe micuţ ca un tată, îi supraveghease studiile, educaţia, îl ajutase în fiecare etapă a vieţii, îl sprijinise în momentele grele. Din majordom devenise mentor şi duhovnic. Carciofi însuşi nu era altceva decât fiu de cârnăţar din Bologna, în nordul Italiei. Crescut printre cârnaţi şi jamboane, le găsi curând respingătoare. La şase ani, indignat de omorârea barbară a animalelor, avea să îndemne la răscoală porcii din ferma vecină, fluturându-le pe sub nas şiraguri de

cârnăciori şi slănină.

— Animale cu rât şi coadă, venerabili porci şi scroafe, iată ce vă aşteaptă, iată ce soartă vă pregătesc oamenii. Deşteptaţi-vă!

La fel îndemna vacile, viţeii, gâştele, gânsacii şi puii, avertizând fiecare specie asupra capcanelor ce i se întind. Vorbea astfel cocoţat pe un taburet în mijlocul ogrăzii, în indiferenţa generală a păsărilor şi a mamiferelor. Nimeni nu-i băga în seamă vorbele, în afara tatălui său care îl surprinse într-o zi certând neamul galinaceelor şi îl aduse acasă croindu-i la palme şi curele. Gândul că propriul lui fiu a putut să incite la revoltă purceii de lapte şi godinii, că a vrut să-i saboteze cu bună ştiinţă munca ce-i aducea pâinea îl înfurie peste măsură. Carciofi primi o bătaie soră cu moartea de care îşi aminti ani de-a rândul şi fu pedepsit să mănânce mortadela şi untură vreme de şase luni, inclusiv dimineaţa. Asta nu făcu decât să-i sporească aversiunea pentru meseria părintească. Refuză încetul cu încetul salamul, burta, jambonul, păstrama, organele şi rinichii. La opt ani deveni vegetarian îşi repudie pentru totdeauna familia, fugi noaptea de acasă cu o desagă în mână, trecu graniţa franceză, ajunse la Paris şi după alte întâmplări fu angajat la familia Zaminski.

Când află mai târziu – nu bănuise nimic la început – că patronii săi sunt căpcăuni şi că se desfată mâncând copii fu cuprins de disperare. Asta îi crea o mare problemă de

conştiinţă; se gândi să demisioneze. Preferă totuşi să uite de scrupule şi să păstreze un post bun unde i se respectau preferinţele pentru legume şi suc de morcovi. La urma urmei, vegetarienii se opun ingerării cărnii de animal, nu se vorbeşte nicăieri de carne de om. Îl necăjea totuşi că scumpul lui Balthus, care ajungea acum la pubertate şi arbora o acnee de toată frumuseţea, intra în această confrerie monstruoasă. Micuţul fusese iniţiat în această artă de tatăl şi bunica lui, după cum se obişnuia în familie. I se amestecase carne de copil în mâncare de când era mic, i se inculcase acest gust odată cu cel de lapte şi de bomboane. Şi faptul că un copil atât de blând, care arăta înclinaţii pentru poezie şi cinema, mai ales pentru comediile muzicale americane, era împins pe o cale atât de sângeroasă îl scandaliza pe valet. Începu de timpuriu să contracareze propaganda paternă, dar micuţul nu-l asculta şi-l respingea. Către vârsta de şaisprezece ani tânărul făcu o adevărată pasiune pentru copii şi devora câte trei prichindei pe săptămână. Văduva de maică-sa, o femeie grăsuţă şi ursuză, care fusese iniţiată în căpcăunitudine de soţul ei, dar care prefera ciocolata pe care o lua cu pumnul din bombonierele mari presărate peste tot în apartament, mai ales ciocolata neagră umplută cu migdale sau cu bucăţele de alune, maică-sa, aşadar, care se stingea încet în cultul soţului dispărut prea devreme, reuşea cu greu să-i satisfacă nevoile şi trebuia să

trimită mereu hăitaşii după provizii pentru fiul său.

Carciofi bodogănea, rodea zăbala, dar tot spera să aducă băiatul pe drumul cel bun, oricare ar fi fost preţul de plătit. Când mama muri în cele din urmă de o criză de apoplexie, urmare a unei alimentaţii prea bogate, profită încercând să-şi recâştige ascendentul asupra protejatului său. În fiecare zi îi critica deprinderile, îl dojenea pentru gusturile lui. Copilul îşi bătea joc de predici, urmându-şi poftele pe care tinereţea şi robusteţea i le înzeceau. Dar Carciofi avea timpul, răbdarea şi geniul persuasiunii. Cu atât mai mult, cu cât Domnul Zaminski tatăl, încântat de serviciile lui, îi încredinţase pe patul de moarte creşterea vlăstarului său – Balthus era singurul lui fiu – şi îi dăduse o mare parte din avere ca să ducă la bun sfârşit această sarcină. Înscăunat tutore şi supraveghetor, o dată mama dusă la rându-i, Carciofi avu toată autoritatea necesară ca să-l influenţeze cum voia pe adolescent.

În fiecare dimineaţă, în timp ce îl alinta, îi inculca respectul pentru fiinţele vii, păsări, vite, cai şi, în special, copii. Îi tot cerea să repete că e un lucru rău să mănânci copii, că aşa ceva nu se cade.

— Dar de ce, se înfuria Balthus, de ce e o crimă dacă mie îmi place? De vreme ce natura a sădit acest gust în mine, societatea care îmi înfrânează instinctele ar trebui schimbată. Şi de altfel am recitit cele zece porunci şi Declaraţia drepturilor omului,

codul civil şi codul penal. Nu scrie nicăieri că nu ai voie să mănânci copii. Carciofi, dă-mi un motiv serios care să nu fie o chestiune de principiu şi renunţ imediat.

— Un motiv serios? Dar e evident: copiii sunt prea bogaţi în grăsimi diverse, mănâncă lapte, brânză, carnea lor este saturată de lipide, de radicali liberi, de acizi nesănătoşi. Dacă o ţii tot aşa, la treizeci de ani vei avea colesterol precum tatăl tău, diabet precum mama ta, te va paşte obezitatea, inima îţi va fi strânsă ca într-o menghină, arterele ţi se vor astupa.

— Încetează, Carciofi dragă, mă sperii. Iată în sfârşit nişte argumente serioase şi care dau de gândit. Dar viaţa e scurtă şi trebuie să te distrezi.

Şi tânărul Balthus îşi relua expediţiile carnivore cu alţi filfizoni de teapa lui.

Cu timpul însă lecţiile servitorului său sfârşiră prin a da roade. După ani întregi de orgie, Balthus începu să mediteze la sensul actelor sale. Remuşcarea puse stăpânire pe el: începu să-i fie milă de micuţii pe care îi mânca, chiar dacă îi mânca foarte rafinat, gătindu-i şi asezonându-i, îl înduioşă durerea părinţilor lipsiţi pe neaşteptate de progenitură. Îşi amintea nopţile de groază când tatăl şi mama lui, înnebuniţi de furie, mai ales în nopţile cu lună plină, veneau să-i bată la uşa camerei urlând: „Unde e fiul nostru? Unde e fiul nostru?”

Foamea le tulbura minţile, îi făcea să-şi piardă orice simţ al bunei-cuviinţe. Balthus era terorizat, şi Carciofi îl ascundea de fiecare dată într-o covată de pâine în fundul dulapului, sau chiar în compartimentul de fructe al frigiderului, bine înfofolit. A doua zi, după ce criza trecuse, tata şi mama erau din nou numai lapte şi miere. Alt copil plătise pentru nebunia lor. Şi apoi natura venea în ajutorul lui Carciofi: Balthus avea probleme de digestie, stomacul lui se împotrivea, copiii nu-i mai priau. Trebuia să înceapă o dietă, să ţină regim, să ia pastile. Un căpcăun delicat care are probleme gastrice, era culmea! Pilorul i se înfunda, vezica i se astupa, ficatul i se umfla. Ce ruşine! Trebuia să accepte evidenţa: carnea de bebeluşi dăunează grav sănătăţii. Dar atât de puternic era atavismul, că Balthus continua să se ghiftuiască deşi asta îl îmbolnăvea.

Începuse să facă studii de drept, o altă tradiţie în familie. Tatăl lui îi spusese: „Ziua o profesiune onorabilă, noaptea patimile. Între ele un perete etanş. Nimic în profesiune nu trebuie să amintească gusturile pe care le ai. Să nu te îndrepţi cumva spre cariera de profesor, preot, educator, instructor de sport, confesor, preceptor, pedagog sau cântăreţ”. Şi tot buchisind prin cărţi avusese confirmarea că este imoral să mănânci copii, chiar şi copii săraci sau străini! Funeste prejudecăţi, gândea, care îi lipsesc pe oameni de o plăcere atât

de mare. Asta îl tulburase: o pasiune atât de intensă pe care toată lumea o condamnă nu poate fi prea cuviincioasă. Se informă discret în jur: i se confirmă că pe toate latitudinile, în toate civilizaţiile să mănânci carne de om e foarte prost văzut. Se numeşte canibalism şi cei care îl practică sunt condamnaţi de ceilalţi. Fu zguduit de aceste revelaţii, îşi rări expediţiile nocturne, o rupse cu tovarăşii lui căpcăunii şi se angajă încetul cu încetul pe calea sobrietăţii şi aproape a abstinenţii.

Din fericire pentru el, Balthus Zaminski era un băiat extrem de sofisticat, un moştenitor în toate sensurile cuvântului, consecinţă a unui mediu social înstărit şi a unei educaţii rafinate. Nu numai că stăpânea mai multe limbi, dar era înnebunit mai mult decât îşi poate imagina cineva după lucrurile frumoase şi după confort. Se dovedea uneori de o frivolitate vinovată, parcurgea kilometri întregi ca să-şi cumpere încălţăminte de calitate la o cizmărie de comandă, îşi schimba hainele de două sau de trei ori pe zi, devora revistele de modă şi de bucătărie. Îmbrăţişarea mătăsii, opulenţa pielii, foşnetul stofelor îl făceau să intre în transă. Dormea în aşternut cu iniţialele lui brodate. Şi era snob din cale afară: foarte atent cu mediile pe care le frecventa, alegea cu grijă barurile şi restaurantele cele mai bune, refuzând tovărăşia neciopliţilor sau a mârlanilor. Locuia împreună cu valetul său într-un apartament cu cinci camere în cartierul Tuileries (dar

închiria şi un apartament pe Coastă şi o cabană la munte). Cu alte cuvinte, banii îi asigurau un avantaj nepreţuit: nu trebuia să socotească fiecare bănuţ, putea să-şi permită orice fantezie. Carciofi îi administra averea uriaşă asistat de un specialist în finanţe şi îi dădea în fiecare săptămână un cec consistent, pe care Balthus îl cheltuia după bunul lui plac. E mult mai uşor să fii căpcăun atunci când eşti bogat!

Balthus avea gusturi alese. Adora muzica bună şi îi era cu neputinţă să facă precum mulţi alţi căpcăuni: să savureze un copilaş ca pe un hamburger sau o pizza pe muzică rap, tehno sau de varietăţi. Un bebeluş rotofei merita măcar un Mozart, un Bach sau un Mahler, fără de care ospăţul ar fi fost ratat. Fiindcă Balthus era un excelent bucătar care ar fi putut să dea lecţii şi celor mai mari şi îşi pregătea reţetele cu mult timp înainte. Foarte curat în ceea ce-l privea, îşi făcea manichiura şi pedichiura o dată pe săptămână; o cosmeticiană venea să-i îngrijească faţa şi pielea. Nu uita sfaturile tatălui său: „Evită să salivezi în faţa unui băieţaş sau a unei fetiţe, face o impresie proastă. Nu-ţi arăta gingiile, că sunt prea roşii şi stârnesc idei neplăcute. Şi, mai ales, nu te duce la dentist: o să-şi dea seama imediat de anomalia ta. Câtă vreme mănânci copii eşti ferit de carii, de gingivite, de tartru şi de abcese, dar cum te opreşti încep să-ţi cadă dinţii". O dată pe săptămână Carciofi îi pilea dinţii cu o pilă groasă de metal care producea un sunet

dezagreabil.

Aţi înţeles, Balthus Zaminski era un delicat şi avea o grijă deosebită pentru persoana şi înfăţişarea sa. Făcea sport într-un club foarte select şi îşi formase o musculatură onorabilă. Cât despre gustul lui nestăpânit pentru haine – costume de in sau de alpaca, pantofi din piele de crocodil, pulovere de caşmir, paltoane din păr de cămilă –, ele îl ajutau să iasă din rutină, să-şi canalizeze pasiunile spre altceva. Carciofi îl încuraja în aceste lucruri futile, numindu-l „puicuţă de lux" şi însoţindu-l după-amiezi întregi la cumpărături frenetice de unde se întorceau cu braţele pline de pachete, epuizaţi, visând deja la cumpărăturile de a doua zi.

Timpul trecu, Balthus îşi termină studiile, fu primit la doctorat şi intră într-un cabinet de consiliere franco-american. În ciuda vârstei tinere, deveni repede un avocat căutat, căruia i se iertau unele excentricităţi: purta părul lung, venea pe role la Palatul de Justiţie, fuma ţigaretele invers, ţinând capătul aprins în gură, îşi pierdea nopţile în cluburi la modă. Arăta o adevărată veneraţie lui Carciofi, care se îndrepta spre patruzeci de ani, vârstă încă verde, dacă e să-i credem pe specialişti. O epocă de fericire părea să înceapă pentru stăpân şi servitor şi acesta din urmă, atent să-şi îndeplinească toate îndatoririle cuprinse în slujba sa, se gândea deja să găsească o soţie potrivită pentru Balthus.

O boală persistentă

Dar vai, mania ancestrală a neamului Zaminski nu putea să dispară atât de repede. În primele luni ce urmară promisiunii făcute lui Carciofi, Balthus reuşi să-şi ascundă vechile obiceiuri. Foarte ocupat, muncea din greu, ieşea mult, nu avea mai deloc timp liber. Doar noaptea, în visele cele mai neştiute, imaginea vreunui copilaş rumen învârtindu-se în frigare îl făcea să se trezească ud de transpiraţie. Adormea la loc şi totul era uitat. Dar într-o zi, pe când se întorcea de la Palat după ce pledase într-o cauză – o poveste de proprietate intelectuală a unor softuri –, fu imobilizat într-un ambuteiaj în Place du Châtelet. Venise cu maşina în ziua aceea, un cupeu Aston-Martin din anii ’60, o bijuterie de colecţie, moştenire din familie. Câţiva şcolari traversară prin faţa lui, era într-o miercuri după-amiaza, şi cu zâmbete largi bătură toţi cu degetele pe capota maşinii. Contactul zecilor de mânuţe cu caroseria decapotabilei – s-ar putea spune chiar cu pielea lui – îl înfiora. Avu un şoc aproape electric, ca şi cum l-ar fi lovit trăsnetul. Trebui să coboare, în ciuda claxoanelor şi insultelor, ca să respire, simţea că se sufocă. Cum ajunse acasă, se băgă în pat, cu febră mare. Tremură timp de trei zile, clănţăni din dinţi, fu la un pas de convulsii şi trebui băgat într-o cadă cu gheaţă ca să-i scadă temperatura. Când îşi reveni, ştiu că boala

reapăruse. Vechea obsesie îl urmărea.

— Carciofi, îl imploră el, te rog ajută-mă, n-o să reuşesc niciodată.

Supărat de această slăbiciune, Carciofi îi porunci stăpânului să rămână în pat, închise uşa cu cheia, blocă ferestrele şi se concentră.

După o săptămână, Balthus avea programare la un generalist cu reputaţie excelentă. Sub pecetea confidenţei, îi expuse acestuia propriul caz, îi arătă mâinile viguroase şi dinţii ascuţiţi. Medicul zâmbi sincer şi când Balthus continuă să-i povestească izbucni în râs.

— Ce-i aşa de amuzant? întrebă acesta mirat.

— Ştii ceva, prietene, eu am simţul umorului dar dumneata mergi prea departe. Dacă dumneata eşti căpcăun, eu sunt Gingis Han. Dinţii falşi sunt foarte bine imitaţi.

— Doctore, te înşeli. Sunt cât se poate de sincer. Şi nici nu bănuieşti ce eforturi a trebuit să fac.

— Domnule dragă, am şi alţi pacienţi care aşteaptă afară. Înţeleg că starea dumitale de căpcăun este o metaforă pentru o bulimie necontrolată. Ai probleme cu greutatea, dar e ceva frecvent în zilele noastre. Îţi voi prescrie câteva medicamente.

Într-adevăr, din ziua jurământului Balthus se îngrăşase; asta-i soarta căpcăunilor, să se umfle de îndată ce le lipseşte carnea fragedă; şi apoi, în compensaţie, tânărul devasta

patiseriile. Medicul îi dădu ceva să-i taie pofta de mâncare, foarte eficient şi un plasture de lipit pe umăr, care îl făcu să slăbească cinci kilograme dar nu-i influenţă cu nimic micile fantezii.

Carciofi îşi smulgea părul din cap: totul mergea aşa de bine şi deodată stăpânul îi scăpa printre degete. Îl sfătui pe Balthus să încerce psihanaliza. S-au văzut minuni produse pe divan. Se informă asupra celor mai buni terapeuţi ai momentului şi în cele din urmă îl îndrumă pe stăpân spre un anume Georges Wunderkinder care avea cabinetul lângă Luxembourg într-o clădire minunată din secolul al XVIII-lea. Domnul Wunderkinder era un bătrân cu coamă albă, cu voce blândă, prietenoasă. Îl asculta pe Balthus cu interes, ştia cum să-i inspire încredere, lua note repetând: „Interesant, foarte interesant". El, măcar, îl credea, îl privea cu bunăvoinţă. De la o săptămână la alta îi ceru să povestească despre tată şi mamă, despre bunică, ce jucase un rol important în iniţierea sa; îi ceru detalii de mare precizie: greutatea ideală a unui bebeluş, diferenţele de gust între un băiat şi o fetiţă, între un blond şi o brunetă etc. Balthus făcea asocieri libere, se destăinuia fără teamă, căci manierele mieroase ale interlocutorului îi înlăturau orice suspiciune. Trebuie spus că bunicul lui Balthus, Zbigniew, a scris faimoasa biblie a căpcăunilor din secolul XX, *Arta de a găti bebeluşii,* clasic al genului în care stă scris negru pe

alb că cea mai potrivită vârstă pentru un copilaş este între doi şi patru ani. Balthus se mira de curiozitatea psihanalistului şi îşi spunea că acest om manifestă o intransigentă conştiinţă profesională. Cu timpul Domnul Wunderkinder se arătă tot mai indiscret: pretinse lui Balthus să-i dezvăluie toate reţetele bunicului său, era imperativ pentru bunul mers al curei, iar Balthus, cu inima sfâşiată, încălcând o interdicţie familială, trebui să se execute. El destăinui profesorului cele o mie şi unul de moduri de a găti copiii pe care şi le transmiteau în familie de secole. De data aceasta Domnul Wunderkinder înregistra direct pe dictafon şi repeta:

— Foarte apetisant, hm, vreau să spun foarte interesant.

Îşi ştergea gura cu o batistă fină şi ronţăia bomboane medicinale, negre ca tăciunele, plescăind din limbă. Balthus era tulburat de toate aceste întrebări. Se gândea să discute cu Carciofi, cu atât mai mult, cu cât într-o zi profesorul agăţase pe peretele cabinetului portretul imens al unui sugar porţionat cu linii punctate cum se face cu vitele la măcelărie. Această imagine fu un şoc teribil pentru tânăr. Era supus la chinuri.

— Acesta e un test, îi explică profesorul. Înţeleg să vindec răul cu rău şi să vă măsor gradul de rezistenţă. Văd după paloare că sunteţi departe de a fi vindecat. Aş vrea să-mi indicaţi din memorie cu această riglă care sunt cele mai bune părţi dintr-un copil, după experienţa pe care o aveţi. O să-mi

explicaţi mai apoi care părţi pot fi făcute cu sos alb, ca vânat, ca rasol. Avem tot timpul la dispoziţie, toată după-amiaza.

Ceea ce îl miră cel mai tare pe Balthus a fost faptul că profesorul Wunderkinder îşi schimbă într-o clipă elegantul costum de tweed cu un şorţ alb şi o bonetă de bucătar. Fără să se gândească, mecanic, Balthus rosti deviza căpcăunilor, celebrul proverb ştiut din negura timpurilor:

— *Totul la un bebeluş e de mâncat, nimic nu e de aruncat.*

Profesorul insista, punea întrebări din ce în ce mai precise (care este timpul ideal de fierbere pentru jaret, pentru pulpă? dar pe frigăruie, mi le-aţi recomanda? cât escalop ar ieşi de aici? rinichii îi gătiţi cu vin alb sau cu roze? dar degetele de la picioare, de ronţăit cu chips-uri şi cu un Martini dry, cred că sunt delicioase?).

Derutat, dar încrezător în virtuţile discursului psihanalitic, Balthus destăinui în câteva ore o parte considerabilă din ştiinţa sa culinară, moştenită de la marii maeştri din Evul Mediu şi Renaştere (între care şi faimoasa reţetă „copilaş cu o mie de gusturi", cea mai suculentă dintre toate). Şi totuşi nu avea sentimentul că progresează: în loc să-l îndepărteze de demoni, Wunderkinder se mulţumea să i-i aducă mereu aproape, să-i agraveze rana. Stătu de vorbă cu Carciofi. Acesta puse mâna pe telefon şi îl sună pe Domnul Wunderkinder, hotărât să ceară explicaţii. Îi răspunse însă o servitoare cu voce răguşită, cu

accent puternic care îl anunţă pe un ton sec că profesorul plecase în călătorie fără să fixeze vreo dată pentru întoarcere. Carciofi auzi nedesluşit râsete batjocoritoare şi parcă şuşotelile unei adunări numeroase ocupate cu cine ştie ce activitate ocultă. Închise spunându-şi îngrozit că toate mijloacele utilizate pentru a-şi vindeca stăpânul nu făceau decât să-i accentueze boala. Şi când lunea următoare Balthus se duse la prima din cele trei şedinţe săptămânale, nimeni nu răspunse la uşa bătrânului profesor; insistă, sună de zece, de cincisprezece, de douăzeci de ori. Un vecin exasperat ieşi şi-l avertiză pe Balthus că Domnul Wunderkinder nu mai locuia acolo. Se mutase pe ascuns la sfârşit de săptămână, împreună cu bătrâna lui servitoare, de loc din Bielorusia, fără să lase vreo adresă.

— Cum e cu putinţă, strigă Balthus, trebuia să lucrăm împreună măcar şapte ani. Şi nici nu i-am plătit ultima şedinţă.

Se întoarse plin de ciudă acasă şi se încuie în cameră. Seara, după ce îşi făcu chei duble pentru apartament, plecă în lume, îşi găsi vechii tovarăşi de dezmăţ pentru noi chefuri. Vai, nu rezistase prea mult!

Viciul puse din nou stăpânire pe el cu o violenţă sporită. Se lăsă în voia lui cu o plăcere desăvârşită; nu mai suporta să trădeze obiceiurile familiei şi să fie insultat pe stradă de necunoscuţi care îi şuierau la ureche: „Ticălos vândut”. Ca să

prindă curaj, rememora vorbele tatălui său:

— Balthus, noi suntem nişte paria, nişte blestemaţi de la începutul lumii. Suntem persecutaţi precum vampirii şi vrăjitoarele. Rasa noastră e pe cale să se stingă. Fiinţe specializate îşi petrec viaţa hăituindu-ne. Dar forţa noastră stă în supravieţuire. Nu lăsa să se stingă tradiţiile noastre, gândeşte-te la câte am îndurat ca să le putem perpetua.

Pentru că îşi reluase obiceiurile, tânărul era din nou în formă, slăbea (prin acel faimos paradox, deja pomenit, care face ca un căpcăun să se îngraşe dacă renunţă la carnea de copil), redevenea un zvelt play-boy, cum era de vreo zece ani încoace. În fiecare seară îşi schimba ţinuta când ieşea, purta costum sobru, vestă de piele, sau ieşea în pantaloni scurţi cu o mustăcioară sub nas şi un cercel în ureche şi, sub camuflajul acesta care îl făcea să semene cu un om obişnuit, comitea acte cu totul neobişnuite. Îşi pilea singur caninii cu o mică pilă de aur care aparţinuse contelui Vaslav Zaminski, din secolul al XVI-lea, ca să-i ascută mai bine. Putea fi văzut uneori în paginile revistelor, alături de alte celebrităţi, arborând un frumos zâmbet reţinut (şi pe bună dreptate, fiindcă un zâmbet mai larg îi era interzis). Trecea drept enigmatic, dar el nu era decât înfometat, ros de o dorinţă greu de satisfăcut. Deşi îi dispreţuia, umbla cu indivizi de aceeaşi teapă, având în comun aceeaşi aviditate, erau legaţi prin fire secrete şi, ca ei, era

afiliat la *Puişor International,* societatea universală a căpcăunilor.

Carciofi se dădea de ceasul morţii de disperare; erau distruşi ani întregi de persuasiune, de îndoctrinare. Elevul său îi scăpa în întregime. Se îngrozea văzând că se înzeciseră demonii pe care încercase să i-i scoată din suflet. Încercă şi alte terapii ca să-l vindece pe Balthus de rătăcirile lui. Îl puse să facă sport la nivel intensiv: stretching, aerobică, jogging, bicicletă. Balthus, care făcea cu dragă inimă astfel de exerciţii transpira, asuda, respira, suferea, dar când se întorcea ud leoarcă, gâfâind, cu febră musculară, întreba imediat:

— Când mâncăm?

Şi Carciofi vedea consternat cum i se lungesc incisivii ascuţiţi ca nişte pumnale, cum muşcă din buze. Nu-l mai recunoştea pe copilul delicat pe care-l iubise şi ajutase de atâtea ori. Îl înscrise la un curs de yoga, dar în timpul meditaţiilor stomacul lui Balthus bolborosea cu zgomote de apă trasă la W.C. şi profesorul socoti că e preferabil să suspende lecţiile. Îl supuse la şocuri electrice; Balthus era cam ameţit când se terminau, dar după o jumătate de oră striga cu un zâmbet larg:

— Aş mânca ceva! La masă, ce naiba, la masă sau fac praf totul!

Îi administră Prozac, Tranxene, Litium: toate medicamentele

puteau să influenţeze dispoziţia stăpânului, dar nu acţionau deloc asupra apetitului său. Încercă şi aromoterapia: nu făcu decât să-i ascută mirosul lui Balthus, capabil de acum înainte să adulmece un copil pe o rază de un kilometru. Călătoriră, vizitară piramidele, cascadele de pe Zambezi, merseră la Taj Mahal, Borobodur, Tikal, Yukatan.

Dar peste tot Balthus dispărea când începea să se întunece, ca să-şi facă aranjamentele, îşi procura porţia de ştrengari, îşi pregătea gustărica: era incorigibil!

Şi boala îi reveni fatală, groaznică, mai gravă decât înainte Tratamentele nu făcură decât să-i faciliteze digestia, să-i elimine balonările, dispepsia, flatulenţa, insuficienţa hepatică, făcând astfel să-i crească dispoziţia către căpcăunitudine în proporţii alarmante. Balthus devenea acel căpcăun brutal şi grosolan în privinţa căruia familia lui îl prevenise.

De cum zărea un copilaş rotofei, inima îi bătea să-i spargă pieptul, mâinile i se umezeau de transpiraţie, pământul îi fugea de sub picioare şi în stomac simţea un mare gol. Fie şi gândul la un puiuţ îi dădea ameţeli, îl făcea să saliveze din abundenţă. Visa să trăiască în America de Nord, unde atâţia copii suferă de obezitate din leagăn, unde un puşti de trei ani poate să ajungă la cincizeci de kilograme. Cincizeci de kilograme de carne proaspătă şi fragedă care ţi se topeşte în gură: vă închipuiţi câte fripturi şi antricoate se pot scoate de aici? Ieşea acum în

fiecare noapte, îşi lua prea puţine precauţii; valetul îl găsea a doua zi în pat, cu burdihanul în sus, sforăind de se cutremurau pereţii, cu gura încă unsuroasă după ospăţul din ajun. Balthus îşi săvârşea ritualurile noaptea într-o casă izolată într-o fundătură, situată pe colina Montmartre, pe care o închiriase fără ştirea lui Carciofi. Acolo îşi întâlnea complicii şi, ascultând frumoase melodii, slujbe, oratorii, sonate, făcea chefuri ajutat de bucătari care-ţi făceau frică, culeşi printre vagabonzi şi cărora le cumpăra tăcerea cu bani sau cu ameninţări. Unul dintre ei care încercase să comenteze ceva se trezi cu braţul mâncat de Balthus şi ţinuse minte.

Trebuie să recunoaştem, spre scuza tânărului, că lumea era plină de tentaţii nenumărate, mai ales după ce rata fecundităţii crescuse din nou în Europa de Sud: pe toate străzile din toate oraşele mamele îşi plimbau în cărucioare şi landouri micuţii ştrengari, blonzi, bruneţi, negri, galbeni, unul mai drăgălaş şi mai grăsuţ decât altul, şi era o suferinţă chinuitoare să nu pui mâna pe ei. Când vedea un pici traversând strada, Balthus se gândea: „Hm, trece un sandviş!”

Şi adăuga melancolic: „Îmi trece un sandviş pe sub nas”.

Ideea de a rata o ocazie îl făcea să turbeze. Dădea târcoale uneori prin grădinile publice, pe lângă ţarcurile cu nisip, leagăne sau căluşei, cu speranţa de a răpi vreun copil rătăcit sau prea curajos a cărui mamă adormise sau stătea la taclale cu

prietenele. Aducea sub braţ albume cu Lucky Luke, Asterisc, Gaston Lagaffe sau Mimi la Souris ca să momească prada, dar nu îndrăznea să facă pasul. Asta era treaba exclusivă a celor care jertfeau vânatul, nişte paria în meserie, şi tatăl lui îi interzisese cu desăvârşire să se coboare la aşa ceva. Se întorcea cu buzele umflate, lăsând benzile desenate pe o bancă sperând să facă fericiţi nişte puşti. Balthus dorea mai mult ca orice fericirea copiilor. Asta se resimţea în dezvoltarea lor şi le făcea carnea mai gustoasă, mai elastică (e lucru cunoscut că puştii maltrataţi au carnea aţoasă). De altfel, Balthus rămăsese el însuşi un copil mare. Dormea cu jucării de pluş în pat, avea un trenuleţ electric, se oprea cu încântare în faţa magazinelor cu jucării. Avea întotdeauna două-trei prin buzunare pe care le dădea micilor lui prieteni ca să se joace până la ora mesei.

Obosit de atâta luptă, Carciofi încercă să-şi iniţieze stăpânul în bucătăria vegetariană. Îi pregătea găleţi întregi de grâu încolţit şi sfărâmat şi de orez complet, îi dădea salată de păpădie, fasole verde, îl înscrise la Clubul iubitorilor de urzică. Dar îşi găsea legumele la găleata sau toboganul de gunoi. În vremea aceasta Balthus, care avea ceva talent la scris, compunea *Ghidul vinurilor pentru carnea de copil,* pe care voia să-l editeze sub pseudonim. În fiecare seară îşi aducea vreo zece sticle de vin şi îşi nota impresiile, dădea note diferitelor

podgorii, sublinia cele mai bune combinaţii între cutare varietate de viţă şi cutare parte dintr-un copil. Era o muncă grea de profesionist, de adevărat critic gastronomic, de care tatăl său ar fi fost mândru.

Se încumetă chiar, în ciuda tuturor recomandărilor făcute de familie, să exerseze într-o seară o meserie interzisă: aceea de baby-sitter. Reuşise să treacă de vigilenţa celor care recrutau personalul, înarmându-se cu certificate false, făcând o impresie bună. Într-o sâmbătă la ora douăzeci, cu părul tuns scurt, în pantaloni scurţi şi cămaşă albă, cu o geantă diplomat în mână, se prezentă la domiciliul unei perechi tinere, părinţii adorabili ai unui bebeluş de vreo cincisprezece luni, un băieţel cu numele de Adrien. Soţul şi soţia fură miraţi mai întâi de aspectul atletic al acestui baby-sitter – e mai rar ca un bărbat să stea cu copii – şi de geanta lui mare din oţel gri.

— Fac studii în domeniul hotelier, explică Balthus, vreau să fiu bucătar-şef şi-mi aduc de lucru seara ca să mai repet pentru examene. Dacă îmi daţi voie, am să fac asta în bucătărie şi am să strâng totul înainte de plecare.

— Vă pricepeţi la sugari? întrebă mama.

— Şi încă cum, doamnă, mai mult chiar decât vă puteţi închipui. Îi cunosc din interior ca să spun aşa. Am stat cu fraţii şi surorile mele de când aveam şapte ani, eu sunt cel mai mare dintre cei nouă copii.

Şi începu să-l drăgălească pe copilaş care-i răspunse gângurind; acesta e misterul căpcăunilor: printre mai multe persoane copiii îi reperează imediat şi se joacă de minune cu ei. Pesemne simt interesul pe care li-l stârnesc, emoţia pe care le-o provoacă. Dar, în timp ce copiii cred că e un joc, căpcăunii nu vor decât să-şi umple stomacul. Se naşte desigur o neînţelegere care, în general, încetează cu prima îmbucătură. Cine o să-i înveţe pe copii că un căpcăun nu glumeşte niciodată? Fapt e că în seara aceea Balthus, prin dinamism, prin felul cum se grăbea să-l ia pe Adrien în braţe şi să-l schimbe, prin politeţea şi cultura sa – recunoscuse un cântec de Johnny Hallyday la radio –, îi câştigă pe părinţi. De îndată ce aceştia plecară – se duceau la o aniversare –, Balthus deschise diplomatul şi scoase din el cuţite, foarfeci, secatori, ciocane, tirbuşoane, spărgătoare de nuci, farfurii, condimente, fiole de ulei nerafinat şi de oţet (ca un bucătar adevărat, nu avea încredere decât în propriile produse), îl luă pe Adrien din leagăn, îl desfăşă, îi scoase scutecele şi pelincile, îl gâdilă, îl făcu să râdă strâmbându-se şi prostindu-se la el şi îl puse pe un platou de ceramică pe măsura lui de mare. Începu să-l dea cu sare şi piper de la ceafă la poponeaţă, să-i pună cepuşoare în urechi, usturoi între degetele de la picioare, mărar între fese şi o frunză de pătrunjel în buric. În timp ce bebeluşul râdea şi gângurea încântat de aceste pregătiri, lingând sarea pe care i-o presărase

Balthus pe corp, acesta din urmă punea repede la fiert apa cu sare şi condimente. Curăţa morcovi, cartofi, napi, praz fredonând arii din opere. Le fierse într-o oală şi apoi, în timp ce deja saliva şi scotea bolboroseli oribile din stern, topi nişte unt într-o tigaie. Bebeluşul pe platoul lui cu garnitură gângurea mereu, urmărindu-l pe Balthus cu privirea şi părând să găsească foarte nostim noul joc la ora la care ar fi trebuit să doarmă. Din cinci în cinci minute, Balthus venea să-i pipăie coapsele, burta, umerii spunând: mm, mm, ceea ce îl făcea pe micuţ să râdă în hohote. De două ori, de altfel, acesta îşi făcu nevoile în farfurie şi Balthus, cu nespusă răbdare – avea incontestabile talente pedagogice –, curăţă totul şi o luă de la capăt. Nu protesta, sigur că în curând se va ospăta împărăteşte cum n-o mai făcuse vreodată. Era abia zece, părinţii nu se vor întoarce înainte de miezul nopţii sau de ora unu. Avea timp s-o şteargă până atunci, lăsând bucătăria impecabilă: Nu era genul lui să lase mizerie. Era el căpcăun, dar nu mizerabil. Ah, avea să mănânce o masă pe cinste!

Îşi ascuţea, aşadar, cuţitele pe o piatră de moară, după un obicei străvechi. Copilaşul, între timp, adormise gol pe masa din bucătărie, cu un zâmbet de fericire pe buze în timp ce un sforăit abia auzit îi mişca nările. Asta îl răscolea pe Balthus. Deodată sună telefonul. Era mama lui Adrien: se întorceau mai devreme, din cauza unui invitat căruia i se făcuse rău,

petrecerea se terminase mai devreme. Balthus intră în panică. Doar peste un minut ar fi pus micuţul la fiert. Ce prost se nimeriseră toate! Zău că avea ghinion, în mare grabă înfăşă la loc copilul, încurcă scutecele, nu le punea niciodată cum trebuie şi îl aruncă, aşa garnisit în leagăn, cu o frunză de pătrunjel pe buze. Când mama şi tata băgară cheia în broască, îl găsiră pe tânăr amestecând cu o lingură mare de lemn într-o cratiţă aburindă, fluierând o arie din *Traviata.*

— Ei, dar ce faci acolo Balthus?

— Cu permisiunea dumneavoastră, doamnă, mă pregătesc, recapitulez reţetele pentru examen.

— Dar cum, fără pasăre, fără vită?

— Am ales specialitatea vegetariană, nu pregătesc decât legume, paste sau orez. E o ramură de mare viitor în dietetică.

— Asta-i o idee grozavă! Am putea să cinăm împreună. N-am mâncat mare lucru.

— Ăă... vă rog.

Balthus aşează masa pentru trei, prăji la foc mic legumele în tigaie adăugând câteva condimente şi le servi. Se sili să mănânce morcovi şi napi în timp ce părinţii lui Adrien, care dacă erau cu trei ani mai mari ca el, se delectau şi mai cereau câte o porţie. Când, în cele din urmă, pe la miezul nopţii Balthus, care simţea că vrea să vomite, putu să-şi ia rămas bun de la ei, mama lui Adrien, care tocmai îşi sărutase copilul,

spuse.

— Foarte ciudat, copilul e dat cu sare...

— Din cauza mea, doamnă, spuse Balthus încurcat.

— Ce vrei să spui?

— E un obicei din ţara mea, părinţii mei se trag din Carpaţi; seara, se presără puţină sare pe obrajii copilului asta îl linişteşte şi îl păstrează proaspăt peste noapte.

— Iar pătrunjelul din gură?

— Pătrunjelul e bine cunoscut pentru virtuţile lui calmante. Înlocuieşte cu mare folos tetina.

— O, Balthus, dar eşti grozav, îi spuse mama îmbrăţişându-l călduros, poate chiar un pic prea călduros. N-am mai avut un baby-sitter atât de inventiv şi de devotat. Poţi să vii oricând vrei, casa noastră îţi este deschisă.

Balthus se afundă în noapte. Fusese la un pas de catastrofă. N-o să mai facă niciodată o aşa nebunie. Şi o repeta cu voce tare. „Iartă-mă. Tată, iartă-mă, nu sunt demn să fiu fiul tău".

Balthus face curte

Carciofi, care în acea vreme slăbise şi căruia îi cădea părul din cauza rătăcirilor stăpânului, avu o nouă idee: să-l însoare pe Balthus. O femeie l-ar calma, i-ar canaliza elanurile şi l-ar supraveghea mai bine decât o făcea el, de vreme ce ar împărţi patul cu dânsul. Trebuie ştiut că lui Balthus îi plăcea compania

femeilor, dar se sustrăgea de la avansurile lor. Şi, cum nu frecventa nici băieţii, îi deruta pe cei din jur. Se bârfea pe seama lui, dar el nici nu se sinchisea. Tenebros şi fermecător, avea reputaţia de bărbat pe care nu îl puteai prinde. Carciofi începu, aşadar, să-i caute o nevastă. Nu e atât de uşor pe cât se crede de găsit o nevastă. La început valetul aborda tinerele singure de pe stradă şi era repezit. Îşi pleda cauza cu stângăcie, fiindcă nici el nu prea se pricepea la femei, şi se trezea pălmuit, înjurat, ba chiar o dată fu înhăţat de poliţie. Se adresă atunci unor agenţii specializate: ţinea să le vadă primul pe candidate, în calitatea lui de om mai în vârstă, care ţinea loc de tată, ştia cam ce i se potriveşte lui Balthus. Timp de o lună Carciofi primi în vizită tinere solicitante, selecţionate de el după fotografii. Le oferea câte o ceaşcă cu infuzie de muşeţel şi le repeta aceleaşi cuvinte:

— Stăpânul meu este bogat, foarte bogat, provine dintr-o familie excelentă. N-ar putea să accepte nici cea mai mică mezalianţă. Nu poate să ia decât o soţie din clasa lui, de rangul şi cultura lui. Dacă aveţi o particulă de nobleţe, e şi mai bine!

I se perindară prin faţă mici şi mari, lungane şi rotunjoare, doamne şi adolescente, intrigante şi timide, toate îi plăceau prin ceva, nu ştia cum să se hotărască şi se felicita că a rămas neînsurat. N-ar fi putut niciodată să arbitreze între atâtea frumuseţi, atâtea persoane excepţionale. Trăgea de timp,

aşadar, când Balthus, care de obicei se arăta indiferent faţă de astfel de lucruri, dădu în press-book-ul pe care îl ţinea valetul peste o fotografie înfăţişând o roşcată focoasă. În aceeaşi clipă se simţi răscolit şi strigă:

— Pe asta o vreau!

Se nimerise bine; Carciofi trebuia să o vadă a doua zi. Era într-adevăr o făptură excepţională, de un metru optzeci, cu o voce suavă şi care degaja atâta senzualitate că până şi copacii şi florile fremătau la trecerea ei. Carciofi se simţi înviorat în prezenţa ei şi se întrebă pentru o clipă dacă n-o să renunţe la burlăcie şi dacă n-o să propună acestei persoane încântătoare căsătoria cu el. Se miră că o fată atât de drăguţă se supune unor astfel de proceduri. Dar ea nu fu nici nerăbdătoare, nici surprinsă. Se mulţumea să zâmbească enigmatic. Pentru valet ocazia era unică: era prima dată când stăpânul arăta interes pentru sexul frumos. Poate că aceasta era calea către vindecare, în sfârşit. Îi puse, aşadar, faţă în faţă pe cei doi porumbei; roşcata afişa o indolenţă fermecătoare şi Balthus toate semnele îndrăgostitului tulburat: se bâlbâia, se roşea, se agita. Conveniră cu agenţia că vor ieşi împreună câteva seri, supravegheaţi de Carciofi care îi va urmări de la distanţă. Timp de o săptămână, Balthus o duse pe noua lui prietenă la teatru, la concert, la cinema, la restaurant, la discotecă. Făgăduise valetului să nu vorbească niciodată despre copii şi să evite

subiectul dacă ar fi venit vorba despre asta. Roşcata, pe nume Marylène – tatăl ei îi spusese aşa cu gândul la Beach Boys –, era şi ea doctor în drept şi arăta o siguranţă care îl intimida pe Balthus. Acesta o găsea sublimă şi aproape neliniştitor de perfectă; dar, cu tot magnetismul pe care ea îl exercita asupră-i, el se grăbea în fiecare seară să o conducă acasă ca să poată apoi să chefuiască până în zori cu tovarăşii. Cea mai frumoasă femeie din lume nu va înlocui niciodată un ospăţ pe cinste. Şi totuşi, când ziua următoare se scula pe la prânz, pe ea o suna mai întâi şi simplul sunet al vocii cu care spunea „alo" îi dădea o stare de încântare cum nu mai cunoscuse vreodată. În seara celei de-a şaptea zile era stabilit că o va cere în căsătorie: Frumoasa roşcată strălucea toată şi ochii îi scânteiau plini de şăgălnicie:

— Balthus spunea ea, strecurându-şi mâna caldă într-a lui, am impresia că te cunosc deja, ne leagă atâtea afinităţi.

Balthus zâmbea politicos, având grijă să nu i se vadă caninii redutabili ascunşi după buze.

— Prietene dragă, relua ea în timp ce pe masă ardeau lumânările – se aflau în restaurantul unui mare hotel iar şeful de sală şi chelnerii evoluau atent în jurul lor –, ştiu că vrei să-mi ceri ceva important. Nu, nu nega, ştiu de la mentorul tău.

Balthus transpira, tocmai uitase formula pe care o repetase de o sută de ori cu Carciofi. Văzându-l în încurcătură, ea avu

delicateţea să adauge:

— Te scutesc de această corvoadă: înţeleg că nu e uşor pentru un burlac neîndemânatic ca tine. Te simt măcinat de o nelinişte ascunsă, poate un pic de romantism juvenil. În orice caz, Balthus să ştii că răspunsul meu este da. Da, din toată inima.

Balthus bâigui ceva şi începu să saliveze, un fir de salivă i se prelingea pe barbă fiindcă se gândea tocmai la crăpelniţa pe care urma s-o facă peste o oră, de îndată ce se va despărţi de Marylène. Aceasta îi pipăia bicepşii pe sub pulover plină de admiraţie.

— O, Balthus dragă, ce bărbat grozav eşti. Presimt că noaptea nunţii o să fie sălbatică...

— Da?

— Îmi închipui deja mâinile tale pe trupul meu, ah, sunt aşa de puternice...

Îi luă rând pe rând degetele şi le muşcă cu dinţii ei ascuţiţi. Balthus simţi un fior.

— Şi limba ta pe gâtul meu...

— Zău?

— Şi când o să ne cunoaştem mai bine, după ce o să explorezi fiecare centimetru pătrat din pielea mea, o să-mi faci trei copilaşi frumoşi, sănătoşi şi rotofei.

La aceste cuvinte chipul tânărului se lumină. Stingherеala îi

dispăru şi exclamă:

— O, sigur că da, Marylène, trei copilaşi, sau chiar şase sau zece, dacă vrei. Pe primul o să ţi-l gătesc în oală de tuci cu un strop de oţet balsamic. Al doilea la frigăruie, după reţeta asiatică *saté* cu alune, pulpele tăiate în cubuleţe...

— Cum?

Balthus îşi dădu seama cam târziu că vorbise prea mult. Roşcata o să fugă înspăimântată, o să răspândească tot felul de calomnii pe seama lui. Dar Marylène nici nu se clinti.

— Ah, deci eşti de-ai noştri, nebunule?

— Despre ce... vorbeşti?

— Am ghicit din prima clipă.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

Atunci Marylène făcu semnul cabalistic: un deget în gură urmat de un plescăit din limbă în timp ce mâna stângă mângâie stomacul şi buzele murmură: mm, mm. Semnul de recunoaştere, parola! Asta nu putea să însemne decât un singur lucru: *Marylène era căpcăună!* Lui Balthus nu-i venea să creadă. Ea confirmă cu ochi strălucitori, întredeschise buzele dezvelind nişte colţi de fildeş ascuţiţi ca lama. Înţelese de ce fusese atât de tulburat văzându-i fotografia. Nemaiputând de bucurie i se aruncă în braţe. Achită nota de plată şi se grăbi să o ducă în Montmartre în ascunzătoarea lui. Diavoliţa se descurcă de minune şi se dovedi pe măsura iubitului ei: într-o

clipită înfulecă doi glumeţi, nelăsând din ei decât câteva oase. Nebun de dragoste, Balthus îşi imagina deja ce pereche vor face împreună. Despre ei se va spune mai târziu: Şi trăiră fericiţi şi mâncară mulţi copii.

Când a doua zi se întoarse acasă cântând cât îl ţinea gura, anunţându-l pe Carciofi că se însoară cu Marylène în aceeaşi seară, acesta din urmă bănui ceva. Stăpânul lui nu se entuziasma aşa uşor. Începu să-l iscodească şi Balthus, incapabil să păstreze un secret, îi mărturisi totul scuturat de un râs nervos. Carciofi fu distrus. Dintre milioanele de femei care trăiesc în Franţa, a trebuit ca protejatul lui, printr-un fel de instinct infailibil, să nimerească peste una din puţinele căpcăune, dacă nu chiar singura. Oroare între ororI! Grozăvie fără seamăn! Oare cum se recunosc între ei căpcăunii? Se adulmecă, se ghicesc? Totul trebuia luat de la capăt.

Carciofi ştiu să găsească în vitregie forţe noi. Îl somă pe Balthus să nu mai frecventeze această fustă (printr-un ciudat paradox tânărul îi ştia de frică deşi nu-l asculta). O chemă pe Marylène şi o ameninţă cu cele mai dure represalii, şi în primul rând cu denunţarea, dacă se mai vede cu tânărul bărbat. Ea protestă, jură că e vorba de o neînţelegere, că abia dacă gustase din mâncărurile din noaptea precedentă, că oricum carnea nu era destul de prăjită. Făgădui totuşi să rupă legătura cu Balthus

şi acesta trăi prima nefericire din dragoste.

În acest timp, servitorul lui se agita convins că stăpânul putea să aibă o viaţă fericită şi normală fără să devoreze copii. Avea dreptul la asta ca toată lumea şi el, Carciofi, se va zbate până la capăt ca să-i asigure acest drept. Şi avu atunci o altă revelaţie. Servindu-i pe Zaminski, păstrase câteva contacte cu semenii lor. Se întâmplă cu căpcăunii şi vânătorii lor cum se întâmplă cu bandiţii şi poliţiştii: se cunosc unii pe alţii, se spionează şi trăiesc în simbioză. Scrise unor persoane pe care le pierduse din vedere de multă vreme, trimise faxuri şi telegrame, căută zi şi noapte pe Internet în speranţa de a găsi o ieşire din angoasa lui. În cele din urmă, căutarea îi fu răsplătită: după săptămâni întregi de încercări, reuşi să dea la Tel-Aviv de urma unui anume Tristan Goldman, vânător de căpcăuni şi exorcist, acum la pensie. Îl imploră să-l ajute, îi expuse sub toate feţele cazul lui Balthus – Domnul Goldman îl avea în fişele sale – şi, după multe rugăminţi, reuşi să-l înduplece.

Ultima şansă

Tristan Goldman, care păstrase din viaţa activă obiceiul clandestinităţii, îl suna în fiecare zi pe Carciofi de la o altă cabină telefonică. Îi explică cum mulţi căpcăuni, ca şi unii bandiţi sau mafioţi, obosiţi să fie la marginea societăţii, ajung

să se lase de obiceiuri. S-a creat pentru ei un grup de reinserţie numit Căpcăunii Anonimi. Toţi membrii acestei organizaţii sunt ei înşişi căpcăuni care s-au căit: cunosc simptomele bolii, manifestă o mare compasiune pentru fraţii şi surorile lor şi îi ajută progresiv, printr-o disciplină de fier, să se dezbare de obiceiurile proaste. Conform principiilor asociaţiei, niciun căpcăun, chiar dacă devine abstinent, nu se poate considera vindecat şi este supravegheat de un naş autorizat să-l viziteze la orice oră din zi şi din noapte. Cei mai rezistenţi au nevoie de câţiva ani ca să se detaşeze complet.

Represiunii propriu-zise Tristan Goldman îi prefera această metodă de autoreabilitare: se obţinuseră în acest fel rezultate încurajatoare. Dădu lui Carciofi, care jură să păstreze secretul, câteva adrese din Paris şi îl rugă să-i uite chiar şi existenţa, exceptând vreo situaţie de extremă urgenţă. Ca să poată reuşi, asociaţia Căpcăunii Anonimi trebuie să funcţioneze în ilegalitatea cea mai desăvârşită. E soarta lor să se îngrijească fără să se declare; căci ar însemna să fie reperaţi şi eliminaţi de oamenii normali cărora vor de fapt să li se alăture. Trebuie să-şi recucerească dreptul la existenţă împotriva lor înşişi şi împotriva celorlalţi.

Carciofi făcu toate demersurile necesare, dădu multe bacşişuri şi cheltui o avere ca să-şi atingă scopurile. Vindecarea lui Balthus era mai presus de orice. Două săptămâni mai târziu,

un trio bizar îşi făcu apariţia la miezul nopţii în camera lui Balthus, pe când acesta din urmă, machiat şi deghizat în paj, se pregătea să se ducă la un bal mascat. Era vorba de trei căpcăuni pensionari, trei domni având peste şaizeci şi cinci de ani, însărcinaţi de asociaţie cu reabilitarea lui Balthus Zaminski la cererea tutorelui său legal, Domnul Carciofi. Văzându-i, n-ai fi spus niciodată că îşi petrecuseră tinereţea înfulecând puştime. Erau nişte bătrâni de toată frumuseţea puşi la patru ace, decoraţi, care primiseră Legiunea de Onoare: un academician foarte cunoscut, un sindicalist apreciat, un important personaj din provincie. Se înţelegeau de minune, râdeau cam tare şi spuneau glume deocheate. Carciofi, care se aştepta să vadă trei justiţiari, fu cam dezamăgit. Dar în spatele bonomiei lor se ascundea o voinţă inflexibilă. Îl supuseră pe Balthus unui interogatoriu amănunţit şi îl somară să fie la dispoziţia lor douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. De acum înainte, viaţa lui privată le aparţinea. Naşul său oficial era academicianul, un anume Alphonse de Dupanloup, care descindea dintr-o familie de nobili mărunţi din Poitou şi care reuşise mai degrabă la cursele de cai şi la jocul de pocher până să intre la Academie unde tachina gramatica. Mare amator de glume deşucheate, arăta faţă de Balthus o indulgenţă morocănoasă.

— Ei, băieţaş, ne-am ţinut de prostii şi acum ne muşcăm

degetele? Fii liniştit că rezolvăm noi asta, am avut cazuri şi mai grele!

Şedinţele între patru ochi sau în patru durară câteva luni. Începeau de fiecare dată cu aceeaşi declaraţie. „Bună ziua, mă numesc Balthus, sunt antropofag, nu am mai mâncat ştrengari de trei luni şi nici nu simt nevoia". Cura era severă, aproape violentă: Balthus trebuia să vadă filme cu copii jucându-se la creşă sau la grădiniţă. De cum începea să saliveze primea o leapşa iar, dacă persista, un şoc electric în limbă. Dacă închidea ochii, o descărcare electrică în tot corpul. Se terminase cu ieşirile, cu barurile de noapte, cu tovărăşiile dubioase, cu muzicile enervante. În orice clipă trebuia să se căiască, să repete sloganurile care i se inculcau. „Dulciuri e permis, copilaşi e interzis!", „Cine bebeluşi poftеşte greu păcat înfăptuieşte". Naşii care îl aplaudau la orice progres îl certau la cea mai mică greşeală, îl insultau chiar în public. În urma acestui tratament radical Balthus se îndrepta, crizele se răreau. Carciofi crezu că în sfârşit au ajuns la liman. Coşmarul părea să se termine. Se pregătea să facă o donaţie substanţială Căpcăunilor Anonimi, nişte tablouri din patrimoniul familial, ca să le mulţumească.

Dar vai, atât de mare era geniul diabolic al lui Balthus, că reuşi puţin câte puţin să-i corupă pe supraveghetori. Da, aţi

citit bine: bolnavul reuşi să-i contamineze pe medici. Începu cu bătrânul academician care avea mereu una bună de povestit. Râdea la glumele lui, le aproba întru totul, îi adormea vigilenţa. Şi contraataca prin mici tuşe subtile. Admitea josnicia propriilor porniri, descria în termeni aleşi grozăvia dependenţei sale şi chinurile pe care i le provoca.

— Ah, cât aş vrea să întemeiez o familie, spunea pe un ton sincer, să mă mulţumesc cu salată verde şi mazăre. Dar vai, mi-e tot timpul foame, chiar şi după mesele mai abundente. Şi ştii de ce, naşule dragă? Pentru că totuşi nu există ceva mai bun decât un copil între doi şi opt ani, care întruneşte în el delicii şi voluptăţi pe care nimic nu le poate egala, nici chiar vita din Charolais sau viţelul de lapte luat de la mama lui.

Bătrânul domn îi dădea dreptate, dar adăuga că trebuie să fim cu atât mai vigilenţi, cu cât plăcerea e mai intensă. Balthus, care avea darul elocinţei, nu uitaţi că era avocat, îi înşira mai apoi cele o mie şi unu de moduri de a degusta un pui de om.

— Jaret de sugar cu busuioc şi paste, cât e de bun, îţi mai aminteşti, domnule Dupanloup?

— Ah, băiete, opreşte-te, te rog.

— Şi obrăjori de puşti cu sos vinaigrette?

— Încetează, te rog, simt că mor...

— Şi pulpe de ştrengăriţă la tigaie cu tocăniţă de hribi.

— Ooh...

— Şi fese de copilaş cu coriandru verde?

— O nu, nu asta!

— Şi limba piciului cu miere şi mere sote şi sugar cu scrob şi cu o felie groasă de slănină în jurul burţii?

— Încetează, te rog, încetează, e indecent!

Şi bătrânul domn se întindea, epuizat, la un pas de o comoţie. Balthus îşi relua propaganda cu ceilalţi doi care reacţionau în acelaşi fel, cedau aceloraşi nostalgii.

Şi toate acestea de mai multe ori şi atât de bine, încât, deşi fusese admis la Căpcăunii Anonimi ca să devină iarăşi om obişnuit, Balthus îi făcu pe cei trei naşi să cadă din nou în căpcăunitudine. Recidiva avu loc la el acasă şi fu pecetluită cu o petrecere de pomină în care academicianul, sindicalistul şi înaltul funcţionar de provincie, cu soţiile lor, se delectară cu o micuţă blondă de doi ani la frigare pe care Balthus o pregătise cu mere sote, un piure de conopidă şi castane, totul stropit cu un faimos vin de Pommard.

De data aceasta Carciofi se flagela, îşi urla nenorocirea. Stăpânul lui o prinsese chiar pe nepoţica portăresei, pe ea o mâncau cu toţii. Din camera lui Balthus nu se auzeau decât înjurături, ceartă, râsete grosolane; o adunătură de derbedei, de piraţi care mestecau şi râgâiau cu neruşinare. Femeile erau pe jumătate goale şi se ghiftuiau. Când îl zări pe valet băgând capul pe uşă, Balthus, care pierduse orice noţiune de politeţe, îi

strigă:

— Ei, unchiaşule, nu vrei o bucăţică, aripă sau picior?

Şi monştrii, reluând sloganurile de la Căpcăunii Anonimi, cântau în cor:

— Cine bebeluşi pofteşte chiar... regeşte se hrăneşte.

Scos din fire, Carciofi îi dădu afară pe onorabilii domni şi soţiile lor despuiate. De data aceasta voia să termine de-a binelea şi în exasperarea lui se gândi chiar să-şi omoare stăpânul. Îl contactă din nou pe Domnul Goldman la Tel Aviv. Îndurerat, acesta din urmă îi mărturisi că să vindeci un căpcăun e un lucru greu, dacă nu chiar imposibil, şi că s-au văzut cazuri când pacienţi cu douăzeci de ani de viaţă sobră şi-au pierdut capul în prezenţa unui puşti şi l-au înfulecat într-o clipă. Nu exista metodă infailibilă şi chiar Căpcăunii Anonimi numărau în ultimul timp tot mai mulţi aderenţi dubioşi. Ştia totuşi un ultim tratament, de o brutalitate extraordinară, dar care avea şanse să meargă; îi dădu toate indicaţiile.

O săptămână mai târziu, pe la ora zece seara, Carciofi aduse ca de obicei stăpânului său un pahar de porto şi măsline negre. Balthus se pregătea să iasă şi bea întotdeauna un mic apetitiv ca să-şi facă poftă de mâncare. După eşecul dezintoxicării era într-o dispoziţie radioasă; în peregrinările sale prin societate descoperea că există mult mai mulţi căpcăuni decât se crede,

că aceştia provin şi dintre vagabonzi şi dintre burghezi. Nebunia sa nu mai cunoştea limite; nopţile nu mai dormea acasă, mergea să o caute pe Marylène şi se întorcea cu părul încâlcit, beat, murdar, cu animale de pluş prin buzunare, cărora într-un acces de demenţă le mâncase o mână sau un picior. Dar de data aceasta Carciofi turnase în băutura stăpânului un somnifer puternic şi el adormi aproape imediat. Îl culcă, îl legă de pat cu sfoară groasă cumpărată de după-amiază, îl îmbrăcă într-o cămaşă de forţă, ca acelea pentru nebunii furioşi, închise obloanele şi ferestrele, încuie uşa de două ori şi aşteptă.

Când Balthus se trezi a doua zi dimineaţă, începu să urle, să se zbată, îşi blestemă valetul şi lumea întreagă, îl imploră să-l dezlege, se jură că n-o să mai mănânce copii, îi făgădui averi întregi. Carciofi îi aduse un pahar de suc de dovleac, pe care stăpânul îl scuipă, şi îl lăsă să se chinuiască. Recluziunea dură treizeci şi unu de zile, Balthus vocifera, refuza orice hrană obişnuită, urla.

— Mi-e foame, mi-e foame, ai milă, un picior de bebeluş, doar un picior, un deget, un degeţel...

Carciofi plângea cu lacrimi fierbinţi, îşi astupa urechile, dar rezista. Când se scurse o lună, o lună atroce, degradantă, care dură o veşnicie, îl dezlegă în cele din urmă pe prizonier. Tânărul era epuizat, de nerecunoscut. Lipsit de copii, luase

cincisprezece kilograme în greutate, dinţii i se clătinau ca urmare a abstinenţei. Frumoşii lui canini, frumoasele lui măsele care aveau tăişul unui pumnal şi masa unui ciocan, care nu se puteau compara decât cu dinţii unui pitbull sau ai unui aligator îi căzuseră, nu-i mai rămăsese în fundul gurii, lângă omuşor, decât o biată măsea de minte care se întreba ce face acolo singură. La douăzeci şi şapte de ani Balthus nu mai era decât o umbră, o zdreanţă; dacă nu mai putea fi un căpcăun, nu mai era nimic. Urca pe terasă şi scotea răgete de durere la lună ca un lung strigăt de disperare care înfiora pe cei aflaţi la plimbare în grădina Tuileries şi până pe bulevardul Saint-Germain. Plânsetul lui jalnic dădea fiori de gheaţă şi celor mai duri. Portăreasa urca să bată la uşa apartamentului:

— Spune-mi, domnule Carciofi, al dumitale e câinele ăla care urlă a moarte? Şi fiindcă veni vorba, n-ai văzut-o cumva pe nepoţica mea? Sunt totuşi două luni de când nu s-a întors. I se răceşte biberonul.

Auzind aceste horcăituri, mamele îşi băgau repede copiii în casă, soţii soţiile, iar câinii se întorceau la cuşca lor. Balthus rătăcea pe străzi ca un suflet chinuit, lumea îşi bătea joc de el, îl strigau „Grăsanul", „Umflatul" iar el, care fusese atât de mândru, atât de fin, se lăsa îmbrâncit fără să crâcnească. Asociaţii îl concediară din cabinetul de avocaţi sfătuindu-l să se trateze pentru obezitate. Nu-i purta pică lui Carciofi, care se

purtase ca un servitor loial şi se mulţumise să-i amintească angajamentele. Şi atunci, sfâşiat între două jurăminte, cel făcut tatălui şi cel datorat valetului, se hotărî să recurgă la o soluţie îngrozitoare.

Dăruirea de sine

Se angajă, aşadar, la circ ca om de corvoadă. El care era aşa de bogat, aşa de cochet, dormea acum pe o banchetă, căra găleţi, curăţa animalele, demonta corturile şi scena, pregătea de mâncare pentru acrobaţi, clovni şi dresori. Vorbea puţin, muncea din greu, făcea orice treabă fără să crâcnească, îndura batjocura şi nimeni nu-i punea vreo întrebare. Speriat Carciofi îi cerea să se întoarcă acasă unde îl aşteptau un pat bun şi un foc bun. L-ar alinta. Ar merge la cinema, la concert, în croazieră, era sezonul de solduri la Hermes, Vuitton, Yves Saint Laurent. Balthus refuza.

— Mi-ai luat anii cei mai frumoşi ai tinereţii, slujitorule dragă. Nu-mi cere să mă întorc lângă tine. Vremurile acelea s-au dus.

După şase luni de muncă încrâncenată, circul intră în serioase greutăţi financiare. Balthus merse la director şi îi propuse un număr extraordinar despre care se va vorbi încă în secolul următor şi pe care voia să-l realizeze în ziua de Crăciun. Mai întâi directorul refuză foarte categoric, explicând că aşa

ceva era contrar tuturor tradiţiilor. Balthus, care se aştepta la o asemenea rezistenţă, îi semnă atunci un cec enorm din rezervele sale personale; salva astfel circul pentru următorii zece ani.

— Dar cine eşti dumneata, îl întrebă directorul şi de ce faci asta?

— Nu contează cine sunt, i-o întoarse Balthus, accepţi sau nu?

Directorul ceru timp de gândire, îşi consultă personalul; le dezvălui că noul angajat, în seama căruia sunt lăsate treburile mai grele, este, de fapt, un bogătaş care vrea să evite falimentul întreprinderii printr-un număr extravagant, îngrozitor, care le poate aduce tuturor necazuri cu justiţia şi o publicitate enormă. Deşi fură surprinşi, oamenii circului acceptară în ciuda riscurilor. Balthus convocă un avocat, semnă un act de achitare şi un contract, făcu toate formalităţile la bancă. În ziua anunţată, 25 decembrie, într-unul din ultimii ani ai secolului XX, la matineu, fu adus în mijlocul arenei un cazan uriaş aşezat pe o maşină de gătit în care fierbea o supă apetisantă. Gradenele circului erau pline de lume, exclusiv micuţi sub zece ani, iar afară o mulţime de puşti tropăiau în frig şi zăpadă privind ceremonia retransmisă pe un ecran uriaş. Balthus, îmbrăcat în Moş Crăciun dar cu o bonetă de bucătar, îl invitase pe Carciofi. Contempla îngrozit scaunele

pline cu copii care pălăvrăgeau, se jucau, se trăgeau de păr şi simţi în burtă o crampă care altă dată anunţa că pofta imperioasă îşi făcea apariţia. Acum nu mai putea fi vorba de aşa ceva. Îşi potrivi proteza şi cu o lovitură de chimval făcu linişte.

— Dragi copilaşi, bine aţi venit în circul nostru pentru un spectacol cum n-aţi mai văzut vreodată şi cum n-o să mai vedeţi niciodată. Dragi copii pe care v-am iubit atât de mult, ştiţi voi ce am fost într-o viaţă anterioară?

— Nuuu...

— Am fost un căpcăun!

La aceste cuvinte puştimea izbucni într-un formidabil hohot de râs. Haida de, nătăfleaţă ăsta gras, cu gura lăsată un căpcăun, un devorator! Era din cale afară de nostim. Şi îşi bătură joc de el, aruncară în arenă confeti, bomboane, pernuţe.

— Ştiu, e adevărat nu mai semăn a căpcăun. E greu să fiu crezut. Şi totuşi acesta este adevărul şi aş putea să vă dau amănunte despre copiii de vârsta voastră pe care i-am înfulecat, cruzi, fierţi, fripţi sau copţi, să vă spun câţi am păstrat cu sare în beci la mine ca să-mi astâmpăr stomacul când mi se făcea foame. Aş putea să vă dau lista completă cu cei şi cele care mi-au trecut prin mână...

La aceste cuvinte micuţii se ghemuiră puţin speriaţi. Nu mai ştiau dacă trebuie să râdă sau nu.

— Dar nu pentru asta v-am convocat. În seara asta, dimpotrivă, vreau să mă căiesc pentru timpul îndelungat petrecut în crimă şi canibalism, să schimb printr-un singur gest cursul destinului meu. Dragii mei, am mâncat atâţia puşti, chiar câte unul sau doi pe zi în perioadele de lăcomie, încât vă propun să vă răzbunaţi în colectiv pe mine. Mă voi arunca în această supă care fierbe la foc mic şi într-o jumătate de oră voi fi fiert. În timpul acesta o să vă distraţi cu un număr de jonglerie. Vă propun să veniţi toţi, unul câte unul, să gustaţi câte o parte din corpul meu, după cum veţi dori. Vă reamintesc că la căpcăuni, ca şi la copii, cele mai bune bucăţi sunt coapsele, fesele, centura abdominală, obrajii şi urechile, şi mai ales degetele mari, cărnoase şi suculente, o mâncare regească.

Copiii scoaseră strigăte de uimire. Unele mame şocate îşi luară progenitura de mână şi ieşiră din circ vociferând cu indignare. Nu se mai pomenise vreodată un Moş Crăciun ca să se ofere pe el însuşi drept cadou copiilor. Atunci sub privirea stupefiată a asistenţei, Balthus se dezbrăcă în izmene, se înclină adânc şi cu lacrimi în ochi îşi flutură mâna.

— Adio tuturor, vă iubesc, v-am iubit întotdeauna, în felul meu.

Carciofi, îngrozit, se ridică şi urlă:

— Nu, Balthus, să nu faci una ca asta, te implor, întoarce-te...

Dar era prea târziu: tânărul se urcase pe un scăunel şi cu o

săritură sprintenă, în ciuda corpolenţei sale, se aruncase în oală fără un geamăt de durere. Fură câteva zvârcoliri şi tresăriri. Totuşi, înainte ca să dispară cu totul în zeamă, Balthus făcu cu ochiul către servitorul său.

Publicul din circ rămase încremenit. Câteva suflete sensibile izbucniră în lacrimi. Numerele jonglerilor şi ale clovnilor abia reuşiră să-i distreze pe copii şi să le potolească nerăbdarea. Când se termină jumătatea de oră, se năpustiră cu toţii în arenă, o armată de pici şi ştrengari care primiră furculiţe şi cuţite de plastic şi farfurii de carton. Doi lucrători anume pregătiţi scoaseră trupul picurând al lui Balthus şi îl puseră pe un platou de argint comandat de el, după mărimea lui. Îl înţepară cu furculiţe ca pe un crenvurşt, era numai bine fiert şi prin găuri ieşea aer cu zgomotul unui cauciuc care se dezumflă. Micuţii elfi, micuţele zâne se împingeau aşteptând să fie serviţi. Fiecare voia să atingă căpcăunul, uriaş şi umflat de cât fiersese în apă, să-i vadă ochii sticloşi, să-i deschidă gura. Fiecare avu dreptul la o porţie, nu ajunse şi pentru a doua. Un bucătar care îl dezosa pe Balthus îi curăţă carcasa de orice urmă de carne. Îl mâncară pe uriaşul cel mare ca pe o prăjitură şi i-ar fi supt şi măduva oaselor dacă ar fi fost lăsaţi să o facă. În orice caz, mâncaseră împărăteşte şi discutau aprins, pe când ieşeau, despre gustul ciudat al acestei cărni semănând puţin cu tonul şi puţin cu mielul şi cu o consistenţă uneori ca de

cauciuc. Cei care participaseră la această bacanală deveniră eroi în familiile lor şi printre prieteni. Despre această atracţie se vorbi luni întregi şi, cum o echipă o filmase, fu arătată la televiziunile din lumea întreagă.

Carciofi rămase neconsolat. Îşi adula stăpânul ca pe un fiu, îşi reproşa că l-a împins la sinucidere şi se gândea să-şi pună capăt zilelor. Fără Balthus viaţa nu mai avea sens. După scandalosul spectacol, poliţia venise să percheziţioneze casă, scotoci peste tot, dar Carciofi avusese grijă să distrugă orice dovadă care ar fi putut să-i învinovăţească stăpânul. Ţinea să-i păstreze neştirbită amintirea. Şi totuşi un amănunt îl intriga: de ce îi făcuse Balthus semn cu ochiul înainte de a se scufunda în cazan? Ce semnal voise să-i trimită? Carciofi consultă arhivele familiei Zaminski, redactate în poloneză, în franceză şi în germană. Din când în când portăreasa venea să-i bată la uşă.

— Scuzaţi-mă că vă deranjez, domnule Carciofi, n-aţi văzut-o cumva pe nepoţica mea. Se împlineşte un an de când nu s-a mai întors. Cred că o să arunc biberonul.

Răsfoi şi cărţi cu vrăji, pergamente, enciclopedii. Dar degeaba. Îi telefonă Domnului Goldman. Linia fusese desfiinţată. În disperare de cauză, îi scrise lui Marylène, sperând că nu-i poartă pică pentru vechile lor fricţiuni. Ea îi răspunse destul de repede, o scrisoare demnă, plină de emoţie.

Hăituită la rândul ei, se ascundea undeva în Europa. Nici ea nu-şi revenea după moartea lui Balthus, singurul bărbat pe care-l iubise cu adevărat. Îl revăzuse până în ultima clipă, fiind prezentă la circ, deghizată, în ziua spectacolului. Şi iată adevărul pe care îl dezvălui lui Carciofi: stăpânul lui îi făcuse cu ochiul pentru că oricine a mâncat carne de căpcăun, fie doar şi o bucăţică de piele, o fărâmă de unghie, devine la rândul său căpcăun... Şi astăzi sute de ştrengari, lăsaţi liberi peste tot în lume, au fălcile cam mari şi încep să se uite la micuţii lor prieteni, lingându-se pe buze.

(Traducere: Muguraş Constantinescu)

Gabriel García MÁRQUEZ

Colonelului n-are cine să-i scrie

Colonelul deschise cutia şi văzu că nu mai rămăsese în ea decât o linguriţă de cafea. Luă ibricul de pe plită, vărsă pe jos jumătate din apă şi râcâi cutia cu un cuţit până căzură în ibric şi ultimele fire de cafea amestecate cu rugina de pe tablă.

În vreme ce aştepta să fiarbă cafeaua, aşezat lângă soba de cărămidă, într-o atitudine încrezătoare şi nevinovată, colonelul avu straniul simţământ că în burtă îi încolţeau ciuperci şi ierburi veninoase. Era o zi de octombrie. O dimineaţă greu de trecut chiar pentru un om ca el, care supravieţuise atâtor dimineţi ca aceasta. Timp de cincizeci şi şase de ani – câţi trecuseră de la sfârşitul ultimului război civil – colonelul nu făcuse nimic altceva decât să aştepte. Octombrie era unul din puţinele lucruri care soseau.

Văzându-l intrând cu cafeaua în dormitor, soţia ridică apărătoarea de ţânţari. Noaptea avusese o criză de astmă şi acum o cuprinsese toropeala. Se ridică totuşi ca să ia ceaşca de cafea.

— Bea şi tu, îi spuse ea.

— Eu am băut, minţi colonelul. Mai era o linguriţă, cu vârf.

În clipa aceea se auzi un dangăt de clopot. Colonelul uitase

de înmormântare. În vreme ce soţia îşi bea cafeaua, el desfăcu hamacul la un capăt, îl împături şi-l legă la capătul celălalt, după uşă. Femeia se gândi la mort. „S-a născut în 1922, îşi spuse ea. Exact la o lună după băiatul nostru. La şapte aprilie".

Îşi bău mai departe cafeaua alternând sorbiturile cu respiraţia ei greoaie. Era o femeie făcută parcă din cartilagii albe, prinse de şira spinării sale arcuite şi ţepene. Respiraţia o necăjea în aşa măsură încât părea că afirmă ceva când punea vreo întrebare. Când termină de băut cafeaua, încă se mai gândea la mort.

— Trebuie să fie groaznic să te îngroape în octombrie, zise ea.

Soţul nu-i dădu însă atenţie. Deschise fereastra. Octombrie se instalase în curtea casei. Uitându-se la verdeaţa care se revărsa în culori aprinse, la minusculele galerii de râme, colonelul simţi din nou, în intestine, efectul funest al anotimpului.

— Mi-a intrat umezeala până-n oase, spuse el.

— Din pricina iernii, fu de părere soţia. De când a început să plouă ţi-am spus doar să-ţi pui ciorapii când te culci.

— De o săptămână dorm cu ei.

Ploua mărunt, dar fără încetare.

Colonelul ar fi preferat să se înfăşoare într-o pătură de lână şi să se urce din nou în hamac. Dangătul întrerupt al clopotelor

îi aduse însă aminte de înmormântare. „A venit octombrie”, murmură el şi se îndreptă spre mijlocul camerei. Abia atunci îşi aminti de cocoşul legat de piciorul patului. Era un cocoş de lupte.

După ce duse ceaşca în bucătărie, întoarse pendula din salon, montată într-o cutie de lemn negeluit. Spre deosebire de dormitor, prea neîncăpător pentru respiraţia unei astmatice, salonul era larg, cu patru balansoare de răchită, aşezate în jurul unei măsuţe, pe care se afla şi o pisică de ipsos. Pe peretele din faţa pendulei se afla portretul unei femei cu voaluri, înconjurate de îngeraşi, într-o barcă plină de trandafiri.

Când întorsese ceasul, era şapte şi douăzeci. Duse apoi cocoşul în bucătărie, îl legă de piciorul maşinii de gătit, schimbă apa din cutie şi puse lângă ea un pumn de porumb. Un grup de copii pătrunsese în curte printr-o spărtură a gardului. Se apropiară, se aşezară în jurul cocoşului şi începură să-l privească în linişte.

— Nu vă mai uitaţi atâta la el! spuse colonelul. Cocoşii nu mai sunt buni de nimic dacă te tot uiţi la ei.

Copiii nu se sinchisiră. Unul dintre ei începu să cânte la muzicuţă un cântec la modă.

— Astăzi nu se cântă, îi spuse colonelul. Astăzi e o înmormântare.

Băiatul băgă muzicuţa în buzunarul pantalonilor şi colonelul se duse în cameră să se îmbrace în doliu.

Din cauza astmei soţiei, costumul său alb rămăsese necălcat. De aceea colonelul trebui să îmbrace până la urmă costumul cel vechi, de stofă neagră, pe care, după ce se căsătorise, îl punea numai la ocazii mari. I-a trebuit mult până să-l găsească pe fundul unui cufăr, împachetat în ziare şi presărat cu bulgări de naftalină, ca să fie ferit de molii. Întinsă pe pat, soţia continua să se gândească la mort.

— Trebuie să se fi întâlnit deja cu Agustín, spuse ea. S-ar putea să nu-i povestească în ce situaţie am ajuns după moartea lui.

— La ora aceasta or vorbi despre cocoşi, zise colonelul.

În cufăr dădu peste o umbrelă veche, enormă. O câştigase soţia lui la o tombolă, la care se strânseseră fonduri pentru partidul colonelului, în aceeaşi seară asistaseră la un spectacol în aer liber, care în ciuda ploii s-a jucat până la sfârşit. Colonelul, soţia şi băiatul lor, Agustín – care pe vremea aceea avea opt ani – au urmărit spectacolul până la capăt, sub umbrelă... între timp Agustín murise, iar pânza lucioasă a umbrelei fusese mâncată de molii.

— Ia uită-te ce a mai rămas din umbrela noastră de clovn, spuse colonelul, repetând o frază obişnuită de-a lui. Şi desfăcu deasupra capului un misterios sistem de spiţe metalice.

— Acum e bună numai pentru număratul stelelor. Zâmbi.

Soţia nici nu se osteni să se uite la umbrelă.

— Toate sunt aşa, murmură ea. Putrezim de vii. Închise ochii să se gândească mai bine la mort.

După ce se bărbieri, pe pipăite – pentru că oglindă nu mai avea de multă vreme – colonelul se îmbrăcă în linişte. Pantalonii, strânşi tare pe picior – de parcă ar fi fost nişte indispensabili – şi legaţi pe gleznă cu nişte şireturi, se ţineau pe şold cu două bentiţe din aceeaşi stofă, care treceau prin două catarame aurite, cusute în dreptul şalelor. Nu purta curea. Cămaşa, de culoarea cartonului învechit, ţeapănă, se încheia cu un nasture din metal, care servea în acelaşi timp şi pentru gulerul fals. Dar cum gulerul fals era rupt, colonelul renunţă la cravată.

Făcea fiecare mişcare de parcă ar fi fost vorba de ceva extraordinar.

Oasele mâinilor sale păreau învelite într-o piele strălucitoare şi scorţoasă, cu pete roşii, la fel ca şi gâtul. Înainte de a-şi pune ghetele de lac, curăţă noroiul uscat de pe ramă.

Chiar în clipa aceasta soţia lui se uită la el şi-l văzu aşa, îmbrăcat ca în ziua în care se căsătoriseră. Abia acum îşi dădea ea seama cât de mult îmbătrânise colonelul.

— Te-ai îmbrăcat ca de zile mari, îi spuse.

— Înmormântarea de azi e ceva foarte însemnat, spuse

colonelul. Omul ăsta este primul care a murit în ultimii ani de moarte bună.

Ploaia încetă după ora nouă. Colonelul era gata de plecare, când nevastă-sa îl apucă de mânecă.

— Piaptănă-te, îi spuse ea.

El încercă să-şi întindă cu un pieptene de os şuviţele de culoarea oţelului. Dar fu în zadar.

— Cred că semăn cu un papagal, spuse el.

Soţia îl privi cu atenţie. Se gândi că nu era chiar aşa. Colonelul nu semăna cu un papagal. Era un om uscat, cu oasele bine articulate, de parcă ar fi fost înşurubate. Ochii săi erau plini de vitalitate; nu părea nicidecum o mortăciune conservată în formol.

— Aşa arăţi bine, consimţi ea, şi când îl văzu că iese pe uşă adăugă: întreabă-l pe doctor dacă n-a uitat cumva de noi.

Locuiau în capul satului, într-o casă cu acoperişul din frunze de palmier şi cu pereţii scorojiţi. Deşi nu mai ploua, era multă umezeală peste tot. Colonelul o porni spre piaţă, pe o străduţă cu casele îngrămădite. Când intră pe uliţa principală îl cuprinse un fior. Cât cuprindeai cu ochii, satul era împodobit cu flori. Aşezate în faţa casei, femeile, în doliu, aşteptau să treacă mortul.

Când ajunse în piaţă, începu din nou să burniţeze. Din uşa salonului de biliard, proprietarul acestuia îl zări pe colonel şi-l

strigă, deschizându-şi braţele:

— Colonele, aşteaptă puţin să-ţi împrumut umbrela.

Colonelul răspunse fără să întoarcă privirea:

— Mulţumesc, merge şi aşa.

Încă nu se pornise cortegiul. Oamenii, îmbrăcaţi în alb, cu cravate negre, stăteau la poartă şi discutau sub umbrele. Unul dintre ei îl văzu pe colonel sărind peste băltoacele din piaţă.

— Veniţi încoace! îi strigă, făcându-i loc sub umbrela lui.

— Îţi mulţumesc, prietene, spuse colonelul.

În schimb nu răspunse invitaţiei. Intră direct în casă ca s-o consoleze pe mama defunctului. Primul lucru pe care-l simţi fu mirosul de flori. Apoi începu să-i fie cald. Încercă să-şi facă loc prin mulţimea celor înghesuiţi în dormitor. Cineva îi puse mâna pe spate şi-l împinse spre fundul camerei, printr-un culoar de feţe împietrite, până în locul unde se vedeau – adânci şi dilatate – nările mortului.

Acolo şedea mama acestuia, gonind muştele de pe coşciug cu un evantai din frunze de palmier, îmbrăcate în negru, câteva femei se uitau la mort cu aceeaşi expresie cu care te uiţi la curentul unui râu. Deodată, se auzi o voce din fundul camerei. Colonelul dădu la o parte o femeie, o văzu din profil pe mama celui răposat şi îi puse o mână pe umăr. Strânse din dinţi.

— Sincerele mele condoleanţe, spuse el.

Femeia nu întoarse capul. Deschise gura şi scoase un urlet.

Colonelul tresări de teamă. Simţi cum este împins spre cadavru de o masă diformă, care izbucni într-un urlet sfâşietor. Încercă să se sprijine cu mâinile, dar nu dădu de perete. Dădu în schimb peste alţi oameni. Cineva îi spuse încet, la ureche, cu o voce blândă: „Încet, colonele". Întoarse capul şi dădu cu ochii de mort. Dar nu-l recunoscu, pentru că era ţeapăn şi părea la fel de zăpăcit ca şi el, îmbrăcat în haine albe şi cu trompeta în mână. Când săltă capul, ca să poată respira puţin pe deasupra ţipetelor, văzu cum coşciugul, acoperit, pornise legănându-se spre uşă pe o pantă de flori, care se striveau de perete. Năduşise, îl dureau toate încheieturile. Câteva clipe mai târziu îşi dădu seama că se află în stradă pentru că burniţa îi venea în ochi, iar cineva îl apucă de braţ şi îi spuse:

— Grăbeşte-te, prietene, tocmai te aşteptam. Era don Sabas, naşul răposatului său fiu şi singurul conducător al partidului, care scăpase de persecuţiile politice şi continua să locuiască în sat.

— Îţi mulţumesc, prietene, spuse colonelul şi păşi, în tăcere, sub umbrelă.

Fanfara începu marşul funebru. Colonelul remarcă lipsa unui muzicant şi pentru prima oară avu certitudinea că mortul era mort de-a binelea.

— Sărmanul, oftă colonelul.

Don Sabas era răguşit. Ţinea umbrela în mâna stângă şi

mânerul cam la înălţimea capului, fiind mai scund decât colonelul. Cei doi începură să discute după ce cortegiul ieşi din piaţă. Don Sabas îşi întoarse atunci spre colonel faţa sa tristă şi-l întrebă:

— Prietene, ce mai e cu cocoşul?

— Nimic nou, răspunse colonelul, în clipa aceea cineva strigă:

— Unde mergeţi cu mortul ăsta? Colonelul îşi ridică privirea. Îl văzu pe primar pe balconul postului de poliţie; părea că ţine un discurs. Era în indispensabili şi maiou, cu obrajii umflaţi, nebărbieriţi. Fanfara încetă să mai cânte marşul funebru. O clipă mai târziu colonelul recunoscu vocea părintelui Angel, care vorbea, ţipând, cu primarul. Desluşi discuţia prin răpăitul picăturilor de ploaie care cădeau pe umbrele.

— Şi atunci? întrebă don Sabas.

— Atunci nimic, răspunse colonelul. Înmormântarea nu poate trece prin faţa postului de poliţie.

— Iar am uitat, exclamă don Sabas. Mereu uit că ne aflăm în stare de asediu.

— Dar nu e vorba de-o revoluţie, spuse colonelul. E vorba de un biet muzicant mort.

Cortegiul o porni pe alt drum. În partea de jos a satului, femeile se uitau la el muşcându-şi unghiile în linişte. Nu după multă vreme ieşiră în mijlocul străzii şi începură să-i strige

mortului cuvinte de laudă, de mulţumire, de rămas-bun, de parcă le-ar fi putut asculta din coşciug. La cimitir colonelul se simţi rău. Ca să le facă loc celor care purtau mortul, don Sabas îl împinse pe colonel spre perete şi atunci văzu că acesta se învineţise la faţă.

— Ce-i cu tine? îl întrebă el.

Colonelul oftă.

— E octombrie, prietene.

Se întoarseră pe acelaşi drum. Se înseninase. Cerul, de un albastru intens, căpătase profunzime. „N-are să plouă", se gândi colonelul şi se simţi mai bine, deşi rămase mai departe pe gânduri. Don Sabas îl întrerupse.

— Prietene, du-te la un doctor.

— Nu-s bolnav, spuse colonelul, întotdeauna însă în octombrie parcă aş avea în stomac nişte jivine.

— Aha, zise don Sabas. Şi ajungând în pragul casei sale, de curând terminate, cu două etaje şi ferestre din fier forjat, se despărţi de colonel.

Colonelul o porni spre casă indispus că trebuia să dezbrace costumul de zile mari. Puţin mai târziu ieşi din nou, să cumpere de la băcănia din colţ o cutie de cafea şi o mână de porumb pentru cocoş.

Colonelul se ocupă de cocoş, deşi joia prefera să stea tot timpul în hamac.

Ploaia nu încetă câteva zile. Toată săptămâna avu impresia că i se întoarce stomacul pe dos. Nu închisese ochii câteva nopţi chinuit de şuierăturile astmaticei. Octombrie îi dădu puţină pace abia vineri după-masă când vremea se mai linişti. Tovarăşii lui Agustín – croitori ca şi el şi la fel de ahtiaţi după luptele de cocoşi – profitară de prilej şi veniră să privească cocoşul. Era în formă.

Colonelul se întoarse în cameră după ce în casă rămăsese numai el cu soţia. Femeia nu mai avea astâmpăr.

— Ce spun? îl întrebă ea.

— Sunt entuziasmaţi, o informă colonelul. Toţi strâng bani ca să parieze pe cocoş.

— Eu nu ştiu ce au găsit ei la un cocoş aşa de urât, îi spuse soţia. Mie mi se pare că-i anormal: are un cap prea mic faţă de picioare.

— Se spune că e cel mai bun din tot departamentul, replică imediat colonelul. Valorează în jur de douăzeci de pesos.

Era convins că un asemenea argument justifica hotărârea lui de a păstra cocoşul, moştenit de la fiul lor care fusese ciuruit de gloanţe în urmă cu nouă luni, fiindcă împrăştiase manifeste în timpul unei lupte de cocoşi.

— E o iluzie care costă scump, spuse femeia. Când o să se termine porumbul va trebui să-l hrănim cu ficaţii noştri.

Colonelul rămase pe gânduri în timp ce-şi căuta în dulap

pantalonii de dril.

— Numai câteva luni, spuse el. Cu siguranţă că în ianuarie vor avea loc lupte de cocoşi. După aceea îl putem vinde la un preţ mai bun.

Pantalonii erau şifonaţi. Soţia îi calcă cu două fiare de călcat încălzite cu cărbuni.

— Şi-acum ce-ţi veni să pleci? îl întrebă ea.

— Poşta.

„Am uitat că astăzi e vineri", îşi spuse ea, reîntorcându-se în cameră. Colonelul se îmbrăcase, dar nu-şi pusese pantalonii. Ea se uită la pantofii lui.

— Pantofii ăştia ar trebui aruncaţi, spuse ea. Ia tot ghetele de lac.

Colonelul se simţi dezolat.

— Parcă aş fi un copil orfan, protestă el. De fiecare dată când încalţ ghetele alea, am impresia că am fugit de la azil.

— Suntem orfani de băiatul nostru, îi spuse ea.

Cuvintele acestea îl convinseră. Se îndreptă spre port înainte de a fi sunat sirenele şalupelor. Purta ghete de lac, fără curea, şi cămaşă fără guler fals, închisă sus cu un nasture de metal. În dreptul sirianului Moise se uită la manevrele şalupelor. Călătorii se dădură jos frânţi de oboseală după cele opt ore de nemişcare. Erau cei de totdeauna: vânzători ambulanţi şi oameni simpli, care plecaseră săptămâna trecută şi se

întorceau ca de obicei.

Ultima şalupă era cea a poştei. Colonelul o văzu, abia stăpânindu-şi nerăbdarea, cum se apropia de mai. Deasupra, legat de ţevi şi acoperit cu o muşama, zări sacul de poştă. Cei cincisprezece ani de aşteptare îi ascuţiseră spiritul de observaţie. Iar cocoşul îi ascuţise nerăbdarea. Din clipa în care şeful poştei se urcă în şalupă, dezlegă sacul şi-l aruncă pe spate, colonelul nu-şi mai dezlipi ochii de pe el.

Îl urmări tot timpul cât merse pe strada paralelă cu portul – un labirint de magazine şi barăci cu mărfuri colorate, expuse afară. De fiecare dată colonelul era cuprins de o nelinişte care, deşi se deosebea, era la fel de apăsătoare ca şi sentimentul groazei.

Medicul satului era la poştă şi aştepta ziarele.

— Soţia mi-a zis să vă întreb, domnule doctor, dacă vă mai aduceţi aminte de noi, îi spuse colonelul.

Doctorul era tânăr şi avea un păr creţ şi lucios. Avea o dantură uimitor de perfectă, întrebă cum îi mergea astmaticei. Colonelul îi dădu explicaţii detaliate fără să-şi ia ochii de la şeful poştei, care punea corespondenţa în cutiile de scrisori, îl scotea din sărite indolenţa cu care se purta funcţionarul acesta.

Medicul îşi primi corespondenţa împreună cu pachetul de ziare. Puse deoparte buletinul de propagandă ştiinţifică. Apoi

aruncă o privire peste scrisori. În timpul acesta, şeful poştei împărţea scrisorile celor de faţă. Colonelul se uită la cutia care corespundea literei sale. Un plic par avion, cu marginea albastră, îi puse nervii la încercare.

Medicul rupse banderola ziarelor. Se uită la principalele ştiri, în timp ce colonelul – cu ochii ţintă la căsuţă – aştepta ca şeful poştei să se oprească în dreptul ei. Dar nu se opri. Medicul se întrerupse din citit. Se uită la colonel. Apoi la şeful poştei, care stătea în faţa telegrafului, şi din nou la colonel.

— Noi am plecat, spuse el.

Şeful poştei nici măcar nu săltă capul.

— Nimic pentru colonel, spuse el.

Colonelului îi fu ruşine.

— Nu aşteptam nimic, minţi el. Se uită apoi la medic cu o privire de-a dreptul copilărească. Mie n-are cine să-mi scrie.

Se întoarseră fără să scoată o vorbă. Medicul era preocupat de ziarele lui. Colonelul păşea ca de obicei, semănând cu cineva care se întoarce din drum să caute o monedă pierdută. Era o după-amiază luminoasă. Din migdalii din piaţă cădeau ultimele frunze veştejite. Când ajunseră la uşa cabinetului, începuse să se întunece.

— Ce mai e nou? întrebă colonelul.

Medicul îi dădu câteva ziare.

— Habar n-am, spuse el. Din ce lasă cenzura să apară, e greu

să citeşti printre rânduri.

Colonelul citi titlurile mari. Ştiri internaţionale. Sus, pe patru coloane, o cronică despre naţionalizarea Canalului de Suez. Prima pagină era aproape toată ocupată de invitaţii la o înmormântare.

— Nu sunt speranţe de alegeri, spuse colonelul.

— Nu fi naiv, colonele, îi zise medicul. Suntem prea copţi la minte ca să mai sperăm în Mesia.

Colonelul dădu să restituie ziarele, dar medicul se împotrivi.

— Ia-le acasă. Le citeşti la noapte şi mi le dai înapoi mâine.

Nu mult după şapte, bătură în turn clopotele „cenzurei cinematografice". Părintele Angel folosea acest mijloc pentru a atrage atenţia asupra moralităţii sau a lipsei de moralitate a filmului ce se da, conform listei cu aprecieri în acest sens pe care o primea în fiecare lună, cu poşta. Soţia colonelului numără douăsprezece bătăi de clopot.

— Prost pentru toţi, spuse ea. De un an încoace toate filmele sunt dăunătoare.

Coborî apărătoarea de ţânţari şi spuse în şoaptă:

— Lumea e coruptă.

Colonelul nu făcu însă niciun comentariu. Înainte de a se culca, legă cocoşul de piciorul patului. Închise casa şi dădu cu insecticid în dormitor. Apoi puse lampa pe jos, legă hamacul şi începu să citească ziarele.

Le citi în ordinea apariţiei şi de la prima la ultima pagină, inclusiv anunţurile. La unsprezece se auzi goarna care suna stingerea. O jumătate de oră mai târziu, colonelul termină de citit; deschise uşa dinspre curte; era întuneric beznă. Când se întoarse în cameră, soţia era trează.

— Nu se spune nimic de veterani? îl întrebă ea.

— Nimic, spuse colonelul. Stinse lampa şi apoi se sui în hamac. La început, cel puţin, publicau lista noilor pensionari. Dar de cinci ani nu mai scot o vorbă despre asta.

Până după miezul nopţii plouă. Colonelul aţipi un pic, dar se trezi imediat chinuit de intestine. Descoperi că undeva în cameră picură. Învelit cu o pătură de lână până la gât încercă să desluşească prin întuneric locul unde picură. Un fir de sudoare rece îi alunecă pe şira spinării. Avea febră. Simţi cum pluteşte, în cercuri concentrice, ca într-un bazin de gelatină. Cineva vorbi. Colonelul îi răspunse din hamacul său de revoluţionar.

— Cu cine vorbeşti? întrebă femeia.

— Cu englezul deghizat în tigru care a apărut în tabăra colonelului Aureliano Buendia, răspunse colonelul. În văpaia febrei se răsuci în hamac. Era ducele de Marlborough.

Se trezi sfârşit de oboseală. Când clopotul bătu pentru a doua oară, chemând la slujbă, se dădu jos din hamac şi pătrunse într-o lume înceţoşată, tulburată de cântecul

cocoşului. Capul continua să i se învârtă în cercuri concentrice. Simţi greaţă. Ieşi în curte şi se îndreptă spre closet trecând prin murmurul fin şi prin mirosurile sumbre ale iernii. Interiorul barăcii de lemn cu acoperiş de tablă plutea în aburii amoniacali ai podelei. Când colonelul ridică capacul ţâşni un roi de muscoi.

Era o alarmă falsă. Aşezat pe vine pe podeaua din scânduri negeluite, simţi amărăciunea idealului pierdut. Nevoia grabnică de uşurare fu înlocuită de o durere surdă în pântece. „Nu mai încape îndoială, şopti el, întotdeauna mi se întâmplă acelaşi lucru în octombrie". Şi rămase într-o aşteptare încrezătoare şi inocentă, până ce i se liniştiră durerile care-i sfâşiau maţele. Apoi se întoarse în casă la cocoş.

— Azi-noapte ai delirat din cauza febrei, îi spuse soţia.

Abia refăcută după o săptămână de criză, ea începuse să facă ordine prin cameră. Colonelul se strădui să-şi aducă aminte.

— N-am avut febră, minţi el. Am avut iar visul cu păianjenii.

Ca de obicei, după fiecare criză, soţia devenea nervoasă. În dimineaţa asta întoarse toată casa pe dos. Mută de la locul lor toate lucrurile, în afară de pendulă şi de tabloul cu nimfa. Era atât de mărunţică şi firavă, încât atunci când o vedeai umblând cu papucii ei pluşaţi, cu rochia ei neagră, închisă până la gât, îţi dădea impresia că poate trece şi prin zid. Dar înainte de prânz îşi recapătă consistenţa, greutatea ei de om. Cât stătea în pat,

totul părea pustiu în jur. Acum însă, mişcându-se printre glastrele cu ferigi şi begonii, prezenţa ei umplea toată casa. „Dacă Agustín ar fi împlinit anul, aş cânta şi eu ceva, îşi spunea ea, în timp ce amesteca în cratiţa unde fierbeau tot soiul de bucate pe care un pământ tropical e capabil să le producă.

— Dacă ai chef să cânţi, cântă, o îndemnă colonelul. Face bine la fiere.

Medicul veni după masa de prânz. Colonelul şi soţia lui tocmai îşi beau cafeaua în bucătărie când el împinse poarta şi strigă:

— Iar mi-au murit bolnavii?

Colonelul se ridică să-l întâmpine.

— Chiar aşa, doctore, îi spuse, conducându-l spre salon. Eu întotdeauna am spus că ceasul dumitale merge după fabrica de împachetat fum.

Femeia trecu în cealaltă cameră ca să se pregătească pentru consult. Medicul rămase în salon cu colonelul, în ciuda căldurii, costumul lui de in imaculat degaja un aer de răcoare.

Când femeia anunţă că e gata, medicul îi înmână colonelului trei coli de hârtie băgate într-un plic. În timp ce intră în cameră îi spuse:

— Aici e tot ce n-au scris ziarele de ieri.

Colonelul bănuia acest lucru. Era o sinteză a ultimelor evenimente naţionale, trasă la şapirograf, pentru a fi

răspândită în mod clandestin. Se vorbea despre opoziţia armată din interiorul ţării. Se simţi dărâmat. Trecuseră zece ani de informaţii clandestine şi tot nu învăţase că nicio ştire nu era mai surprinzătoare decât cea din luna care abia avea să înceapă. Când medicul se întoarse în salon, el terminase de citit.

— Pacienta asta e mai sănătoasă decât mine, spuse el. Cu o asemenea astmă cu aş putea trăi o sută de ani.

Colonelul îl privi posomorât, îi dădu înapoi plicul fără să scoată un cuvânt, dar medicul nu vru să-l primească.

— Dă-l mai departe, îi spuse el în şoaptă.

Colonelul băgă plicul în buzunarul pantalonilor. Soţia ieşi din cameră, spunând:

— Într-o zi ca asta am să mor şi am să mă duc în infern, doctore.

Doctorul răspunse în linişte, dezvelindu-şi smalţul, bun de reclamă, al dinţilor. Trase un scaun lângă măsuţă şi scoase din servietă câteva sticluţe cu mostre gratuite. Femeia se îndreptă spre bucătărie.

— Staţi puţin să vă fac o cafea.

— Nu, mulţumesc, spuse medicul. Scrise pe o foaie de hârtie cum se iau medicamentele. Resping categoric orice încercare de a fi otrăvit.

Femeia râse din bucătărie. Când termină de scris, medicul

citi reţeta cu glas tare, pentru că ştia bine că nimeni nu putea să-i descifreze scrisul. Colonelul încercă să se concentreze. Întorcându-se din bucătărie, soţia descoperi pe faţa lui urmele chinurilor de peste noapte.

— Azi-noapte a avut febră, spuse ea, referindu-se la colonel. Vreo două ore a îndrugat tot felul de prostii de pe vremea războiului civil.

Colonelul se îngrozi.

— N-am avut nicio febră, insistă el, căutând să pară cât mai calm. Şi apoi spuse, când am să mă simt prost nu mă dau pe mâna nimănui. Mă arunc eu singur la lada cu gunoi.

Se duse să caute ziarele.

— Mulţumesc pentru compliment, spuse medicul.

Ieşiră împreună şi porniră spre piaţă. Aerul era uscat. Asfaltul începuse să se topească de căldură. Când medicul îşi luă rămas-bun, colonelul îl întrebă încet, cu gura închisă:

— Cât vă datorăm, doctore?

— Deocamdată, nimic, spuse medicul, şi-l bătu uşor pe spate. Am să-ţi trimit o notă de plată umflată, când o să câştige cocoşul.

Colonelul se îndreptă spre croitorie ca să ducă plicul cu ştirile secrete tovarăşilor lui Agustín. Era singurul său refugiu de când camarazii lui de partid fuseseră omorâţi sau izgoniţi din sat, iar el rămăsese singur, fără altă ocupaţie decât aceea de

a aştepta poşta, în fiecare vineri.

Căldura de după-amiază o făcu pe soţia sa mai vioaie. Aşezată printre begoniile de pe culoar, lângă un coş cu lucruri de aruncat, ea săvârşi din nou minunea de a face câte ceva din nimic. Croi gulere din mâneci, manşete din spate precum şi petece pătrate, drepte, alcătuite unele din bucăţele de diferite culori. Un greier începu să ţârâie în curte. Soarele era la asfinţit. Dar femeia nu zări razele sale agonizând pe begonii. Ridică privirea numai când colonelul se întoarse acasă, pe înnoptate. Atunci îşi puse mâinile la ceafă şi îşi trosni încheieturile zicând:

— Mi-e capul greu ca un pietroi.

— Întotdeauna ţi-a fost aşa, spuse colonelul, după care observă că nevastă-sa era, de sus şi până jos, plină de petece colorate. Parcă ai fi o ciocănitoare.

— Trebuie să fii pe jumătate ciocănitoare ca să te poţi îmbrăca, spuse ea. Îi arătă o cămaşă făcută din trei culori diferite, cu excepţia gulerului şi a manşetelor care aveau aceeaşi culoare. Când te-oi duce la vreun carnaval n-ai altceva de făcut decât să-ţi scoţi haina.

O întrerupseră clopotele de la ora şase. „Îngerul Domnului o vesti pe Maria", se rugă ea, cu glas tare, ducându-se cu toate lucrurile în dormitor. Colonelul stătu de vorbă cu copiii care, ieşind de la şcoală, veniseră să privească cocoşul. Apoi îşi aduse

aminte că nu mai era porumb pentru a doua zi şi intră în dormitor ca să-i ceară bani soţiei.

— Cred că nu ne-au mai rămas decât cincizeci de centavos, spuse ea.

Păstra banii sub cuvertura de pe pat, legaţi într-un colţ de batistă. Erau banii de pe maşina de cusut a lui Agustín. Timp de nouă luni cheltuiseră banii aceştia, centavo după centavo, împărţindu-i între propriile lor nevoi şi nevoile cocoşului. Acum mai rămăseseră numai două monede, una de douăzeci şi alta de zece centavos.

— Cumpără o livră de porumb, spuse femeia. Cu restul cumperi cafea pentru mâine şi patru livre de brânză.

— Şi un elefant aurit, ca să-l agăţ la uşă, continuă colonelul. Numai porumbul costă patruzeci şi doi de centavos.

Se gândiră o clipă.

— Cocoşul este o orătanie, aşa că poate să mai aştepte, spuse la început soţia, dar mutra pe care o făcu soţul o obligă să se mai gândească.

Colonelul se aşeză pe pat, cu coatele pe genunchi, făcând să sune monedele în mână.

— Nu depinde de mine, spuse el, după câteva clipe. Dacă ar fi după mine, l-aş face rasol chiar astă-seară. Trebuie să fie tare plăcută o indigestie de cincizeci de pesos. Făcu o pauză ca să strivească un ţânţar ce i se aşezase pe gât. Apoi o urmări cu

privirea pe soţia sa, în timp ce ea se mişca prin cameră. Ceea ce mă îngrijorează, sfârşi el, sunt sărmanii băieţi care fac economii.

Femeia căzu pe gânduri. Înconjură toată camera pompând insecticid. Colonelul găsi că mişcările ei aveau ceva fantastic, parcă ar fi convocat spre consultare toate spiritele casei, în cele din urmă femeia puse pompa pe policioara cu icoane şi îşi fixă privirea ochilor ei siropoşi în ochii siropoşi ai colonelului.

— Cumpără porumb, spuse ea. Numai Dumnezeu ştie cum o s-o scoatem la capăt.

„Aceasta-i minunea înmulţirii pâinilor", repeta colonelul de fiecare dată când se aşezau la masă. Cu uimitoarea ei îndemânare de a peteci, împleti şi repara, se părea că soţia lui descoperise şi soluţia pentru a ţine gospodăria din nimic. Octombrie prelungi aşteptarea. Umezeala fu înlocuită de toropeală, întremată de soarele arămiu, femeia dedică trei după-amieze pieptănatului. „Acuma să te ţii", spuse colonelul când o văzu în prima după-masă desfăcându-şi părul cu un pieptene cu dinţi rari. A doua zi după-masă, aşezată în curte, cu un cearşaf alb în poală, femeia folosi un pieptene mai fin ca să scape de păduchii care se înmulţiseră în timpul crizei. La urmă se spălă pe cap cu apă de levănţică, aşteptă să se usuce şi îşi

strânse părul la ceafă răsucindu-l de două ori şi prinzându-l cu un pieptene. Colonelul aşteptă. Noaptea, în hamac, fără să închidă ochii, se chinui multe ceasuri gândindu-se la soarta cocoşului. Miercuri însă l-au cântărit şi era în formă.

În după-masa aceea, când tovarăşii lui Agustín plecară vorbind veseli despre victoria sigură a cocoşului, colonelul se simţi şi el în formă. Nevastă-sa îl tunse. „M-ai întinerit cu douăzeci de ani", spuse el, pipăindu-şi capul. Femeia se gândi că soţul ei are dreptate.

— Când mă simt bine sunt capabil să mă iau la trântă cu doi voinici deodată.

Convingerea aceasta dură doar câteva ore. În casă nu mai era nimic de vânzare, în afara ceasului şi a tabloului. Joi noaptea, când nu mai aveau niciun ban, soţia se arătă îngrijorată de situaţia în care se găseau.

— Nu-ţi face nicio grijă, o consolă colonelul. Mâine vine poşta.

A doua zi aşteptă şalupele în faţa cabinetului doctorului.

— Avionul este un lucru minunat, spuse colonelul cu ochii la sacul poştei. Se spune că poate ajunge în Europa într-o noapte.

— Aşa e, răspunse medicul, făcându-şi vânt cu o revistă ilustrată.

Colonelul îl descoperi pe şeful poştei într-un grup care aştepta să se termine manevrele şi să sară în şalupă. Sări

primul. Primi din partea căpitanului un plic sigilat. Apoi se urcă să ia sacul poştei, care era legat între două butoaie cu petrol.

— Totuşi, e şi el în pericol câteodată, spuse colonelul. Îl pierdu din vedere pe şeful poştei, dar îl regăsi printre sticlele colorate ale căruciorului cu răcoritoare. Omenirea, continuă el, nu progresează în zadar.

— În prezent, e mai sigur ca o şalupă, spuse medicul. La douăzeci de mii de picioare înălţime se zboară deasupra furtunilor.

— Douăzeci de mii de picioare, repetă perplex colonelul, fără să-şi poată imagina bine cifra.

Medicul începu să răsfoiască revista. O desfăcu dând ambele mâini în lături până rămase complet nemişcat.

— Există o stabilitate perfectă, spuse el.

Colonelul era cu ochii pe şeful poştei, îl văzu cum bea un suc cu spumă roz, ţinând paharul în mâna stângă. Cu dreapta ţinea sacul de poştă.

— Şi-apoi, pe mare sunt vase în permanent contact cu avioanele de noapte, continuă medicul. Cu atâtea precauţiuni e mai sigur ca o şalupă.

Colonelul se uită la el.

— Bineînţeles, spuse el. Trebuie să fie ca şi cum ai sta acasă pe covor.

Şeful poştei se îndreptă direct spre el. Colonelul se dădu înapoi, pradă unei tulburări irezistibile, încercând să descifreze numele scris pe plicul sigilat. Şeful poştei deschise sacul. Îi înmână medicului pachetul cu ziare. Rupse apoi plicul cu corespondenţă recomandată, verificând dacă nu lipseşte ceva, şi după aceea citi numele destinatarilor. Medicul desfăcu ziarele.

— Tot problema Suezului, zise el, citind titlurile mai mari. Occidentul pierde teren.

Colonelul nu citi titlurile. Făcu un mare efort să-şi învingă durerea din stomac.

— De când s-a instaurat cenzura, ziarele nu mai scriu decât despre Europa, spuse el. Cel mai bun lucru ar fi ca europenii să vină încoace, iar noi să ne ducem în Europa. Aşa ar şti toată lumea ce se întâmplă în ţara lui.

— Pentru europeni America de Sud este un individ cu mustăţi, cu chitară şi pistol, spuse medicul, râzând deasupra ziarului. Europenii nu înţeleg problema.

Şeful poştei îi înmână corespondenţa. Băgă restul în sac şi îl închise din nou. Medicul începu să-şi citească scrisorile. Dar înainte de a rupe plicurile se uită la colonel. Apoi la şeful poştei.

— Pentru colonel, nimic?

Colonelul se simţi cuprins de groază. Şeful poştei aruncă

sacul pe umeri, coborî treptele şi răspunse fără să întoarcă capul:

— Colonelului n-are cine să-i scrie.

Contrar obiceiului său, n-o porni direct spre casă. Bău o cafea la croitor, în timp ce prietenii lui Agustín se uitau prin ziare. Se simţea înşelat. Ar fi preferat să rămână acolo până vinerea următoare, numai să nu apară în faţa neveste-sii cu mâinile goale. Dar când croitoria se închise, trebui să înfrunte realitatea. Soţia îl aştepta.

— Nimic? îl întrebă ea.

— Nimic, răspunse colonelul.

Vinerea următoare se duse din nou în port. Şi ca în fiecare vineri se întoarse acasă fără scrisoarea aşteptată...

— Am aşteptat cât a fost de aşteptat, îi spuse în seara aceea soţia. Trebuie să aibă cineva o răbdare de bou, ca tine, ca să poată aştepta o scrisoare timp de cincisprezece ani.

Colonelul se sui în hamac şi începu să citească ziarele.

— Trebuie să ne aşteptăm rândul, spuse el. Noi avem numărul o mie opt sute douăzeci şi trei.

— De când îl aşteptăm, numărul ăsta a ieşit de două ori la loterie, îi replică soţia.

Colonelul citi ca de obicei ziarele, de la prima până la ultima pagină, inclusiv anunţurile. Dar de data aceasta nu se concentra. În timpul lecturii se gândi la pensia lui de veteran.

Cu nouăsprezece ani în urmă, când Congresul a votat legea, a avut nevoie de opt ani ca să-şi dovedească drepturile. Apoi i-au mai trebuit încă şase ani ca să fie luat în evidenţă. Aceasta a fost ultima scrisoare pe care a primit-o colonelul.

Termină de citit după ce auzi stingerea. Când vru să stingă lampa, îşi dădu seama că soţia lui încă nu adormise.

— Mai ai tăietura aceea de ziar? Femeia rămase pe gânduri.

— Da. Trebuie să fie cu celelalte hârtii.

Ieşi de sub apărătoarea de ţânţari şi scoase din dulap o casetă de lemn în care se afla un pachet de scrisori, puse pe date şi legate cu un elastic. Găsi anunţul unui birou de avocatură, care se angaja să se ocupe în mod activ de pensiile de război.

— De când ţi-am spus să schimbi avocatul am fi avut timp să cheltuim toţi banii, îi zise ea înmânându-i bucăţica de ziar.

— N-o să avem nimic de câştigat dacă o să ne bage în groapă cu banii alături, în coşciug, ca pe indieni.

Colonelul citi petecul de hârtie tăiat dintr-un ziar cu doi ani în urmă. Îl băgă în buzunarul cămăşii agăţate după uşă.

— Partea proastă e că pentru schimbarea avocatului am avea nevoie de bani.

— Ba deloc, vorbi soţia, cu hotărâre. Ai să le scrii să-ţi reţină, cât o fi, din pensie, când ai s-o primeşti. Numai aşa o să dea dovadă de interes.

Aşa că sâmbătă după-masă colonelul se duse la avocat. Îl găsi lenevind în hamac. Era un negru înalt cât o statuie şi nu mai avea decât incisivii de sus. Îşi puse în picioare nişte papuci cu tălpi de lemn şi deschise fereastra biroului, aflat deasupra unei pianole prăfuite. Printre rulourile pianolei erau vârâte tot felul de hârtii: tăieturi din *Gazeta oficială*, lipite în vechi registre de contabilitate, şi o colecţie incompletă de buletine fiscale. Pianola, căreia îi lipseau clapele, servea totodată de birou. Avocatul se aşeză în fotoliu. Colonelul îi spuse ce-l doare, înainte de a-i dezvălui în întregime adevăratul scop al vizitei sale.

— Eu v-am avertizat că nu e o chestiune care să se rezolve peste noapte, îi spuse într-un răgaz avocatul. Era zdrobit de căldură. Se lăsă pe spate şi îşi făcu vânt cu un carton de reclamă. Oamenii mei îmi scriu destul de des şi îmi spun că nu trebuie să disperăm.

— Dar asta se întâmplă de cincisprezece ani, replică colonelul. Seamănă cu povestea cu cocoşul roşu.

Avocatul făcu o descriere foarte ilustrativă a coclaurilor administrative. Fotoliul era prea strâmt pentru şoldurile lui tomnatice.

— Acum cincisprezece ani era mai uşor, spuse el. Pe atunci exista Asociaţia municipală a veteranilor, alcătuită din membrii celor două partide. Îşi umplu plămânii cu aerul încins

şi pronunţă sentinţa, parcă abia atunci ar fi creat-o: Unirea face puterea.

— În cazul ăsta n-a făcut-o, spuse colonelul, dându-şi seama, pentru prima dată, de singurătatea lui. Toţi tovarăşii mei au murit, aşteptând poşta.

Avocatul rămase neclintit.

— Legea a fost votată prea târziu, spuse el. Nu oricine a avut norocul dumitale, să fie colonel la douăzeci de ani. Şi apoi, cum nu s-au alocat fonduri speciale, guvernul a trebuit să facă schimbări în buget.

De fiecare dată aceeaşi istorie. De fiecare dată când auzea acest lucru, colonelul era cuprins de remuşcări.

— Dar asta nu-i o pomană, spuse el. Nu-i vorba să ni se facă o favoare. Noi ne-am pus pielea în joc ca să salvăm Republica.

Avocatul îşi desfăcu larg braţele.

— Aşa e, colonele, spuse el. Ingratitudinea oamenilor nu are margini.

Şi povestea asta o ştia colonelul. O auzise pentru prima oară a doua zi după tratatul de la Neerlandia, când guvernul a promis ajutoare de drum şi indemnizaţii la două sute de ofiţeri ai Revoluţiei. Cu tabăra instalată în jurul giganticului copac *ceiba* din Neerlandia, un batalion revoluţionar, compus în mare parte din adolescenţi fugiţi de la şcoală, a aşteptat timp de trei luni. Apoi s-au întors la casele lor, pe banii lor şi au aşteptat

mai departe. După aproape şaizeci de ani, colonelul tot mai aştepta.

Înfierbântat de amintiri, colonelul adoptă o atitudine plină de importanţă, îşi sprijini în şold mâna dreaptă – oase cusute cu fibre nervoase – şi şopti:

— Eu unul am să iau o hotărâre.

Avocatul rămase cu gura căscată.

— Cum adică?

— Îmi schimb avocatul.

O raţă urmată de câţiva boboci aurii intră în birou. Avocatul se sculă ca s-o gonească.

— Cum vrei dumneata, colonele, spuse el, alungind păsările. Cum vrei dumneata. Dacă aş putea face minuni, n-aş mai sta în ograda asta de păsări. Propti uşa cu un băţ şi se aşeză din nou pe scaun.

— Băiatul meu a muncit toată viaţa, spuse colonelul. Casa mi-e ipotecată. Legea pensiilor a fost o pensie viageră pentru avocaţi.

— Pentru mine, nu, protestă avocatul. Am cheltuit până la ultimul ban pentru intervenţii.

Colonelul suferi la gândul că fusese nedrept.

— Asta am vrut să spun şi eu, se corectă el. Îşi şterse fruntea cu mâneca. Cu căldura asta ruginesc şi piuliţele capului.

Peste câteva clipe, în căutarea procurii, avocatul întoarse

toată casa pe dos. Soarele înainta spre mijlocul camerei simple şi cu duşumeaua negeluită. După ce căută, fără niciun rezultat prin toate părţile, avocatul se lăsă, gâfâind, în patru labe şi ridică o legătură de hârtii de sub pianolă.

— Am găsit-o. Înmână colonelului o foaie de hârtie ştampilată. Va trebui să le scriu oamenilor mei să anuleze copiile, trase el concluzia.

Colonelul şterse hârtia de praf şi o băgă în buzunarul de la cămaşă.

— Rupe-o chiar dumneata, îi spuse avocatul.

— Nu, răspunse colonelul. Sunt douăzeci de ani de amintiri. Şi aşteptă ca avocatul să-şi continue căutarea.

Dar acesta nu mai căuta nimic. Se duse spre hamac să se şteargă de sudoare. De acolo se uită la colonel, prin aerul care clocotea.

— Am nevoie şi de acte, spuse colonelul.

— Ce fel de acte?

— Justificative.

Avocatul desfăcu braţele.

— Asta chiar că nu mai e posibil, colonele.

Colonelul se alarmă. În calitate de casier al Revoluţiei, în circumscripţia Macondo, făcuse o istovitoare călătorie de şase zile cărând fondurile războiului civil, cu două cufere legate pe spinarea unui catar. Ajunsese în tabăra de la Neerlandia târând

după el catârul mort de foame, cu o jumătate de oră înainte de semnarea tratatului. Colonelul Aureliano Buendia, intendentul general al forţelor revoluţionare de pe litoralul Atlanticului, îi întinsese chitanţa de primire a fondurilor şi indusese cele două cufere în inventarul capitulării.

— Sunt documente de o valoare incalculabilă, spuse colonelul. E o chitanţă scrisă chiar de colonelul Aureliano Buendia.

— De acord, spuse avocatul. Dar documentele acestea au trecut prin mii de mâini, prin mii şi mii de birouri până să fi ajuns la cine ştie ce serviciu din Ministerul de Război.

— Documente de acest fel nu pot trece neobservate de niciun funcţionar, spuse colonelul.

— Dar în ultimii cincisprezece ani s-au schimbat de atâtea ori funcţionarii, preciza avocatul. Gândeşte-te şi dumneata că au fost şapte preşedinţi şi că fiecare preşedinte şi-a schimbat de cel puţin zece ori cabinetul şi că fiecare ministru şi-a schimbat slujbaşii de cel puţin o sută de ori.

— Dar nimeni n-a putut să ia documentele la el acasă, spuse colonelul. Fiecare funcţionar nou a trebuit să le găsească la locul lor.

Avocatul îşi pierdu răbdarea.

— Şi apoi, dacă hârtiile astea ar pleca acum din minister, ar trebui să facă acelaşi drum în sens invers.

— Nu-i nimic, spuse colonelul.

— Ar dura câteva secole.

— Nu-i nimic. Cine a aşteptat mult poate să aştepte şi puţin.

Puse pe măsuţa din salon un carnet cu hârtie liniată, tocul, călimara şi sugativa şi lăsă deschisă uşa camerei, ca să se poată consulta, dacă va fi nevoie, cu soţia. Ea se ruga cu mătăniile în mână.

— În cât suntem astăzi?

— În 27 octombrie.

Scrise ca un elev silitor, cu mâna în care ţinea tocul aşezată pe sugativă, cu şira spinării dreaptă, ca să favorizeze respiraţia – aşa cum îl învăţaseră la şcoală. Căldura deveni insuportabilă. O picătură de sudoare căzu pe scrisoare. Colonelul o usca tamponând-o cu sugativa. Apoi încercă să şteargă cuvintele, dar făcu o pată şi mai mare de cerneală. Nu se dădu bătut. Făcu o acoladă şi scrise pe margine „drepturi obţinute". Apoi citi tot paragraful.

— În ce zi m-au încadrat?

Soţia îi răspunse, fără să-şi întrerupă rugăciunea.

— În 12 august 1949.

Peste câteva clipe începu să plouă. Colonelul umplu o foaie cu litere mari, mâzgălite puţin copilăreşte, aşa cum învăţase la

şcoala primară din Manaure. Mai scrise o pagină până la jumătate şi o semnă.

Îi citi soţiei scrisoarea. Ea aprobă fiecare frază dând din cap. Când termină de citit, colonelul închise plicul şi stinse lampa.

— Poţi să rogi pe careva să ţi-o bată la maşină.

— Nu, răspunse colonelul. Am obosit tot cerând favoruri.

Timp de o jumătate de oră auzi cum ploaia cădea pe frunzele de palmier de pe acoperiş. Deasupra satului se abătu potopul. După ce se sună stingerea, undeva, în casă, începu să picure.

— Asta trebuia s-o fi făcut de multă vreme, spuse soţia. Întotdeauna e mai bine să te înţelegi direct.

— Niciodată nu e prea târziu, spuse colonelul, cu gândul la apa care picura. Poate că totul se va rezolva când o să expire ipoteca de pe casă.

— Mai sunt doi ani, zise soţia.

El aprinse lampa ca să vadă unde picură. Puse în dreptul picăturii cutia din care mânca cocoşul şi se întoarse în dormitor urmărit de zgomotul metalic al apei care picura în cutia goală.

— E posibil ca din interes pentru bani să rezolve problema înainte de luna ianuarie, spuse el, şi cu aceasta se convinse şi pe sine. Atunci Agustín o să împlinească anul şi o să putem merge la cinema.

Ea râse încetişor.

— Nici măcar nu-mi mai amintesc de michi mauşi, spuse ea.

Colonelul încercă s-o vadă prin apărătoarea de ţânţari.

— Când ai fost ultima oară la cinema?

— În 1931. Rula *Voinţa mortului.*

— A fost cu bătaie?

— N-am aflat niciodată. În clipa în care fantoma încerca să-i fure fetei colierul, a început potopul.

Adormiră în răpăitul ploii. Colonelul simţi o uşoară durere în intestine. Dar nu se nelinişti. Mai avea niţel şi supravieţuia unui nou octombrie. Se înveli cu o pătură de lână şi câteva clipe simţi respiraţia greoaie, uşor perceptibilă, a soţiei, în timp ce plutea purtat de vise.

Soţia se trezi.

— Cu cine vorbeşti?

— Cu nimeni, spuse colonelul. Mă gândeam că la adunarea din Macondo noi am avut dreptate când i-am spus colonelului Aureliano Buendia să nu se predea. Din cauza asta totul s-a dus de râpă.

A plouat toată săptămâna. La 2 noiembrie – împotriva voinţei colonelului –, soţia s-a dus să pună flori pe mormântul lui Agustín. S-a întors de la cimitir pradă unei noi crize. A fost o săptămână grea. Mai grea decât cele patru săptămâni ale lunii octombrie cărora colonelul nu crezuse că o să le supravieţuiască. Medicul veni s-o vadă pe bolnavă şi ieşi din

cameră strigând: „Cu o astmă ca aceasta eu aş trăi până aş apuca să îngrop tot satul”. Dar după aceea vorbi între patru ochi cu colonelul şi îi prescrise un regim special.

Şi colonelul suferi o nouă criză. Se chinui ore în şir pe closet, scăldat într-o sudoare rece, simţind cum putrezeşte şi cum se desprindeau din el, bucată cu bucată, maţele. „Din cauza iernii”, îşi repetă el, fără să dispere. „Totul o să fie altfel când n-o să mai plouă”. Şi crezu acest lucru convins fiind că o să trăiască până în clipa în care va sosi scrisoarea.

De data aceasta îi reveni lui sarcina să asigure economia familiei. Fu nevoit ca de multe ori să-şi calce pe inimă şi să ceară credit la prăvăliile învecinate. „Numai până săptămâna viitoare”, spunea el, fără ca măcar el să fie sigur că nu-i adevărat. „Am nişte părăluţe ce trebuiau să-mi sosească încă de vineri”. După criză, soţia îl privi mirată.

— Ai ajuns numai piele şi os.

— Mă îngrijesc ca să mă pot vinde, spuse colonelul. Sunt deja comandat pentru o fabrică de clarinete.

În realitate mai trăia numai cu speranţa în scrisoare. Sfârşit, cu oasele frânte de nesomn, n-avu timp să se ocupe nici de nevoile lui, nici de cocoş. În a doua jumătate a lunii noiembrie crezu că pasărea o să moară, după ce două zile rămăsese fără porumb. Atunci îşi aduse aminte de nişte păstăi de fasole, pe care le atârnase în iulie deasupra sobei. Desfăcu tecile şi îi dădu

cocoşului o cană de seminţe uscate.

Soţia îl văzu.

— Vino încoace, îi spuse ea.

— Imediat, răspunse el, căutând să vadă cum se va purta cocoşul. Foamea e cel mai bun bucătar.

Îşi găsi soţia încercând să se ridice în capul oaselor. Corpul ei, vlăguit, emana un miros de plante medicinale. Rosti cuvintele, unul după altul, cu o precizie calculată:

— Termină imediat cu cocoşul ăsta.

Colonelul prevăzuse clipa asta. O aştepta din după-amiaza în care fiul lor fusese răpus, iar el se hotărâse să păstreze cocoşul. Avusese timp să se gândească.

— N-are niciun rost, îi răspunse femeii. Peste trei luni o să fie lupte de cocoşi şi atunci o să-l putem vinde cu un preţ mai bun.

— Nu-i vorba de bani, îi spuse soţia. Când o să vină băieţii, spune-le să-l ia şi să facă ce vor cu el.

— De dragul lui Agustín, spuse colonelul, invocând un argument dinainte pregătit. Închipuieşte-ţi cum ar fi arătat băiatul nostru când ar fi venit să ne anunţe victoria cocoşului.

Femeia se gândi într-adevăr la băiatul ei.

— Blestemaţii ăştia de cocoşi au fost pierzania lui! strigă ea. Dacă la 3 ianuarie ar fi stat acasă, nu l-ar fi ajuns ceasul rău. Apoi întinse spre uşă degetul arătător şi spuse: Parcă îl văd ieşind cu cocoşul sub braţ. I-am spus să aibă grijă, să nu i se

întâmple ceva la luptele de cocoşi, dar el s-a strâmbat la mine şi mi-a spus: „Taci, mamă, că în seara asta o să fim putrezi de bogaţi”.

Căzu sfârşită. Colonelul o împinse uşor spre pernă. Ochii lui întâlniră alţi ochi, întocmai că ai lui.

— Caută să stai nemişcată, îi spuse, simţindu-i răsuflarea şuierândă în propriii lui plămâni.

Soţia căzu într-o stare de somnolenţă. Închise şi el ochii. Când îi deschise, într-un târziu, respiraţia ei părea mai liniştită.

— Gândeşte-te în ce situaţie ne aflăm. E păcat să ne luăm pâinea de la gură şi s-o dăm unui cocoş.

Colonelul îşi şterse fruntea cu cearşaful.

— Nimeni nu moare în trei luni.

— Şi între timp ce mâncăm? întrebă femeia.

— Nu ştiu, spuse colonelul. Dar dacă ar fi fost să murim de foame, am fi murit de mult.

Cocoşul – sănătos tun – stătea în faţa farfurioarei goale. Când îl văzu pe colonel, scoase un strigăt gutural, aproape omenesc, şi-şi zvârli capul pe spate. Colonelul îi zâmbi, complice:

— Viaţa e grea, camarade.

Ieşi afară. Se plimbă prin sat fără să se gândească la nimic, fără să încerce măcar să se convingă că problema lui era fără ieşire. Păşi pe uliţe uitate până ce se simţi fără vlagă. Atunci se

întoarse acasă. Soţia îl auzi intrând şi îl chemă la ea în cameră.

— Ce e?

Ea răspunse fără să se uite la el:

— Am putea vinde pendula.

Colonelul se gândise şi el la asta.

— Sunt sigură că Álvaro o să-ţi dea pe loc patruzeci de *pesos.* Gândeşte-te ce iute a cumpărat maşina de cusut.

Era vorba de croitorul la care lucrase Agustín.

— As putea să vorbesc cu el mâine-dimineaţă, încuviinţă colonelul.

— Ba n-ai să vorbeşti cu el mâine-dimineaţă, preciză ea. O să iei chiar acuma pendula, i-o pui pe masă şi îi zici: „Álvaro, ţi-am adus pendula asta ca să mi-o cumperi". El o să înţeleagă imediat.

Colonelul se simţi nenorocit.

— E ca şi cum ar trebui să car Sfântul Mormânt, protestă el. Dacă mă văd pe uliţă cu ditamai dulăpoiul, am să şi apar într-un cântec de Rafael Escalona.

De data aceasta soţia îl convinse. Ea însăşi dădu jos pendula, o înveli în ziare şi i-o puse în braţe.

— Nu te întorci acasă fără cei patruzeci de pesos, îi spuse ea.

Colonelul o porni spre croitorie cu pachetul sub braţ. Îi găsi pe tovarăşii lui Agustín aşezaţi în faţa uşii.

Unul dintre ei îi oferi un scaun. Colonelului i se învălmăşiră

gândurile în cap.

— Mulţumesc, sunt în trecere.

Álvaro ieşi afară. Pe culoar, pe o sârmă prinsă de doi pari, întinse o bucată de dril. Era un băiat cu trăsături aspre, colţuroase, cu privirea rătăcită. Şi el îi spuse să ia loc. Colonelul căpătă încredere. Rezemă scăunelul de uşor şi se aşeză ca să aştepte până ce Álvaro avea să rămână singur şi avea să-i poată propune afacerea. Imediat îşi dădu seama că era înconjurat de chipuri de nepătruns.

— Nu cumva v-am deranjat? întrebă el.

Ceilalţi protestară. Unul dintre ei se aplecă şi îi spuse cu o voce abia perceptibilă:

— A scris Agustín.

Colonelul privi uliţa pustie.

— Ce spune?

— Ca de obicei.

Îi cerură manifestul. Colonelul îl păstra în buzunarul de la pantaloni.

Apoi, fără să scoată o vorbă, începu să bată toba cu degetele pe pachet până când îşi dădu seama că cineva se uită la el. Rămase nemişcat.

— Ce ai acolo, colonele?

Colonelul îşi feri privirea de ochii verzi, pătrunzători ai lui Germán.

— Nimic, minţi el. Duc ceasul la neamţ, să mi-l repare.

— Nu fi prost, colonele, zise Germán, încercând să-i smulgă pachetul. Aşteaptă puţin să-l controlez eu.

El se opuse. Nu spuse nimic, dar pleoapele i se învineţiră. Ceilalţi insistară.

— Lasă-l, colonele. Se pricepe la mecanică.

— N-aş vrea să-l deranjez.

— Nu-i niciun deranj, zise Germán, luând ceasul. Neamţul te jupoaie de zece pesos şi ţi-l dă tot aşa.

Intră în croitorie cu ceasul. Álvaro cosea la maşină. În fund, sub o chitară agăţată într-un cui, o fată cosea nasturi. Deasupra chitarei, un anunţ:

„Sunt interzise discuţiile politice". Colonelul simţi cum îl părăsesc puterile. Îşi sprijini picioarele în stinghia scăunelului.

— Rahat, colonele.

El se cutremură.

— Fără vorbe dintr-astea, spuse el. Alfonso îşi potrivi ochelarii pe nas ca să poată privi mai bine ghetele colonelului.

— Ai nişte ghete date dracului, colonele!

— Asta poţi s-o spui şi fără cuvinte murdare, zise colonelul, şi îi arătă tălpile ghetelor de lac. Monştrii ăştia au patruzeci de ani şi abia acuma le-a fost dat să audă o înjurătură.

— E gata, se auzi dinăuntru vocea lui Germán, odată cu soneria ceasului, în casa de alături, o femeie bătu în peretele

despărţitor şi strigă:

— Ia lăsaţi chitara că Agustín n-a împlinit încă anul.

Cineva pufni în râs.

— E pendula!

Germán ieşi afară cu pachetul.

— N-avea nimic, spuse el. Dacă vrei merg cu dumneata acasă ca s-o aranjez pe perete.

Colonelul refuză oferta.

— Cât îţi datorez?

— Nimic, colonele, răspunse Germán, reluându-şi locul în grup. În ianuarie o să plătească cocoşul.

Colonelul prinse atunci momentul aşteptat.

— Vreau să-ţi propun ceva, spuse el.

— Ce anume?

— Îţi fac cadou cocoşul. Privi feţele celor din jur. Vă dăruiesc cocoşul la toţi.

Germán se uită la el năucit.

— Eu sunt prea bătrân pentru aşa ceva, spuse mai departe colonelul, cu o voce aspră, convingătoare. E o răspundere prea mare pentru mine. De câteva zile am impresia că bietul cocoş e pe moarte.

— Nu-ţi face nicio grijă, colonele, spuse Alfonso. Cocoşul îşi schimbă penele în perioada asta.

— Luna viitoare se va simţi bine, confirmă Germán.

— Orice ar fi, nu-l mai vreau, spuse colonelul.

Germán îl străpunse cu privirea.

— Gândeşte-te bine ce faci, colonele, insistă el. Lucrul cel mai important e ca tocmai dumneata să duci la luptă cocoşul lui Agustín.

Colonelul se gândise la aceasta.

— Îmi dau seama, spuse el. De aceea l-am şi ţinut până acuma. Strânse din dinţi şi se simţi că are putere să continue. Partea proastă este că mai sunt încă trei luni.

Germán înţelese despre ce e vorba.

— Dacă e numai pentru atâta, atunci nu-i nimic, spuse el.

Şi făcu o propunere. Ceilalţi acceptară. Când colonelul se întoarse acasă, pe înserat, cu pachetul sub braţ, soţia lui se simţi dezamăgită.

— N-am făcut nimic, îi răspunse el. Dar acuma nu mai contează. Băieţii o să aibă ei grijă de hrana cocoşului.

— Aşteaptă niţel şi am să-ţi împrumut o umbrelă.

Don Sabas deschise un dulap zidit în peretele biroului său. Lăsă să se vadă interiorul în dezordine, plin cu cizme de călărie, scări de şa, curele şi o găleată de aluminiu plină cu boabe de nemţişor-de-câmp, pentru leac. În partea de sus, erau agăţate umbrele de ploaie – o jumătate de duzină – şi una de

soare, de damă. Văzând toate astea, colonelul se gândi la distrugerile unei catastrofe.

— Mulţumesc, prietene, spuse el, cu coatele pe fereastră. Prefer să aştept până se opreşte ploaia.

Don Sabas nu închise dulapul. Se instala în fotoliu, în dreptul ventilatorului. După aceea scoase din sertar o seringă înfăşurată în vată.

Colonelul se uită, prin ploaie, la migdalii plumburii. Era o după-amiază pustie.

— Ploaia îţi pare cu totul altfel dacă o priveşti de la fereastră, spuse colonelul. Ai zice că plouă peste alt sat.

— Ploaia e ploaie oricum ai privi-o, îi replică don Sabas. Puse seringa la fiert, pe geamul care acoperea biroul. Ăsta-i un sat de rahat.

Colonelul ridică din umeri. Făcu câţiva paşi prin birou – o încăpere cu dale verzi, cu mobilă tapiţată în culori vii. În fund, claie peste grămadă, saci cu sare, burdufuri cu miere şi şei. Don Sabas îl urmări cu o privire ştearsă.

— În locul dumitale aş gândi la fel, spuse colonelul.

Se aşeză, picior peste picior, cu privirea liniştită, aţintită spre omul aplecat deasupra biroului. Un om mărunt, voluminos, însă cu carnea fleşcăită, având în ochi tristeţea unei broaşte râioase.

— Du-te la doctor, amice, zise don Sabas. De când cu

înmormântarea, arăţi cam dărâmat.

Colonelul săltă capul.

— Mă simt perfect, spuse el.

Don Sabas aşteptă să fiarbă seringa.

— Dacă aş putea spune acelaşi lucru! se plânse el. Ferice de dumneata că poţi să mănânci şi scara de la şa. Se uită la mâinile lui păroase, acoperite cu pete de culoare închisă. În afară de verighetă, purta un inel cu piatră neagră.

— Asta aşa e, admise colonelul.

Don Sabas îşi chemă soţia prin uşa care lega biroul de restul casei. Urmă după aceea o tristă explicaţie despre regimul alimentar. Scoase din buzunarul cămăşii un flacon şi puse pe birou o pilulă albă, de mărimea unui bob de fasole.

— E un chin să mergi cu asta peste tot. Parcă aş merge cu moartea în buzunar.

Colonelul se apropie de birou. Examina pilula în palmă până când don Sabas îl pofti s-o guste.

— Serveşte la îndulcit cafeaua, îi explică el. Este zahăr, dar fără zahăr.

— Bineînţeles, spuse colonelul cu o voce dulceagă. E ca şi cum s-ar trage clopotele, dar fără clopote.

După ce soţia îi făcu injecţia, don Sabas puse coatele pe birou îngropându-şi faţa în palme. Colonelul nu ştia cum să se mai aşeze. Femeia scoase ventilatorul din priză şi-l puse pe casa de

bani. Apoi se îndreptă spre dulap.

— Umbrela are ceva comun cu moartea, spuse ea.

Colonelul nu-i dădu atenţie. Plecase de acasă la orele patru, cu gândul să se ducă să aştepte poşta, dar ploaia îl obligă să se adăpostească în biroul lui don Sabas. Când se auziră sirenele şalupelor, mai ploua încă.

— Toată lumea spune că moartea este o femeie, zise mai departe soţia lui don Sabas. Era voinică, mai înaltă decât soţul ei şi avea un neg păros pe buza de sus. Felul ei de a vorbi îţi amintea de bâzâitul unui ventilator. Mie însă nu mi se pare că-i femeie, zise ea. Închise dulapul şi se întoarse ca să-l întrebe din privire pe colonel: Eu cred că e un animal cu copite.

— E posibil, admise colonelul. Uneori se întâmplă lucruri foarte ciudate.

Şi-l închipui pe şeful poştei sărind în şalupă, cu un impermeabil pe el. Trecuse o lună de când îşi schimbase avocatul. Avea tot dreptul să aştepte un răspuns. Soţia lui don Sabas continuă să vorbească despre moarte până ce observă că colonelul era dus pe gânduri.

— Ei, prietene, mata ai ceva pe suflet.

Colonelul se ridică.

— Chiar aşa, minţi el. Mă gândesc că e ora cinci şi că nu i s-a făcut injecţie cocoşului.

Ea rămase cu gura căscată.

— Să-i faci injecţie unui cocoş! Parcă ar fi o fiinţă omenească! strigă ea. Asta-i un sacrilegiu.

Don Sabas nu mai putu rezista, îşi ridică faţa, în care năvălise tot sângele.

— Mai taci odată din gură îi porunci soţiei.

Ea îşi puse mâinile la gură!

— A trecut o jumătate de oră de când îl plictiseşti pe prietenul meu cu prostiile tale.

— Da' de unde, protestă colonelul.

Femeia ieşi trântind uşa. Don Sabas îşi şterse gâtul cu o batistă stropită cu lavandă. Colonelul se apropie de fereastră. Ploua cu nemiluita. O găină cu picioare lungi, galbene, traversa piaţa pustie.

— E adevărat că i se fac cocoşului injecţii?

— E adevărat, zise colonelul. Antrenamentele încep săptămâna viitoare.

— E un lucru îndrăzneţ, spuse don Sabas. Dumneata nu eşti pentru aşa ceva.

— De acord, zise colonelul. Dar asta nu-i un motiv ca să-i sucesc gâtul.

— E o încăpăţânare prostească, spuse don Sabas, îndreptându-se spre fereastră.

Colonelul simţi în faţă ceva ca suflarea unor foale. Ochii prietenului lui îi inspirau milă.

— Ascultă sfatul meu, prietene, spuse don Sabas. Vinde cocoşul ăsta până nu e prea târziu.

— Niciodată nu-i târziu pentru nimic, spuse colonelul.

— Nu fi necugetat, insistă don Sabas. E o afacere dublă. Pe de o parte, scapi de bătaia asta de cap şi, pe de altă parte, bagi în buzunar nouă sute de pesos.

— Nouă sute de pesos! exclamă colonelul.

— Nouă sute.

Colonelul îşi imaginä cifra.

— Dumneata crezi că-mi dă cineva atâta bănet pe cocoş?

— Nu-i vorba de crezut, răspunse don Sabas. Sunt absolut sigur.

Era cifra cea mai mare pe care colonelul o auzise după ce restituise fondurile Revoluţiei. Când părăsi biroul lui don Sabas simţea o puternică încleştare în maţe, dar îşi dădu seama că de data aceasta nu mai era din cauza anotimpului. Când ajunse la poştă se adresă direct şefului:

— Aştept o scrisoare urgentă. Cu avionul.

Şeful poştei se uită în căsuţe. Când termină, puse din nou scrisorile la literele respective fără să spună nimic.

Dădu din mâini şi îi aruncă colonelului o privire plină de înţeles.

— Trebuie să sosească neapărat, spuse colonelul.

Şeful poştei ridică din umeri.

— Singurul lucru care soseşte neapărat este moartea, colonele.

Soţia îl aştepta cu o farfurie de terci de mălai. El mâncă în linişte, cu pauze lungi, ca să se poată gândi după fiecare lingură dusă la gură. Aşezată în faţa lui, femeia îşi dădu seama că se petrecea ceva în capul lui.

— Ce-i cu tine? îl întrebă.

— Mă gândesc la funcţionarul de care depinde pensia, minţi colonelul. Peste cincizeci de ani noi o să stăm liniştiţi în pământ, în timp ce bietul om o să se chinuiască în fiecare vineri aşteptând pensionarea.

— Asta-i semn rău, spuse femeia, înseamnă că ai început să te resemnezi.

Continuă să mănânce terciul, dar în clipa următoare îşi dădu seama că soţul ei era cu gândul în altă parte.

— Singurul lucru pe care trebuie să-l faci acum este să mănânci terciul.

— E foarte bun, spuse colonelul. De unde a apărut?

— De la cocoş, îi răspunse soţia. Băieţii au adus atâta porumb, încât cocoşul s-a hotărât să-l împartă cu noi! Asta-i viaţa.

— Aşa e, oftă colonelul. Viaţa e lucrul cel mai bun din câte s-au inventat.

Se uită la cocoşul legat de piciorul sobei şi de data aceasta i

se păru o pasăre deosebită. Femeia se uită şi ea la cocoş.

— Azi a trebuit să-i gonesc pe copii cu ciomagul. Au adus o găină bătrână s-o calce cocoşul.

— Nu-i prima oară, spuse colonelul. Tot aşa făceau băieţii prin sate şi cu colonelul Aureliano Buendia. Îi aduceau fetişcane ca să le „calce".

Femeia râse cu hohote. Cocoşul scoase un sunet gutural care se auzi pe culoar ca o discuţie în surdină.

— Uneori mă gândesc că pasărea asta o să vorbească, spuse femeia.

Colonelul se mai uită o dată la el.

— E un cocoş care face toţi banii, spuse el. În timp ce sorbea lingura cu terci, făcu câteva socoteli. Ne-ar ajunge să mâncăm trei ani.

— Iluzia nu se mănâncă, spuse soţia.

— Nu se mănâncă, dar ţine de foame, observă colonelul.

— E ceva în genul pilulelor vrăjite ale lui don Sabas.

Toată noaptea dormi prost încercând să-şi scoată din cap tot felul de cifre. A doua zi, la masa de prânz, soţia îi servi două farfurii de terci şi mâncă şi ea fără să ridice capul, fără să scoată un cuvânt. Colonelul se simţi cuprins de o dispoziţie sumbră, îşi întrebă nevasta:

— Ce-i cu tine?

— Nimic, răspunse ea.

Colonelul însă avu impresia că de data asta venise rândul femeii să mintă. Încercă s-o consoleze, dar ea nu se înduplecă.

— Nu-i nimic deosebit, spuse ea. Mă gândesc că o să se împlinească două luni de la înmormântare şi eu nici măcar nu le-am trimis condoleanţe.

Chiar în seara aceea s-a dus să le transmită. Colonelul o însoţi până la casa celui răposat şi apoi se duse la cinematograf, atras de muzica transmisă de difuzoare. Aşezat în uşa casei, părintele Angel stătea de veghe ca să-i vadă pe cei care intrau la cinema, în ciuda celor douăsprezece avertizări. Lumina orbitoare, muzica stridentă şi ţipetele copiilor ridicau parcă o barieră. Unul dintre copii îl ameninţă pe colonel cu o puşcă din lemn.

— Ce se aude cu cocoşul, colonele? îl întrebă preotul, cu o voce autoritară.

Colonelul ridică din mâini.

— Ce să se audă? Bine.

Un afiş ţipător acoperea toată faţada cinematografului. *Fecioara de la miezul nopţii.* Înfăţişa o femeie într-o rochie de bal, cu un picior dezvelit până la coapsă. Colonelul continuă să rătăcească prin împrejurimi, până ce, în depărtare, se auziră tunete. Abia atunci se duse după nevastă-sa.

Nu se mai afla în casa celui răposat. Şi nici acasă nu era. Colonelul se gândi că nu mai era mult până ce paznicul o să

sune stingerea, dar văzu că se oprise ceasul. Aşteptă, simţind cum se apropia furtuna de sat. Tocmai când se pregătea să plece din nou, intră şi soţia lui.

Duse cocoşul în dormitor. Femeia se schimbă, apoi merse în salon să bea apă tocmai când colonelul termina de întors ceasul şi aştepta să se sune stingerea, ca să-l potrivească.

— Unde ai fost? o întrebă colonelul.

— Pe la vecini, spuse femeia.

Puse paharul la loc, fără să-şi privească soţul, şi se întoarse în dormitor.

— Nimeni n-ar fi crezut că o să plouă aşa devreme.

Colonelul nu făcu niciun comentariu. Când se auzi stingerea puse limba ceasului la unsprezece, închise geamul şi duse scaunul la loc. În vremea aceasta soţia îşi rostea rugăciunea.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, spuse colonelul.

— La care?

— Unde ai fost?

— Am stat de vorbă, spuse ea. De atâta vreme n-am mai ieşit din casă.

Colonelul legă hamacul. Închise casa şi dădu cu insecticid peste tot. Apoi puse lampa pe jos şi se sui în hamac.

— Te înţeleg, spuse el. Cel mai trist lucru, când eşti în mizerie, e să fii nevoit să spui minciuni.

Ea oftă adânc.

— Am fost la părintele Angel să-i cer un împrumut. I-am lăsat zălog verighetele.

— Şi el ce-a spus?

— Că e păcat să vinzi lucrurile sfinte. Şi vorbi mai departe de după apărătoarea de ţânţari: Acum două zile am încercat să vând ceasul.

Nimeni nu-l vrea pentru că acum s-au pus în vânzare, în rate, ceasuri moderne, cu cifre luminoase. Poţi vedea ora şi pe întuneric.

Colonelul îşi dădu seama că cei patruzeci de ani de viaţă în comun, de foame în comun, de suferinţe în comun, nu i-au fost îndeajuns ca să-şi cunoască soţia. Simţi că ceva îmbătrânise în dragostea lor.

— Nu vor să cumpere nici tabloul, spuse ea. Aproape toată lumea are unul la fel. Am fost tocmai până în partea unde locuiesc turcii.

Colonelului îi pieri cheful.

— Aşa că acum toată lumea ştie că murim de foame.

— Mă simt obosită, spuse femeia. Bărbaţii nu înţeleg problemele unei gospodării. De câteva ori am pus pietre la fiert, să nu ştie vecinii că de mai multe zile n-avem ce pune în oală.

Colonelul se simţi jignit.

— Asta-i o adevărată înjosire!

Femeia se dădu jos şi merse spre hamacul lui.

— Sunt hotărâtă să termin odată cu izmenelile şi cu fasoanele din casă! spuse ea. Vocea începu să i se înăbuşe de mânie. M-am săturat până peste cap de resemnare şi de demnitate.

Colonelului nu i se mişcă niciun muşchi.

— Sunt douăzeci de ani de când aşteptăm câte-n lună şi-n stele, pe care ţi le-au promis după toate alegerile lor şi de pe urma cărora n-avem decât un băiat mort! continuă ea. Nimic altceva n-avem decât un băiat mort!

Colonelul se deprinsese cu asemenea reproşuri.

— Ne-am făcut datoria, spuse el.

— Iar dumnealor şi-au făcut rost să primească o mie de pesos pe lună, în Senat, de douăzeci de ani! i-o reteză femeia. Uită-te la don Sabas, cu casa aia a lui de două etaje, care nu-i mai ajunge să-şi păstreze bănetul. Când a venit în sat să vândă alifii avea un şarpe răsucit în jurul gâtului.

— Dar o să moară de diabet, spuse colonelul.

— Iar tu o să mori de foame. Ca să vezi că demnitatea nu se mănâncă.

O întrerupse un fulger. Tunetul se prăvăli în stradă, intră în dormitor şi se rostogoli pe sub pat ca o grămadă de bolovani. Femeia fugi spre pat ca să caute mătăniile.

Colonelul zâmbi.

— Asta ţi se întâmplă pentru că nu-ţi ţii limba. Ţi-am spus mereu că Dumnezeu ţine cu mine.

În realitate, se simţea tare amărât. Peste câteva clipe stinse lampa şi începu să se gândească prin întunericul spintecat de fulgere. Îşi aduse aminte de Macondo. Colonelul aşteptase zece ani ca să se împlinească cele promise la Neerlandia. În toropeala somnului de după-amiază văzu sosind un tren galben şi prăfuit, încărcat cu bărbaţi, femei şi animale moarte de căldură, claie peste grămadă, până şi pe acoperişul vagoanelor. Bântuia febra bananelor. În douăzeci şi patru de ore răsturnaseră pe dos tot satul. „Eu plec, spusese atunci colonelul. Mirosul de banane îmi întoarce stomacul pe dos". Şi plecă din Macondo cu primul tren, miercuri, 27 iunie 1906, la orele două şi optsprezece minute, după-masa. A avut nevoie de o jumătate de secol ca să-şi dea seama că nu avusese nicio clipă de răgaz după ce Neerlandia s-a predat.

Deschise ochii.

— Atunci nici nu trebuie să ne mai gândim.

— La ce?

— La cocoşul ăsta, spuse colonelul. Chiar mâine am să-l vând lui don Sabas, cu nouă sute de pesos.

Prin fereastră pătrundeau în birou urletele animalelor

castrate, însoţite de strigătele lui don Sabas. „Dacă nu vine în zece minute, am plecat”, îşi puse în gând colonelul, după două ore de aşteptare. Mai aşteptă însă douăzeci de minute. Tocmai se pregătea să plece când don Sabas intră în birou, urmat de un grup de argaţi. Trecu de câteva ori prin faţa colonelului fără să se uite la el. Îl descoperi abia după ce plecară argaţii.

— Pe mine mă aştepţi, prietene?

— Da, prietene, spuse colonelul. Dar dacă eşti prea ocupat, pot trece mai târziu.

Don Sabas trecu în cealaltă cameră şi nu-l mai ascultă.

— Mă întorc îndată, spuse el.

Era o amiază fierbinte. Biroul strălucea de lumina care năvălea din stradă. Ameţit de căldură, colonelul închise ochii fără să vrea şi imediat începu s-o viseze pe nevastă-sa. Soţia lui don Sabas intră pe vârfuri.

— Dormi în pace, spuse ea. Am să las persienele, pentru că în biroul ăsta e un adevărat infern.

Colonelul o urmări cu privirea, cu totul absent. După ce închise fereastra, ea vorbi din penumbră.

— Dumneata visezi adesea?

— Uneori, îi răspunse colonelul ruşinat că aţipise. Aproape de fiecare dată visez că mă încurc în nişte pânze de păianjen.

— Eu am coşmaruri în fiecare noapte, îi spuse femeia. Tare aş vrea să ştiu cine sunt necunoscuţii cu care mă întâlnesc în

somn. Puse ventilatorul în priză. Săptămâna trecută mi-a apărut o femeie la capul patului. Am avut curajul s-o întreb cine e şi mi-a răspuns: „Sunt femeia care a murit acum doisprezece ani în camera aceasta”.

— Dar casa a fost construită numai de doi ani, spuse colonelul.

— Aşa e, spuse femeia. De unde se vede că până şi morţii greşesc.

Ventilatorul, zbârnâind, aduse răcoare. Colonelul se simţi neliniştit, chinuit de moleşeală şi de sâcâitoarea femeie care trecu de la vise direct la reîncarnarea sufletelor. Tocmai aştepta să prindă o pauză ca să-şi ia rămas-bun, când intră în birou don Sabas cu vătaful lui.

— Ţi-am încălzit supa de patru ori, îi spuse femeia.

— N-ai decât s-o încălzeşti şi de zece ori, îi zise don Sabas. Dar nu mă mai bate la cap.

Deschise casa de bani şi îi dădu vătafului un teanc de bani şi tot felul de porunci. Vătaful ridică persienele ca să-şi poată număra banii. Don Sabas îl văzu pe colonel în fundul biroului, dar nu schiţă niciun gest. Continuă să discute cu vătaful.

Colonelul se ridică în clipa în care cei doi se pregăteau să iasă iarăşi din birou. Don Sabas se opri înainte de a deschide uşa:

— Ce doreşti, prietene?

Colonelul văzu că vătaful se uită la el.

— Nimic, prietene. Aş vrea să vorbesc cu dumneata.

— Orice ar fi, spune-mi repede. Nu pot să pierd niciun minut.

Rămase cu mâna pe clanţă. Colonelul simţi cum trec cele mai lungi clipe din viaţa lui. Strânse din dinţi.

— În problema cocoşului, şopti el.

Atunci don Sabas deschise uşa.

— În problema cocoşului, repetă el, zâmbind şi împingându-l pe vătaf spre culoar. Lumea se prăpădeşte şi dumnealui îi dă întruna cu cocoşul lui. Apoi se adresă colonelului: Prea bine, colonele. Mă întorc îndată.

Colonelul rămase nemişcat, în mijlocul biroului, până ce auzi paşii celor doi bărbaţi în celălalt capăt al culoarului. După aceea ieşi să se plimbe prin satul care-şi făcea somnul de duminică după-masa. La croitorie nu era nimeni. Cabinetul doctorului nu era închis. Nimeni nu păzea mărfurile din magazinele sirienilor. Râul părea o tablă de oţel. Un bărbat dormea în port, pe patru butoaie de petrol, cu o pălărie trasă pe faţă ca să-l apere de soare. Colonelul se îndreptă spre casă având convingerea că nimeni, în afară de el, nu se mai mişca la ora aceea în tot satul.

Soţia îl aştepta cu masa de prânz.

— Am luat ceva pe datorie, cu promisiunea c-o să plătim mâine-dimineaţă, îi explică ea.

În timpul mesei, colonelul îi povesti cele întâmplate în ultimele trei ore. Ea îl ascultă nerăbdătoare.

— Tu nu eşti un bărbat adevărat, asta e! îi spuse ea după aceea. Parcă te-ai duce să ceri de pomană când ar trebui să te prezinţi cu capul sus, să-l chemi deoparte şi să-i spui: „Prietene, m-am hotărât să-ţi vând cocoşul".

— Aşa e, spuse colonelul, trăim doar câteva clipe.

Femeia luă o atitudine energică. Chiar în dimineaţa aceea făcuse ordine în casă şi se îmbrăcase altfel ca de obicei, cu pantofii cei vechi ai soţului, cu un şorţ de muşama şi legată la cap cu o cârpă înnodată de o parte şi de alta.

— Nu te pricepi deloc la afaceri. Când trebuie să vinzi ceva trebuie să ai aceeaşi mutră ca atunci când cumperi.

Colonelul descoperi la ea ceva caraghios.

— Rămâi aşa, o întrerupse el, zâmbind. Semeni exact cu omuleţul de pe reclama de ovăz Quaker.

Ea îşi scoase cârpa de pe cap.

— Eu îţi vorbesc serios. Chiar acum duc cocoşul şi fac pariu cu tine, pe ce vrei tu, că mă întorc peste o jumătate de oră cu nouă sute de pesos.

— Ţi s-au urcat sutele la cap, spuse colonelul. Ai şi început să te joci cu banii de pe cocoş.

O potoli cu greu. Ea nu făcuse altceva toată dimineaţa decât să-şi făurească vise în legătură cu programul următorilor trei

ani, fără chinul din fiecare vineri. Pregătise casa ca să primească cei nouă sute de pesos. Făcuse o listă cu lucrurile neapărat necesare care le lipseau, fără să uite o pereche de pantofi noi pentru colonel. Rezervase în dormitor un loc pentru oglindă. Renunţarea la aceste proiecte o făcu acum să se simtă oarecum ruşinată şi necăjită.

După-masă dormi puţin. Când se trezi, colonelul stătea în curte.

— Şi acum ce faci? îl întrebă ea.

— Mă gândesc, spuse colonelul.

— Atunci totul s-a rezolvat. Poţi să contezi pe banii ăştia peste cincizeci de ani.

În realitate, colonelul se hotărâse să vândă cocoşul chiar în după-amiaza aceea. Se gândi la don Sabas, care trebuia să fie singur în biroul lui, pregătindu-se, în faţa ventilatorului, pentru injecţia de fiecare zi. Îşi închipui ce are să-i răspundă.

— Ia cu tine cocoşul, îl sfătui nevastă-sa când se pregătea să plece. Ştii doar că sfântul e de ajuns să se arate ca să se înfăptuiască minunea.

Colonelul se împotrivi. Ea îl conduse până la poartă, neliniştită, aproape disperată.

— N-are nicio importanţă dacă mai sunt şi alţii la el în birou, îi zise ea. Tu îl iei de braţ şi nu-i dai drumul până nu-ţi dă cei nouă sute de pesos.

— Au să creadă că punem la cale vreo lovitură.

Ea nu-i dădu atenţie.

— Ţine minte că tu eşti stăpânul cocoşului, insistă ea. Ţine minte că tu eşti cel care face o favoare.

— Bine.

Don Sabas se afla în dormitor, cu medicul.

— Intră acum, prietene, îi spuse nevasta lui don Sabas. Doctorul îl pregăteşte ca să facă o călătorie până la moşie de unde o să se întoarcă abia joi.

Colonelul se zbătu între două forţe opuse: în ciuda hotărârii sale de a vinde cocoşul, ar fi vrut să sosească cu o oră mai târziu ca să nu dea ochii cu don Sabas.

— Pot să aştept.

Nevasta lui don Sabas insistă. Îl conduse în dormitor unde se afla soţul ei, întins pe pat, în indispensabili, cu ochii lui fără culoare aţintiţi asupra medicului. Colonelul aşteptă până ce medicul încălzi eprubeta cu urina pacientului, mirosi aburul ce ieşea din aceasta şi îi făcu lui don Sabas un semn de aprobare.

— Va trebui să-l împuşte, spuse medicul, apropiindu-se de colonel. Diabetul este o boală prea domoală ca să-i facă praf pe bogătaşi.

— Dumneata însă, cu blestematele astea de injecţii de insulină, ai făcut tot posibilul ca să-l ajuţi, spuse don Sabas, sărind pe fesele lui fleşcăite. Noroc că sunt un os greu de ros.

După aceea se adresă colonelului: Ia zi, prietene. Când te-am căutat azi n-am mai zărit nici măcar pălăria dumitale.

— Eu nu port pălărie, ca să nu fiu nevoit s-o scot în faţa nimănui.

Don Sabas începu să se îmbrace. Medicul băgă în buzunarul hainei o eprubetă cu sânge. Apoi făcu ordine în geamantănaş. Colonelul se gândi că doctorul are să-şi ia rămas-bun.

— Doctore, zise el, în locul dumitale eu i-aş trimite prietenului nostru o notă de plată de o sută de mii de pesos. Aşa n-ar mai fi atât de ocupat.

— Eu i-am propus afacerea asta, dar cu un milion de pesos, spuse doctorul. Sărăcia e cel mai bun leac pentru diabet.

— Mulţumesc pentru reţetă, zise don Sabas, în timp ce se chinuia să-şi vâre imensa burtă în pantalonii de călărie. N-o accept ca să te feresc pe dumneata de nenorocirea de a fi bogat.

Medicul îşi privi dinţii în încuietoarea nichelată a geamantănaşului. Se uită la ceas fără pic de grabă. Şi în timp ce don Sabas îşi punea cizmele, se adresă pe neaşteptate colonelului:

— Ei, colonele, ce se mai aude cu cocoşul?

Colonelul îşi dădu seama că medicul aştepta fără doar şi poate un răspuns de la el. Strânse din dinţi.

— Nimic, prietene, şopti el. Am venit să-l vând.

Don Sabas tocmai îşi pusese cizmele.

— Foarte bine, prietene, spuse el, fără urmă de emoţie. E lucrul cel mai inteligent pe care-l poţi face.

— Sunt prea bătrân pentru asemenea încurcături, se justifică atunci colonelul în faţa chipului de nepătruns al medicului. Dacă aş avea douăzeci de ani mai puţin, ar fi altceva.

— Dumneata vei avea întotdeauna cu douăzeci de ani mai puţin, îi replică medicul.

Colonelul îşi recăpătă respiraţia. Aşteptă ca don Sabas să mai spună ceva, dar acesta nu mai zise nimic, îmbrăcă o scurtă de piele, cu fermoar, şi se pregăti să iasă din dormitor.

— Dacă vrei, vorbim săptămâna viitoare, zise colonelul.

— Asta voiam să-ţi spun şi eu, zise don Sabas. Am un client care poate o să-ţi dea patru sute de pesos. Trebuie însă să aşteptăm până joi.

— Cât? întrebă medicul.

— Patru sute de pesos.

— Auzisem că valorează mult mai mult, zise medicul.

— Dumneata îmi vorbeai de nouă sute de pesos, spuse colonelul, slujindu-se de nedumerirea medicului. E cel mai bun cocoş din tot departamentul.

Don Sabas îi răspunse medicului:

— În alte timpuri oricine ar fi dat o mie de pesos pe cocoş. Acuma însă nimeni nu îndrăzneşte să apară în arenă cu un

cocoş aşa de bun. Riscă întotdeauna să fie împuşcat în timpul luptelor de cocoşi. I se adresă apoi colonelului cu o mâhnire studiată: Asta am vrut să-ţi spun, prietene.

Colonelul dădu din cap.

— Bine, zise el.

Merse după ei pe culoar. Medicul rămase în salon ca să-i dea nevestei lui don Sabas un medicament „pentru răul ăsta care-l apucă deodată pe om şi nu ştie ce-i cu el". Colonelul îl aşteptă în birou. Don Sabas deschise casa de bani, îşi vârî bani în toate buzunarele şi îi întinse colonelului patru bancnote.

— Aicea-s şaizeci de pesos, îi zise el. Când ai să vinzi cocoşul ne socotim noi.

Colonelul îl însoţi pe medic prin port şi prin bazarul care începuse să prindă viaţă odată cu răcoarea serii. Un şlep plin cu trestie-de-zahăr cobora pe firul apei. Colonelul găsi că doctorul este un om neobişnuit de închis.

— Şi dumneata cum te simţi, doctore?

Medicul ridică din umeri.

— Potrivit, spuse el. Dar cred că trebuie să mă duc şi eu la un doctor.

— E din pricina iernii, spuse colonelul. Mie mi se întorc maţele pe dos.

Medicul îl examina cu o privire complet lipsită de interes profesional. Îi salută pe sirienii aşezaţi în uşa magazinelor lor.

În dreptul cabinetului, colonelul îi arătă medicului de ce era el nevoit să vândă cocoşul.

— Nu puteam face altceva, îi explică. Pasărea asta se hrăneşte cu carne de om.

— Singurul animal care se hrăneşte cu carne de om e don Sabas, spuse medicul. Sunt sigur că o să revândă cocoşul cu nouă sute de pesos.

— Dumneata crezi aşa ceva?

— Sunt sigur, afirmă medicul. E o afacere la fel de bună ca şi faimosul lui pact patriotic cu primarul.

Colonelul nu voia să creadă aşa ceva.

— Prietenul meu a încheiat pactul acela ca să-şi salveze pielea. De aceea a putut să rămână în sat.

— Şi de aceea a putut să cumpere cu jumate preţ averea colegilor lui de partid, pe care primarul îi gonea din sat, îi replică medicul. Cum nu găsea cheile, bătu în uşă. Apoi vru să spulbere naivitatea colonelului: Nu fi naiv, îi spuse. Pe don Sabas îl interesează aurul mai mult decât propria lui piele.

Soţia medicului plecă după cumpărături. Colonelul o însoţi până la bazarele sirienilor chibzuind la cele spuse de medic.

— Caută-i numaidecât pe băieţi şi spune-le că ai vândut cocoşul, îl sfătui ea. Nu trebuie să-i laşi cu această iluzie.

— Cocoşul nu va fi vândut până n-are să vină prietenul meu, don Sabas, spuse colonelul.

Îl găsi pe Álvaro în salonul de biliard, jucând la ruletă. În noaptea aceea de duminică localul era în fierbere mare. Căldura părea şi mai mare din cauza radioului pus la maximum. Colonelul se amuză privind numerele pictate, în culori vii, pe o muşama lungă, neagră şi luminate de o lampă de petrol care atârna deasupra mesei. Álvaro se încăpăţâna să piardă mizând pe 23. Urmărind jocul pe deasupra umărului acestuia, colonelul observă că îi ieşise de patru ori în nouă jocuri.

— Joacă pe 11, îi şopti la ureche lui Álvaro. Iese cel mai des.

Álvaro se uita pe masă. În jocul următor nu puse niciun ban. Scoase din buzunarul pantalonilor un teanc de bani şi împreună cu ei o foaie de hârtie. I-o dădu colonelului pe ascuns.

— De la Agustín.

Colonelul o băgă în buzunar. Álvaro juca o sumă mare de bani pe 11.

— Începe cu puţin, îl sfătui colonelul.

— Poate că e o presimţire bună, îi răspunse Álvaro.

Câţiva dintre jucătorii vecini îşi retraseră banii de pe celelalte numere şi pariară şi ei pe 11, când tocmai începu să se învârtă roata uriaşă a ruletei. Colonelul simţi o apăsare pe suflet. Pentru prima oară trăi fascinaţia, emoţia şi amărăciunea hazardului.

Ieşi numărul 5.

— Îmi pare rău, spuse colonelul, şi, simţindu-se nespus de vinovat, urmări lopăţica verde care aduna banii lui Álvaro. Aşa se întâmplă dacă mă bag unde nu-mi fierbe oala.

Álvaro zâmbi fără să se uite la el.

— Nu-i nimic, colonele. Ar trebui să încerci în dragoste.

Pe neaşteptate trompetele de la mambo amuţiră. Jucătorii se împrăştiară, cu mâinile ridicate. În spatele său, colonelul auzi zgomotul rece şi sec al unei puşti care se încărca, îşi dădu seama, cu groază, că razia dăduse peste el tocmai când avea în buzunar foaia aceea subversivă. Se întoarse, fără să ridice mâinile. Şi atunci îl văzu, de aproape, pentru prima oară, pe cel care-i omorâse băiatul. Se afla exact în faţa lui, cu ţeava puştii aţintită spre el. Era mic de statură, cu trăsături de indian, cu pielea arsă de soare, mirosind a copil mic. Colonelul strânse din dinţi şi îndepărtă uşor cu vârful degetelor ţeava puştii.

— Pardon, spuse el.

Avu de înfruntat nişte ochi mici şi rotunzi, de liliac. Într-o clipită se simţi înghiţit de ochii aceştia, sfărâmat, digerat şi iute evacuat.

— Dumneata treci, colonele.

N-a fost nevoie să deschidă fereastra ca să vadă dacă a sosit

decembrie. L-a descoperit în propriile lui oase, când tăia în bucătărie fructele pentru micul dejun al cocoşului. Deschise apoi uşa şi, uitându-se în grădină, îşi văzu confirmată intuiţia. Era o grădină minunată, cu iarbă, cu copaci, cu tot ce era în ea... chiar şi cu latrina plutind în zarea de lumină, puţin parcă deasupra pământului.

Soţia lui rămase în pat, până la nouă. Când apăru în bucătărie, colonelul făcuse deja curăţenie în casă şi stătea de vorbă cu copiii în jurul cocoşului. Trebui să facă un ocol ca să poată ajunge la maşina de gătit.

— Ia plecaţi de aici! strigă ea. Îi aruncă cocoşului o privire sumbră.

Când o veni ceasul ăla să scap de beleaua asta!

Aruncând o privire cocoşului, colonelul aprecie dispoziţia soţiei sale. Cocoşul nu merita niciun fel de duşmănie. Era gata pentru antrenamente. Cu gâtul şi cu picioarele golaşe şi vinete, cu creasta tăiată, avea un aspect obişnuit, fără pic de agresivitate.

— Mai bine scoate capul pe fereastră şi lasă-l încolo de cocoş, spuse colonelul, după ce plecară copiii. Într-o dimineaţă ca asta îţi vine să te fotografiezi.

Ea scoase capul pe fereastră, dar pe chipul ei nu se văzu nici urmă de emoţie.

— Mi-ar plăcea să semăn trandafiri, îi spuse ea când se

întoarse la sobă.

Colonelul agăţă oglinda într-un cui ca să se bărbierească.

— Dacă vrei să semeni trandafiri, seamănă.

Încercă să-şi coordoneze mişcările cu cele din oglindă.

— O să-i mănânce porcii, îi spuse femeia.

— Mai bine, zise colonelul. Trebuie să fie tare buni porcii îngrăşaţi cu trandafiri.

Se uită prin oglindă la nevastă-sa şi văzu că expresia ei rămăsese neschimbată. La lumina focului chipul ei părea modelat din acelaşi material cu soba. Fără să-şi dea seama, colonelul îşi aţinti ochii asupra femeii şi continuă să se bărbierească pe pipăite, cum făcuse mulţi ani. Soţia lui rămase multă vreme pe gânduri.

— Nu vreau să semăn trandafiri.

— Bine, spuse colonelul. Atunci nu semăna.

Se simţea bine. Decembrie îi veştejise buruienile din maţe. În dimineaţa aceea se necăji vrând să-şi pună pantofii cei noi. După ce încercă de câteva ori, înţelese că se chinuia degeaba, aşa că îşi puse tot ghetele de lac. Soţia observă.

— Dacă n-o să încalţi niciodată pantofii ăştia noi, n-au să se înmoaie deloc, îi spuse ea.

— Sunt pantofi de paralitic, protestă colonelul. Negustorul trebuia să mi-i vândă după ce au fost purtaţi o lună.

Ieşi în stradă mânat de presimţirea că în după-masa aceea

avea să sosească scrisoarea. Cum mai era timp până la venirea şalupelor, merse să-l vadă pe don Sabas, la biroul lui. I se spuse însă că negustorul o să se întoarcă abia luni. Nu se descurajă, cu toate că nu prevăzuse încurcătura aceasta. „Mai devreme sau mai târziu tot trebuie să se întoarcă", îşi spuse el, îndreptându-se spre port.

Vremea era minunată, aerul având o claritate nemaiîntâlnită.

— Tot anul ar trebui să fie ca decembrie, şopti el intrând în prăvălia sirianului Moise. Te simţi parcă ai fi de sticlă.

Sirianul Moise trebui să facă un adevărat efort ca să poată traduce ideea asta ciudată în arabă lui aproape uitată. Era un oriental liniştit, cu o piele netedă şi întinsă, mişcându-se ca unul care fusese gata să se înece. Semăna leit cu unul salvat de la înec.

— Aşa era înainte, spuse el. Dacă acuma ar fi la fel, eu aş avea opt sute nouăzeci şi şapte de ani. Iar tu?

— Şaptezeci şi cinci, spuse colonelul urmărindu-l cu privirea pe şeful poştei.

Abia atunci zări circul. Sus, pe şalupa poştei, recunoscu, printre alte obiecte colorate, o prelată peticită. Pentru o clipă îl pierdu din ochi pe şeful poştei; dori să vadă animalele circului printre lăzile îngrămădite pe celelalte şalupe. Dar nu le văzu.

— Vine un circ. E primul circ care vine după zece ani.

Sirianul Moise se convinse că ştirea e adevărată. I-o spuse neveste-sii amestecând cuvintele arabe cu cele spaniole. Femeia îi răspunse din camera din fundul prăvăliei. Sirianul spuse atunci ceva ca pentru el şi după asta îi împărtăşi colonelului ceea ce îl preocupa:

— Ascunde pisica, colonele. Băieţii o să ţi-o fure ca s-o vândă la circ.

Colonelul o porni după şeful poştei.

— Circul n-are animale.

— N-are importanţă, replică sirianul. Dansatorii pe frânghie mănâncă pisici, ca să nu-şi rupă oasele.

Îl urmă pe şeful poştei prin bazarul din port până în piaţă. Aici auzi pe neaşteptate hărmălaia din arena luptelor de cocoşi. Abia atunci îşi aduse aminte că pentru ziua aceea se fixase începutul antrenamentelor.

Trecu pe lângă poştă fără să se oprească. Câteva clipe mai târziu era amestecat în atmosfera tulbure a arenei. Îşi zări cocoşul în centrul arenei, singur, neapărat, cu pintenii înfăşuraţi în cârpe, părând, după tremurul picioarelor, cuprins de frică. Adversarul era un cocoş trist şi cenuşiu.

Colonelul nu simţi nicio emoţie. Urmă un şir de atacuri, unul la fel ca celălalt. O învălmăşeală de pene, picioare şi gâturi în mijlocul unor ovaţii furtunoase. Izbit de scândurile ţarcului, adversarul făcea stânga împrejur şi se reîntorcea la loc.

Cocoşul lui nu atacă niciodată. Respingea doar atacurile şi cădea din nou exact în acelaşi loc. Dar de data aceasta nu-i mai tremurau picioarele.

Germán sări peste ţarc, îl ridică cu amândouă mâinile şi-l arătă publicului din tribune. Urmă o delirantă explozie de aplauze şi strigăte. Colonelul remarcă disproporţia dintre entuziasmul ovaţiilor şi intensitatea spectacolului. I se păru o farsă la care, conştienţi şi de bunăvoie, se pretau chiar cocoşii.

Privi tribunele care înconjurau arena, împins de o curiozitate oarecum plină de dispreţ. Mulţimea exaltată se năpusti peste bănci, spre arenă. Colonelul privi amestecul de feţe asudate, nestăpânite, groaznic de agitate. Erau oameni noi. Toţi oamenii care veniseră în sat de curând. Retrăi – ca într-un vis – o clipă ştearsă de pe firmamentul memoriei sale. Atunci sări bariera, îşi croi drum prin mulţimea strânsă în arenă şi se uită în ochii liniştiţi ai lui Germán. Se priviră fără să clipească.

— Bună ziua, colonele.

Colonelul îi luă cocoşul.

— Bună ziua, murmură el. Şi nu mai spuse nimic, fiindcă se cutremură simţind cât de tare bătea inima cocoşului. Se gândi că niciodată nu avusese în mâinile sale ceva care să aibă atâta viaţă.

— Nu erai acasă, îi spuse Germán, dezorientat.

Îl întrerupse o nouă ovaţie. Colonelul se simţi intimidat. Îşi

croi din nou drum, fără să se uite la nimeni, ameţit de aplauze, de strigăte şi ieşi în uliţă cu cocoşul sub braţ.

Toţi locuitorii satului – oamenii din vale – ieşiră să-l vadă trecând, urmat de copiii de la şcoală. Într-un colţ al pieţei, cocoţat pe o masă, un negru uriaş, cu o viperă în jurul gâtului, vindea leacuri. Întorcându-se din port, un grup numeros de oameni se opriseră să-i asculte reclama. Dar când trecu colonelul cu cocoşul, atenţia tuturor se concentră asupra lui. Niciodată nu i se păruse mai lung drumul până acasă.

Nu regreta nimic. De atâta vreme sătenii zăceau în toropeală, smulşi din istorie. În vinerea aceea – fără scrisoare, ca de obicei – oamenii se treziseră. Colonelul îşi aminti de timpurile de odinioară. Se văzu pe el, cu soţia şi fiul său, sub umbrele, asistând la un spectacol pe care nu-l întrerupsese nici ploaia. Îşi aminti de conducătorii partidului său, pieptănaţi cu mare grijă, cum stăteau şi îşi făceau vânt cu evantaiele, în curtea casei, în acordurile muzicii. Parcă simţi în maţe bătaia dureroasă a tobei de atunci.

O porni pe uliţa care mergea paralel cu râul şi găsi şi aici mulţimea zgomotoasă a alegerilor de altă dată. Oamenii se uitau cum se descarcă circul. Dintr-o prăvălie, o femeie strigă ceva despre cocoş. Dar colonelul îşi văzu de drum până acasă, absent la cei din jur, auzind voci fără o noimă, de parcă l-ar fi urmărit ecoul ovaţiilor de la arenă.

Când ajunse acasă, în poartă, le spuse copiilor:

— Toată lumea acasă! Pe care-l prind că intră, îl iau la goană cu cureaua!

Puse zăvorul şi o porni drept spre bucătărie. Soţia lui ieşi din dormitor, sufocându-se.

— L-au luat cu forţa! strigă ea. Le-am spus că cocoşul n-o să iasă din casa asta cât o să trăiesc eu.

Colonelul legă cocoşul de piciorul sobei şi schimbă apa din ceşcuţă, urmărit de vocea nepotolită a nevestei.

— Au spus că au să-l ia chiar trecând peste cadavrele noastre, că cocoşul nu e al nostru, ci al satului întreg.

Numai după ce termină cu cocoşul, colonelul privi faţa răvăşită a femeii. Văzu, fără mirare, că nu-i inspira nici milă, nici remuşcări.

— Au făcut bine, spuse el liniştit. Şi apoi, căutându-se prin buzunare, adăugă cu o blândeţe greu de definit: Cocoşul nu e de vânzare.

Femeia îl urmă până în dormitor. Colonelul era foarte aproape de ea, dar atât de imposibil de atins, încât parcă l-ar fi văzut pe ecranul unui cinematograf.

Colonelul scoase din şifonier un teanc de bilete, mai scoase altul din buzunar, le numără pe amândouă şi le puse în şifonier.

— Aici sunt douăzeci şi nouă de *pesos*, ca să-i dăm înapoi lui

don Sabas. Restul o să-i plătim când o să primim pensia.

— Şi dacă n-o primim? întrebă soţia.

— O s-o primim.

— Dar dacă n-o primim?

— Atunci n-o să-i plătim.

Găsi pantofii cei noi sub pat. Căută în dulap cutia de carton, şterse talpa cu o cârpă şi băgă pantofii în cutie, aşa cum îi adusese soţia, duminică seara. Ea nu se mişcă.

— Pantofii trebuie daţi înapoi, spuse colonelul, încă treisprezece pesos înapoiaţi amicului meu.

— N-o să-i primească.

— Trebuie să-i primească, insistă colonelul. I-am încălţat doar de două ori.

— Turcii nu înţeleg lucrurile astea.

— Trebuie să înţeleagă.

— Şi dacă nu înţeleg?

— Atunci să nu înţeleagă.

Se culcară fără să mănânce. Colonelul aşteptă până ce soţia îşi termină rugăciunea, ca să poată stinge lampa. Dar de dormit, nu fu chip. Auzi bătând clopotele „cenzurii cinematografice" şi aproape imediat – peste trei ore – semnalul de culcare. Respiraţia greoaie a soţiei deveni agitată odată cu aerul îngheţat din zori. Colonelul nu închisese încă ochii când ea îi vorbi cu o voce înceată, împăciuitoare.

— Eşti treaz?

— Da.

— Fii şi tu om cu minte la cap. Vorbeşte mâine cu don Sabas.

— Până luni nu se întoarce.

— Mai bine, spuse soţia. Aşa o să ai trei zile ca să te gândeşti.

— N-am la ce să mă gândesc, spuse colonelul.

O răcoare calmă luă locul aerului lipicios, venit parcă din octombrie. Colonelul recunoscu luna decembrie după zborul buhailor-de-baltă. Când se făcu ora două nu reuşise încă să adoarmă. Ştia însă că şi soţia lui era trează. Dădu să-şi schimbe poziţia în hamac.

— Nu dormi? îl întrebă ea.

— Nu.

Ea se gândi o clipă.

— Nu ne ţin puterile pentru aşa ceva. Gândeşte-te şi tu ce înseamnă patru sute de *pesos* la un loc.

— Până vine pensia nu mai e mult, spuse colonelul.

— De cincisprezece ani spui acelaşi lucru.

— Tocmai de aceea, spuse colonelul. Nu poate să mai întârzie.

Femeia tăcu o vreme, dar când începu iar să vorbească, colonelului i se păru că timpul rămăsese pe loc.

— Am impresia că banii aceştia n-o să-i primim niciodată, spuse ea.

— Ba da, o să vină.

— Şi dacă n-o să vină?

Nu mai găsi ce să-i răspundă. La primul cântat al cocoşilor trebuia să înfrunte iarăşi realitatea; se cufundă însă într-un somn adânc, liniştit, fără remuşcări. Când se trezi, soarele era deja sus. Soţia dormea. Colonelul repetă, metodic, cu două ore de întârziere, îndeletnicirile sale matinale, şi îşi aşteptă soţia la micul dejun.

Ea se sculă impenetrabilă. Îşi dădură bună dimineaţa şi se aşezară la masă ca să ia micul dejun, în linişte. Colonelul sorbi o ceaşcă de cafea neagră şi mâncă o bucată de brânză şi una de turtă dulce. Îşi petrecu toată dimineaţa la croitorie. La unu se întoarse acasă şi îşi găsi soţia printre begonii, petecind.

— E ora prânzului, spuse el.

— Astăzi nu-i prânz, spuse soţia.

El ridică din umeri. Încercă să astupe câteva găuri din gard, ca să nu mai poată intra copiii în bucătărie când se înapoie, masa era pusă.

În timpul mesei colonelul înţelese că nevastă-sa se forţa să nu plângă. Lucrul acesta, atât de sigur, îl nelinişti. Cunoştea caracterul soţiei sale, aspru de felul lui şi înăsprit şi mai mult de cei patruzeci de ani de amărăciune. Moartea fiului lor nu-i smulsese nicio lacrimă. Îl privise doar, în ochi cu reproş.

Acum femeia îşi muşcă buzele, îşi şterse ochii cu mâneca şi

continuă să mănânce.

— Eşti un nechibzuit, spuse.

Colonelul nu răspunse nimic.

— Eşti capricios, încăpăţânat şi nechibzuit, repetă ea. Puse tacâmurile cruciş pe farfurie, dar, din superstiţie, le schimbă îndată. Toată viaţa am răbdat de foame, ca acum, la bătrâneţe, să preţuiesc mai puţin decât un cocoş.

— Asta-i altceva, zise colonelul.

— Ba nu! E acelaşi lucru, replică femeia. Ar fi trebuit să-ţi dai seama că sunt pe moarte, că la mine nu e vorba de o boală, ci de o agonie.

Colonelul nu vorbi până ce nu termină de mâncat.

— Dacă doctorul îmi garantează că vânzând cocoşul scapi tu de astmă, îl vând imediat. Dacă nu, nu.

În după-amiaza aceea duse cocoşul la arenă. La întoarcere îşi găsi soţia în pragul unei crize. Se plimbă de-a lungul coridorului, cu părul pe spate, răvăşit, cu braţele desfăcute, căutând parcă aerul peste şuieratul plămânilor. Se plimbă până la căderea nopţii. Apoi se culcă fără să spună nimic.

Îngăimă rugăciuni până după semnalul de stingere. Atunci colonelul vru să stingă lampa. Ea se opuse.

— Nu vreau să mor pe întuneric. Colonelul puse lampa pe jos. Începea să simtă că-l părăsesc puterile. Ar fi vrut să uite totul, să doarmă patruzeci şi patru de zile în şir şi să se

trezească la douăzeci ianuarie, la trei după-amiază, în arenă, chiar în momentul în care va da drumul cocoşului să lupte. Se simţea însă ameninţat de veghea soţiei.

— Aceeaşi poveste de totdeauna, începu ea după câteva clipe. Noi răbdăm de foame ca să poată mânca alţii. De patruzeci de ani, aceeaşi poveste.

Colonelul nu scoase o vorbă până ce soţia nu făcu o pauză să-l întrebe dacă nu doarme. El răspunse că nu. Soţia continuă pe un ton aşezat, curgător, necruţător.

— Toată lumea o să câştige de pe urma cocoşului, în afară de noi. Suntem singurii care n-avem niciun ban să pariem pe el.

— Stăpânul cocoşului are dreptul la douăzeci la sută.

— Tu aveai dreptul şi la o slujbă, pe vremea când îţi puneai pielea la bătaie, la alegeri, îi replică soţia. Aveai dreptul la pensie de veteran, după ce ţi-ai pus pielea în joc în timpul războiului civil. Acuma toată lumea are viaţa asigurată, numai tu mori de foame, complet singur.

— Nu sunt singur. Mi-am dat ieri seama de asta.

Încercă să-i explice ceva, dar îl doborî somnul. Ea continuă să vorbească singură până ce-şi dădu seama că soţul adormise. Atunci se dădu jos din pat şi începu să se plimbe prin cameră. Şi continuă să vorbească.

În zori, colonelul o strigă. Ea apăru în uşă, ca o fantomă, în lumina lămpii aproape stinse.

Înainte de a se urca în pat, suflă în lampă. Dar vorbi mai departe.

— Să facem totuşi ceva, o întrerupse colonelul.

— Singurul lucru ce se poate face e să vinzi cocoşul, îi spuse femeia. Se poate vinde însă şi ceasul.

— Nu-l cumpără nimeni.

— Mâine am să încerc să obţin de la Álvaro patruzeci de pesos pe el.

— N-are să-ţi dea.

— Atunci vindem tabloul.

Femeia vorbi din nou, dându-se jos din pat. Colonelul îi simţi respiraţia cu iz de plante medicinale.

— Nu-l cumpără nimeni.

— Vom vedea, spuse încet colonelul, fără să-şi schimbe cât de puţin tonul. Acuma culcă-te. Dacă mâine n-o să putem vinde nimic, o să ne gândim la altceva.

Încercă să ţină ochii deschişi, dar îl doborî somnul. Căzu până într-adâncul unei prăpăstii fără timp şi fără spaţiu, unde cuvintele soţiei aveau un sens diferit. Dar după o clipă se simţi zgâlţâit de umăr.

— Răspunde-mi.

Colonelul nu ştiu dacă cuvântul acesta îl auzise înainte sau după ce adormise. Se lumina de ziuă. Fereastra apărea în lumina verde a duminicii. Se gândi că avea febră. Îi ardeau

ochii şi trebui să facă un mare efort ca să-şi recapete luciditatea.

— Şi ce facem dacă nu putem vinde nimic? repetă femeia.

— O să fie atunci douăzeci ianuarie, spuse colonelul, perfect conştient. Cei douăzeci la sută o să ni se plătească chiar în după-amiaza aceea.

— Dacă o să câştige cocoşul, spuse femeia. Dar dacă pierde? Nu ţi-a trecut prin cap că ar putea pierde?

— E un cocoş care nu poate pierde.

— Închipuieşte-ţi însă că o să piardă.

— Mai sunt încă patruzeci şi cinci de zile până să mă gândesc la asta, spuse colonelul.

Femeia îşi pierdu răbdarea.

— Şi până atunci ce mâncăm? întrebă ea, şi-l apucă pe colonel de gulerul flanelei. Îl zgâlţâi cu putere.

— Spune-mi, ce mâncăm?

Colonelul avu nevoie de şaptezeci şi cinci de ani – de cei şaptezeci şi cinci de ani ai vieţii sale, minut cu minut – ca să ajungă la această clipă.

Se simţi pur, conştient şi invincibil în clipa în care răspunse:

— Rahat!

(Traducere: Alexandru Calciu)

Charles BUKOWSKI

CINCISPREZECE CENTIMETRI

Primele trei luni ale căsniciei mele cu Sarah au fost acceptabile, dar aş vrea să povestesc puţin cum a fost după ce au început problemele. Era o bucătăreasă bună şi pentru prima dată după ani de zile mâncam bine. Am început să mă îngraş. Iar Sarah a început să-mi facă observaţii.

— Vai. Henry, ai început să arăţi ca un curcan umplut de Ziua Recunoştinţei.

— Aşa e, iubito.

Eram agent de vânzări la un depozit de piese auto, iar leafa de-abia-mi ajungea. Singurele mele bucurii erau să mănânc, să beau bere şi să mă culc cu Sarah. Nu chiar o viaţă împlinită, dar un bărbat trebuie să ia ce poate. Sarah era grozavă. Scria S-E-X pe ea. Ajunsesem să o cunosc mai bine la o petrecere de Crăciun pentru angajaţii depozitului. Sarah era secretară. La petrecere am băgat de seamă că niciunul dintre băieţi nu se apropia de ea și nu puteam să pricep de ce. Nu mai văzusem o femeie atât de sexi şi ştia și ea cum arată. M-am dus la ea, am băut şi am stat de vorbă. Era frumoasă. Cu toate astea, era ceva ciudat în ochii ei. Te priveau fix, iar pleoapele păreau să nu se mişte. După ce s-a dus la toaletă, m-am apropiat de Harry,

şoferul de camion.

— Uite ce-i, Harry, am început, cum se face că niciunul dintre băieţi nu se dă la Sarah?

— E o vrăjitoare, omule, o vrăjitoare. Să te fereşti de ea.

— Harry, nu există vrăjitoare. A fost dovedit. Toată treaba cu femeile alea pe care le ardeau pe vremuri pe rug a fost o greşeală oribilă şi crudă. Nu există vrăjitoare.

— Da, poate că au ars degeaba multe femei, nu zic. Da târfa asta e o vrăjitoare, ascultă ce-ţi spun.

— Harry, tot ce-i trebuie ei e puţină înţelegere.

— Tot ce-i trebuie ei, a zis Harry, e o victimă.

— De unde ştii?

— Faptele vorbesc, a răspuns Harry. Doi tipi de-aici. Manny, un vânzător. Şi Lincoln, un funcţionar.

— Ce s-a întâmplat?

— Au dispărut în faţa noastră, doar că atât de încet – că îi puteai vedea cum se duc, cum dispar...

— Ce vrei să zici?

— Nu vreau să vorbesc despre asta. O să crezi că sunt nebun.

Harry s-a cărat. Apoi Sarah a venit de la toaletă. Arăta minunat.

— Ce ţi-a spus Harry despre mine? a întrebat.

— De unde ştii că am vorbit cu Harry?

— Ştiu, pur şi simplu, a răspuns ea.

— Nu mi-a zis prea multe.

— Orice ţi-a zis, nu-l crede. Sunt numai tâmpenii. Nu l-am băgat în seamă şi e gelos. Îi place să îi bârfească pe oameni.

— Nu-mi pasă ce crede Harry, am zis.

— Eu şi cu tine o să ne înţelegem, Henry, a spus ea.

Am mers împreună la apartamentul meu după petrecere şi vă spun sincer că n-am fost niciodată regulat ca atunci. Era femeia femeilor. Cam la o lună după aceea eram căsătoriţi. Şi-a lăsat slujba imediat, dar n-am zis nimic, fiindcă eram prea încântat că era a mea. Sarah îşi croia singură hainele, îşi aranja singură părul. Era o femeie uimitoare. Uimitoare.

Dar, cum vă spuneam, după 3 luni s-a apucat să facă observaţiile astea despre greutatea mea. La început nu erau decât nişte glumiţe, dar după aceea a început să fie sarcastică. Într-o seară, am venit acasă şi mi-a zis:

— Scoate-ţi naibii hainele alea!

— Poftim, draga mea?

— Aşa cum ai auzit, afurisitule! Dezbracă-te!

Era puţin diferită de cum o ştiam eu. Mi-am scos hainele şi chiloţii şi le-am aruncat pe canapea. S-a holbat la mine.

— Groaznic, a spus, cât rahat!

— Poftim, draga mea?

— Am zis că arăţi exact ca un tub mare de rahat!

— Ascultă, dragă, ce s-a întâmplat? Vrei să faci scandal astă-

seară?

— Gura! Uită-te la chestiile alea care îţi atârnă pe părţi!

Avea dreptate. Ziceai că am câte un săculeţ de grăsime pe fiecare parte care-mi atârnau chiar deasupra şoldurilor. Apoi şi-a strâns pumnii şi m-a lovit de câteva ori tare în fiecare săculeţ.

— Trebuie să scoatem rahatul ăla! Să distrugem ţesuturile de grăsime celulele...

M-a lovit din nou, de câteva ori.

— Au! Mă doare, iubito!

— Bun! Acum, loveşte-te singur!

— Să mă lovesc singur?

— Hai, dă-i drumul, fir-ai tu să fii!

M-am lovit de câteva ori, destul de tare. După ce am terminat, chestiile erau tot acolo, deşi acum arătau destul de roşii.

— O să scoatem rahatul ăla din tine, mi-a zis.

Mi-am imaginat că aşa arată dragostea şi am decis să cooperez...

Sarah a început să-mi numere caloriile. Mi-a luat mâncărurile prăjite, pâinea şi cartofii, sosul din salată, dar mi-am păstrat berea. Trebuia să arăt cine era cocoşul la noi în casă.

— Nu, la dracu', n-o să renunţ la berea mea. Te iubesc foarte mult, dar berea rămâne!

— Bine, a zis Sarah, oricum o s-o facem să meargă.

— Ce să facem să meargă?

— Adică să scoatem rahatul ăla de pe tine, să ajungi la o dimensiune acceptabilă.

— Şi ce e aia o dimensiune acceptabilă? am întrebat.

— O să vezi.

În fiecare seară când veneam acasă, îmi punea aceeaşi întrebare.

— Ţi-ai bătucit şoldurile azi?

— Ah, da, la dracu'!

— De câte ori?

— 400 de pumni pe amândouă părţile, tare.

Mergeam pe stradă bătucindu-mi şoldurile. Oamenii se uitau la mine, dar după o vreme nu a mai contat, fiindcă ştiam că o să obţin ceva ce ei nu aveau...

Chestia funcţiona de minune. De la 100 am ajuns la 90. Apoi de la 90 la 83. Mă simţeam cu zece ani mai tânăr. Oamenii remarcau cât de bine arătam. Toată lumea, în afară de Harry, şoferul de camion. Desigur, era doar gelos, fiindcă nu ajunsese niciodată între picioarele lui Sarah. Ghinionul *lui*.

Într-o seară, cântarul a arătat 81.

I-am zis lui Sarah:

— Nu crezi că am coborât destul? Uită-te la mine!

Chestiile de pe părţi mi se duseseră de mult. Pântecul îmi atârna. Obrajii îmi erau supţi.

— După tabele, a zis Sarah, după tabelele mele, încă n-ai ajuns la o dimensiune acceptabilă.

— Uite ce e, i-am spus, am 1, 80. Care e greutatea acceptabilă?

La care Sarah mi-a dat un răspuns destul de ciudat:

— N-am zis greutate acceptabilă, am zis „dimensiune acceptabilă". E Noua Eră, Era Atomică, Era Spaţială, şi, cel mai important, Era Suprapopulării. Eu sunt Salvatoarea Lumii. Eu am răspunsul la Explozia Suprapopulării. Lasă-i pe alţii să se ocupe de Poluare. Să rezolvăm problema Suprapopulării e baza; va rezolva şi problema Poluării şi multe alte lucruri.

— Despre ce naiba vorbeşti? am întrebat desfăcând dopul unei sticle de bere.

— Nu-ţi face griji, mi-a răspuns, o să afli.

Apoi, urcându-mă pe cântar, am început să observ că, deşi pierdeam în continuare în greutate, nu deveneam mai subţire. Era ciudat. După aceea am băgat de seamă că partea de jos a pantalonilor îmi atârna un pic peste pantofi – şi că manşetele

cămăşii îmi atârnau puţin în jurul încheieturilor. Când mă duceam la lucru, am observat că volanul îmi părea foarte departe. Trebuia să trag mai aproape scaunul.

Într-o seară m-am urcat pe cântar.

70.

— Uite ce-i, Sarah.

— Da, dragule?

— E ceva ce nu înţeleg.

— Ce?

— Mi se pare că mă *micşorez.*

— Că te micşorezi?

— Da, că mă micşorez.

— Oh, prostule! Vorbeşti aiurea! Cum poate un om să se micşoreze? Chiar crezi că dieta îţi micşorează oasele? Oasele nu se topesc! Reducerea caloriilor arde doar grăsimea. Nu fi prost! Să te micşorezi? E imposibil!

Şi a izbucnit în râs.

— Bun, am zis, vino aici. Ia creionul. Acum o să stau drept, lipit de perete. Când eram copil, mama făcea aşa ca să vadă cât am crescut. Acum trage o linie chiar aici unde ai pus creionul, deasupra capului meu.

— Bine, prostuţule, a fost ea de acord.

A tras linia.

O săptămână mai târziu aveam 59. Se întâmpla tot mai repede.

— Vino aici, Sarah.

— Da, prostuţule.

— Trage linia.

Trase linia. M-am întors.

— Vezi? Am pierdut 11 kilograme şi 20 de centimetri în ultima săptămână. Mă topesc! Acum am 1, 60 înălţime. E o nebunie! O nebunie! Mi-a ajuns. Te-am prins când îmi scurtai pantalonii şi mânecile de la cămaşă. N-o să meargă. O să încep iar să mănânc. Cred că eşti un fel de vrăjitoare!

— Prostuţule...

La puţin timp după asta, şeful m-a chemat la el în birou.

M-am căţărat în scaunul din faţa lui.

— Henry Markson Jones II?

— Da, domnule?

— Tu eşti Henry Markson Jones II?

— Desigur, domnule.

— Ei bine, Jones, te-am observat cu atenţie. Mi-e teamă că nu mai eşti potrivit pentru slujba asta. Nu ne place să vedem că pleci aşa... adică, nu ne place deloc să te lăsăm să pleci aşa, dar...

— Uitaţi ce e, domnule, îmi dau mereu silinţa.

— Ştim asta, Jones, doar că nu mai faci o treabă de bărbat aici.

M-a dat afară. Desigur, ştiam că o să capăt ajutor de şomaj. Dar mi-am zis că era rău la suflet dacă mă dăduse afară aşa...

Stăteam acasă cu Sarah. Ceea ce a înrăutăţit lucrurile – Sarah îmi dădea de mâncare. Acum nici nu mai ajungeam la uşa de la frigider. Apoi m-a legat cu un lănţişor de argint.

Curând aveam 61 de centimetri înălţime. Trebuia să folosesc un scăunel cu oliţă ca să fac caca. Dar tot mă mai lăsa să-mi beau berea, aşa cum îmi promisese.

— Ah, căţeluşul meu, spunea, eşti aşa de mic şi de drăguţ!

Până şi viaţa noastră amoroasă a luat sfârşit. Totul se micşorase proporţional. M-am urcat pe ea, dar după o vreme m-a cules cu degetele şi a râs.

— Ah, măcar ai încercat, răţuşca mea!

— Nu sunt o răţuşcă, sunt un bărbat!

— Ah, omuleţul meu dulce!

M-a ridicat în palmă şi m-a sărutat cu buzele ei roşii...

Sarah m-a adus la înălţimea de 15 centimetri. Mă ducea la magazin în buzunar. Mă uitam la oameni prin găurelele pe care le avea în buzunar. Pentru o singură chestie o s-o laud. Mă lăsa încă să-mi beau berea. Beam cu ţârâita. Un litru mă ţinea o

lună. Pe vremuri se ducea în 45 de minute. Eram resemnat. Ştiam că dacă voia putea să mă facă să dispar pentru totdeauna. Mai bine 15 centimetri decât nimic. Chiar şi o viaţă mică e foarte preţioasă când te apropii de sfârşit. Aşadar, o distram pe Sarah. Era tot ce puteam face. Îmi confecţiona hăinuţe şi pantofiori şi mă aşeza pe aparatul de radio, dădea drumul la muzică şi zicea:

— Dansează, micuţule! Dansează, căpşor pătrat! Dansează, prostuţul meu!

Ei bine, nu puteam să-mi ridic ajutorul de şomaj, aşa că dansam cocoţat pe aparatul de radio, în timp ce ea bătea din palme şi râdea.

Ştiţi, păianjenii mă înspăimântau teribil şi muştele păreau nişte vulturi uriaşi, iar dacă m-ar fi prins vreo pisică, m-ar fi chinuit ca pe un şoricel. Dar viaţa tot îmi era dragă. Dansam şi cântam şi pierdeam vremea. Nu contează cât de mic eşti, vei descoperi că întotdeauna este loc pentru mai rău. Când făceam caca pe covor, de fiecare dată o luam peste fund. Sarah punea bucăţele de hârtie pe jos şi făceam caca pe ele. Rupeam din hârtia aia ca să mă şterg la fund. Parcă mă ştergeam cu carton. M-am ales cu hemoroizi. Noaptea nu puteam dormi. Aveam sentimente de inferioritate, mi se părea că sunt prins într-o capcană. Să fi fost paranoia? Cu toate astea, mă simţeam bine când cântam şi dansam şi Sarah mă lăsa să-mi beau berea. M-a

lăsat la înălţimea asta de exact 15 centimetri pentru un anumit motiv. Dar care era motivul – lucrul ăsta mă depăşea. La fel ca toate celelalte.

Am inventat cântecele pentru Sarah şi aşa le-am şi numit: *Cântece pentru Sarah:*

ah, sunt doar un mucos,
şi asta e bine, da' sunt şi sexos,
şi ce poa' să-mi intre mie
decât capul unui ac cu gămălie!

Sarah bătea din palme şi râdea.

dacă vrei să fii un amiral în marina reginei,
fă-te spion în balcon,
şi când regina se duce să facă pic-pic,
te-ascunzi în păsărica ei un pic...

Şi Sarah bătea din palme şi râdea. În fine, asta era bine. Sau cel puţin trebuia să fie...

Dar într-o seară s-a întâmplat ceva foarte scârbos. Cântam şi dansam, iar Sarah stătea în pat, goală, bătând din palme, bând vin şi distrându-se. Dădeam un spectacol pe cinste. Unul dintre

cele mai bune ale mele. Dar, ca întotdeauna, aparatul de radio se încinsese şi îmi ardea tălpile. Nu mai suportam.

— Uite ce e, iubito, am zis. Mi-a ajuns. Dă-mă jos de-aici. Dă-mi o bere. Nu vin. Tu bei porcăria aia de vin. Dă-mi un deget din berea aia bună.

— Sigur, scumpete, a răspuns ea, astă-seară ai dat un spectacol fantastic. Dacă Manny şi Lincoln ar fi jucat atât de frumos ca tine, ar fi fost aici în seara asta. Dar nu cântau, nici nu dansau, nu făceau decât să clocească toată ziua. Şi chestia cea mai rea, s-au opus Actului Final.

— Şi care-a fost Actul Final? am întrebat.

— Scumpete, doar bea-ţi berea şi relaxează-te. Vreau să te bucuri de Actul Final. Se vede că eşti o persoană mult mai talentată decât Manny sau Lincoln. Sunt convinsă că împreună putem atinge Climaxul Contrariilor.

— Îhî, super, am zis, dând berea pe gât. Mai pune-mi. Şi ce anume e asta, Climaxul Contrariilor?

— Savurează-ţi berea, scumpete mică, şi o să afli imediat.

Mi-am terminat berea şi apoi s-a întâmplat lucrul acela scârbos, cel mai scârbos lucru. Sarah m-a ridicat şi m-a aşezat între picioarele ei, pe care le-a desfăcut doar un pic. Mă găseam în faţa unei păduri de păr. Mi-am încordat spatele şi muşchii gâtului, simţind ce avea să urmeze. Am fost împins în întuneric şi duhoare. Am auzit-o pe Sarah gemând. Apoi a

început să mă mişte încet înainte şi înapoi. Cum am zis, duhoarea era de nesuportat, şi respiram cu greutate, nu ştiu cum, dar exista aer acolo înăuntru – diverse buzunare laterale şi guri de oxigen. Din când în când capul meu, vârful capului meu se izbea de Lindicu' ei, şi atunci Sarah scotea un geamăt ultraextaziat.

Sarah a început să mă mişte tot mai repede. Pielea mă ardea, îmi era tot mai greu să respir; duhoarea s-a înteţit. O auzeam cum gâfâie. Mi-am zis: cu cât termin mai repede chestia asta, cu atât mai puţin o să sufăr. De fiecare dată când eram împins înainte, îmi arcuiam spatele şi gâtul, mă pliam cu totul pe chestia aia sinuoasă, izbindu-mă de Lindicu' ei.

Deodată, am fost smuls din acel tunel groaznic. Sarah m-a ridicat în dreptul feţei.

— Vino, ticălos mic ce eşti, vino! a strigat.

Era complet ameţită de vin şi de pasiune. M-am simţit aruncat înapoi în tunel. Mă mişca repede înainte şi înapoi. Apoi, brusc, am tras aer în plămâni ca să îmi măresc dimensiunea, am adunat salivă în gură şi am scuipat-o – o dată, de două ori, de 3 ori, de 4, de 5 ori, de şase ori, apoi m-am oprit... Duhoarea se înteţise într-un hal fără de hal şi, apoi, într-un sfârşit, am fost scos la aer.

Sarah m-a ridicat în lumina lămpii şi a început să mă sărute peste tot.

— Ah, iubitule! Ah, cocoşelul meu scump! Te iubesc!

Apoi m-a sărutat cu buzele alea oribile, date cu ruj roşu. Am vomitat. După care, tranchilizată de vin şi de pasiune, m-a aşezat între sânii ei. M-am odihnit acolo, ascultându-i bătăile inimii. Mi-a scos lesa aia cretină, lanţul de argint, dar degeaba. Nu puteam spune că eram liber. Unul dintre sânii ei masivi căzuse într-o parte şi se părea că stăteam chiar deasupra inimii. A inimii vrăjitoarei. Dacă eu eram răspunsul la Explozia Demografică, atunci de ce mă folosise doar ca pe un obiect de distracţie, ca pe o jucărie sexuală? M-am întins acolo şi i-am ascultat inima. Am hotărât că era o vrăjitoare. Apoi am privit în sus. Ştiţi ce am văzut? Un obiect uimitor. Sus, în mica nişă de sub tăblia de la capul patului. Un ac de pălărie. Da, un ac de pălărie, lung, cu o chestie din aia rotundă din sticlă purpurie la capăt. Am mers printre sânii ei, m-am căţărat pe gât, am ajuns pe bărbie (cu mult efort), apoi am păşit uşor de-a curmezişul buzelor ei, când deodată s-a mişcat un pic şi a trebuit să mă apuc de una dintre nări ca să nu cad. Foarte încet am ajuns pe ochiul drept – capul ei stătea înclinat uşor în partea stângă – şi iată-mă sus, pe frunte, trecând pe lângă tâmple şi apoi în părul ei – prin care am înaintat cu foarte mare dificultate. După care m-am ridicat în picioare şi m-am întins – am ajuns cu mâna şi am reuşit să apuc acul de pălărie. Coborâşul a fost mai rapid, dar mai primejdios. Aproape că m-am dezechilibrat de câteva

ori cărând acul acela de pălărie. O singură căzătură şi s-ar fi terminat totul. De câteva ori am izbucnit în râs, pentru că totul era atât de ridicol. Urmarea unei petreceri pentru angajaţi la birou, Crăciun fericit.

Şi iată-mă din nou dedesubtul acelui sân masiv. Am lăsat jos acul de pălărie şi am ascultat iar. Am încercat să-mi dau seama exact cum bate inima. M-am hotărât asupra unui punct aflat chiar sub o aluniţă. După care m-am ridicat în picioare. Am apucat acul de măciulia de sticlă, care strălucea minunat în lumina lămpii. Oare o să meargă, m-am întrebat? Aveam 15 centimetri înălţime şi mi-am închipuit că acul trebuia să fie o dată şi jumătate mai lung decât mine. Inima părea să se afle la mai puţin de atât.

Am ridicat acul şi l-am înfipt. Chiar sub aluniţă.

Sarah s-a răsucit, cu o mişcare spasmodică. M-am ţinut bine de acul de pălărie. Aproape că m-a aruncat pe podea – ceea ce, comparativ cu înălţimea mea, însemna 300 de metri sau mai mult, şi m-ar fi omorât. Am aşteptat. Buzele ei au scos un sunet ciudat.

Apoi a început să dârdâie toată ca o femeie care îngheaţă de frig.

M-am întins şi am împins cei 7 centimetri care mai rămăseseră din ac adânc în pieptul ei, până când măciulia frumoasă din sticlă ajunse la piele.

Apoi Sarah a rămas nemişcată. Am lipit urechea.

Am auzit inima, unu doi, unu doi, unu doi, unu doi, unu doi, unu...

S-a oprit.

După care, cu mâinile mele de mic criminal, m-am prins de cearşaf şi am coborât pe podea. Aveam 15 centimetri şi eram real şi speriat şi flămând. Am găsit o gaură într-unul din pereţii dormitorului care era orientat spre est şi am coborât la parter. M-am apucat cu mâinile de o crenguţă dintr-o tufă, şi m-am căţărat pe ea până înăuntrul tufei. Nimeni în afară de mine nu ştia că Sarah era moartă. Dar ăsta nu reprezenta un avantaj real. Dacă voiam să merg mai departe, trebuia să mănânc ceva. Dar mă tot întrebam cum s-ar desfăşura cazul meu într-un tribunal? Eram vinovat? Am rupt o frunză şi am încercat să o mănânc. Degeaba. Nu puteam. Apoi am văzut o doamnă în curtea dinspre sud aşezând o farfurioară cu mâncare de pisici pentru pisica ei. Am ieşit în patru labe de sub tufa şi mi-am făcut drum spre mâncarea de pisici, atent la animale şi la mişcările din jurul meu. Avea un gust mai rău decât orice mâncasem vreodată, dar nu aveam de ales. Am mâncat cât am putut din mâncarea de pisici – moartea ar fi avut un gust mult mai rău. Apoi m-am îndreptat spre tufă şi m-am urcat înapoi în ea.

Iată-mă, 15 centimetri înălţime, replica la Explozia

Demografică, atârnând într-o tufă cu burta plină de mâncare de pisici.

Există anumite detalii cu care nu mai vreau să vă plictisesc. Cum am scăpat de pisici şi de câini şi de şobolani. Simţind cum cresc puţin câte puţin. Urmărindu-i cum scoteau trupul lui Sarah de acolo. Intrând în casă şi descoperind că eram încă prea mic ca să deschid uşa frigiderului.

Ziua în care pisica era cât pe ce să mă prindă în timp ce îi mâncam din castron. A trebuit să-mi iau tălpăşiţa.

Aveam pe atunci 20 sau 25 de centimetri. Creşteam. Chiar speriam porumbeii. Când începi să sperii porumbeii, ştii că eşti pe drumul cel bun.

Într-o bună zi, mergeam pur şi simplu pe stradă, ascunzându-mă la umbra clădirilor şi sub gardurile vii şi aşa mai departe. Tot fugeam aşa şi mă ascundeam până când am ajuns în faţa unui supermarket şi m-am pitit sub o bucată de ziar care stătea chiar la intrarea în magazin. Apoi, când o femeie a dat să intre şi uşa cu senzori se deschise în faţa ei, am intrat şi eu după ea. Unul dintre vânzătorii de la casă şi-a ridicat privirea în timp ce eu mergeam în spatele femeii:

— Hei, ce naiba se întâmplă?

— Poftim? l-a întrebat un client.

— Mi s-a părut că am văzut ceva, a răspuns vânzătorul, dar poate că nu. Sper că nu.

Până la urmă am reuşit să mă strecor în depozit fără să fiu văzut. M-am ascuns în spatele unor cutii cu iahnie de fasole. În noapte aceea, am ieşit şi am avut parte de o masă pe cinste. Salată de cartofi, murături, şuncă cu pâine din secară, chipsuri de cartofi şi bere, bere din belşug. Chestia asta a devenit o rutină aproape. Stăteam ascuns toată ziua în depozit, iar noaptea ieşeam şi dădeam o petrecere. Dar începusem să cresc şi era tot mai greu să mă ascund. Îl urmăream pe şeful magazinului cum băga banii în seif în fiecare seară. El pleca ultimul. Număram clicurile în timp ce punea banii în siguranţă în fiecare seară. Părea să fie – 7 dreapta, 6 stânga, 4 dreapta, 6 stânga, 3 dreapta, deschis. Mă duceam la seif în fiecare noapte şi încercam cifrul. Trebuia să construiesc un fel de scară din cutii goale ca să ajung la mecanism. Nu prea mergea, dar continuam să încerc. În fiecare noapte, adică. Între timp, creşteam cu repeziciune. Pesemne că ajunsesem să am 1 metru înălţime. Magazinul avea şi un raion cu haine şi trebuia să îmi fac rost de măsuri din ce în ce mai mari. Problema cu suprapopularea revenea. Apoi, într-o noapte, seiful s-a deschis. Aveam 23 de mii de dolari, bani gheaţă. Probabil că dădusem lovitura chiar în noaptea de dinainte de a fi depuşi la bancă. Am luat cheia pe care o folosea şeful magazinului ca să ies fără să se pornească alarma. Am ieşit afară şi mi-am luat o cameră la Sunset Motel, plătind în avans pe o săptămână. I-am spus

cucoanei că joc roluri de pitici în filme. Chestia asta a părut doar să o plictisească.

— Fără televizor sau gălăgie după ora zece seara. Ăsta e regulamentul nostru.

Mi-a luat banii, mi-a dat o chitanţă şi a închis uşa.

Pe cheie scria camera 103. Nici nu m-am uitat la cameră. Pe uşi scria 98, 99, 100, 101, mergeam spre nord, către Hollywood Hills, către munţii din spatele lor, cu magnifica lumină de aur a Domnului strălucind deasupra mea, crescând tot mai mare.

(*Traducere: Domnica Drumea*)

Paul AUSTER

4 3 2 1

1.0

Legenda familiei spune că bunicul lui Ferguson a pornit pe jos din oraşul său natal, Minsk, cu o sută de ruble cusute în căptuşeala hainei, a călătorit spre vest până la Hamburg, trecând prin Varşovia şi Berlin, apoi şi-a luat bilet pe un vapor numit *Împărăteasa Chinei*, care a traversat Atlanticul pe o vreme furtunoasă de iarnă şi a intrat în portul New York în prima zi a secolului XX. În timp ce aştepta să fie luat în primire de un funcţionar de la imigrări pe Ellis Island, a intrat în vorbă cu un confrate evreu rus. Omul i-a spus aşa: *Uită numele Reznikov. Nu ţi-e de niciun folos aici. Pentru noua dumitale viaţă în America îţi trebuie un nume american, unul care să sune ca lumea, americăneşte*. Cum la 1900 engleza era încă o limbă străină pentru el, Isaac Reznikov i-a cerut o sugestie compatriotului său mai copt, mai experimentat. *Spune-le că eşti Rockefeller*, i-a răspuns omul. *Cu ăsta mergi la sigur*. A trecut un ceas, apoi încă unul, iar când i-a venit rândul să răspundă întrebărilor funcţionarului de la imigrări, tânărul Reznikov, care avea pe atunci nouăsprezece ani, uitase numele sugerat de celălalt bărbat. *Cum vă numiţi*? l-a întrebat funcţionarul. Lovindu-se peste frunte de ciudă, frânt

de oboseală, imigrantul a izbucnit în idiş: *Ikh hob fargessen* (*Am uitat*)! Şi iată cum şi-a început Isaac Reznikov noua viaţă americană sub numele de Ichabod Ferguson.

Uşor nu i-a fost, mai ales la început, dar nici mai târziu, lucrurile nu i-au mers niciodată în ţara de adopţie aşa cum îşi închipuise. E adevărat că s-a descurcat să-şi găsească o soţie cu puţin după ce a împlinit douăzeci şi şase de ani şi la fel de adevărat e că soţia lui, Fanny, născută Grossman, i-a adus pe lume trei fii voinici şi sănătoşi, dar viaţa în America a rămas un chin pentru bunicul lui Ferguson din ziua în care a coborât de pe vapor şi până în noaptea de 7 martie 1923, când viaţa i-a fost curmată în mod neaşteptat, prea curând, la patruzeci şi doi de ani – împuşcat în timpul unui jaf la depozitul de pielărie din Chicago, unde se angajase ca paznic de noapte.

Nu s-au păstrat fotografii cu el, dar se pare că fusese un vlăjgan cu spinare zdravănă şi mâini uriaşe, needucat, necalificat, tipul ageamiului care habar n-are de nici unele. În prima lui după-amiază la New York i-a ieşit în cale un vânzător ambulant care vindea cele mai roşii, mai rotunde şi mai fără de cusur mere din câte-i fusese dat să vadă vreodată. În faţa acestei tentaţii irezistibile, a cumpărat un măr şi a muşcat lacom din el. Gustul nu era dulce, aşa cum se aşteptase, ci amar şi ciudat. Pe lângă asta, mărul mai era şi greţos de moale, iar când dinţii lui au pătruns prin coajă, măruntaiele fructului i-au

împroşcat haina cu o jerbă de un roşu pal, presărată cu o mulţime de seminţe ca nişte alice. Era prima oară când simţea gustul Lumii Noii, prima lui întâlnire, de neuitat, cu o roşie de Jersey.

Nu era deci un Rockefeller, ci un salahor lat în umeri, un uriaş evreu cu un nume absurd şi două picioare fără astâmpăr, care şi-a încercat norocul în Manhattan şi Brooklyn, în Baltimore şi Charleston, în Duluth şi Chicago, angajat pe rând ca docher, marinar obişnuit pe o navă-cisternă de pe Marile Lacuri, îngrijitor de animale pentru un circ itinerant, muncitor la banda de asamblare într-o fabrică de conserve, şofer de camion, săpător de şanţuri, paznic de noapte. Cu toată strădania lui, niciodată n-a căpătat mai mult de o leafa mizeră, aşa că singura moştenire pe care bietul Ike Ferguson le-a lăsat-o nevestei şi celor trei băieţi au fost poveştile despre aventurile din tinereţea lui de vagabond. Pe termen lung, probabil că poveştile sunt la fel de preţioase ca banii, dar pe termen scurt prezintă dezavantaje clare.

Magazinul de pielărie i-a oferit lui Fanny o mică despăgubire pentru pierderea suferită, după care ea a părăsit Chicago împreună cu băieţii şi s-a mutat la Newark, New Jersey, la invitaţia rudelor soţului ei, care-i puseseră la dispoziţie apartamentul de la etaj din casa lor din Central Ward în schimbul unei chirii modice. Băieţii ei aveau paisprezece,

doisprezece şi nouă ani. Louis, cel mai mare, îşi luase de mult numele de Lew. Aaron, mijlociul, începuse să se prezinte Arnold, sătul de bătăile încasate la şcoala din Chicago, iar lui Stanley, băiatul de nouă ani, i se punea Sonny. Ca să se descurce, mama lor spăla rufe şi cârpea haine, dar în scurt timp, băieţii au început şi ei să contribuie la finanţele familiei, fiecare cu slujba lui de după şcoală, cu toţii încredinţându-i mamei fiecare bănuţ câştigat. Erau vremuri grele şi pericolul sărăciei umplea camerele apartamentului ca o ceaţă deasă, orbitoare. Frica era inevitabilă şi toţi cei trei băieţi au ajuns să-şi însuşească încetul cu încetul sumbrele concluzii ontologice ale mamei lor despre rostul vieţii. Munceşti sau mori de foame. Munceşti sau rămâi fără acoperiş deasupra capului. Munceşti sau mori. Pentru Fergusoni, noţiunea stupidă de toţi-pentru-unul-şi-unul-pentru-toţi nu exista. În lumea lor măruntă, era toţi-pentru-toţi – sau nimic.

Bunica lui Ferguson murise înainte ca el să împlinească doi ani, aşa că nu avea deloc amintiri conştiente cu ea, dar, conform legendei familiei, Fanny fusese o femeie dificilă şi labilă, predispusă la ieşiri violente, cu ţipete şi crize maniacale de plâns necontrolat, care-şi altoia băieţii cu mătura pentru orice poznă şi avea interdicţie în câteva magazine locale pe motiv că se tocmea zgomotos la preţ. Nimeni nu ştia unde se născuse, dar povestea era că s-ar fi trezit la New York la

paisprezece ani, orfană, şi ar fi petrecut mai mulţi ani într-un pod fără ferestre din Lower East Side, făcând pălării. Tatăl lui Ferguson, Stanley, îi povestea rareori fiului său despre părinţii lui, răspunzând întrebărilor băiatului cât mai vag, mai laconic şi mai rezervat posibil, aşa că puţinele informaţii despre bunicii paterni pe care micul Ferguson reuşise să le afle veneau aproape exclusiv de la mama lui, Rose, de departe cea mai tânără dintre cele trei reprezentante ale celei de-a doua generaţii de nurori Ferguson şi care se informa la rândul ei în primul rând de la Millie, soţia lui Lew, o femeie înclinată spre bârfa, căsătorită cu un bărbat mult mai puţin secretos şi mult mai vorbăreţ şi decât Stanley, şi decât Arnold. Când Ferguson avea optsprezece ani, maică-sa i-a împărtăşit una dintre poveştile lui Millie, prezentându-i-o ca pe un simplu zvon, o presupunere neîntemeiată care ar fi putut fi adevărată – după cum ar fi putut fi şi falsă. Se pare că Lew i-ar fi spus lui Millie, sau cel puţin ea aşa pretindea, că existase un al patrulea copil Ferguson, o fată născută la trei sau patru ani după Stanley, în perioada când familia se instalase la Duluth, iar Ike îşi căuta de lucru ca marinar de rând pe un vas de pe Marile Lacuri, câteva luni în care familia trăise într-o sărăcie lucie, şi pentru că Ike era plecat când Fanny născuse copila, pentru că se aflau în Minnesota, şi încă iarna, o iarnă deosebit de friguroasă într-un loc deosebit de rece, pentru că locuiau într-o casă încălzită de o

singură sobă cu lemne şi pentru că banii erau pe atunci atât de puţini, încât Fanny şi băieţii ajunseseră să mănânce o singură dată pe zi, gândul că va mai avea un copil în grijă o îngrozise atât de rău, încât îşi înecase fiica nou-născută în cadă.

E drept că Stanley nu prea vorbea cu fiul lui despre părinţi, dar nici despre el însuşi nu spunea prea multe. Din acest motiv, lui Ferguson îi venea greu să şi-l reprezinte pe taică-său ca băiat, ca adolescent, ca bărbat tânăr sau ca orice altceva înainte de a se fi însurat cu Rose, la treizeci de ani şi două luni. Din aluziile prinse din zbor care-i mai scăpau lui taică-său, un lucru tot pricepuse şi Ferguson: că Stanley fusese adesea persecutat şi luat la şuturi de fraţii mai mari, că – fiind cel mai mic şi având deci parte cel mai puţin în copilărie de un tată viu, el era cel mai ataşat de Fanny, că fusese un elev silitor şi era de departe cel mai sportiv dintre cei trei fraţi, că jucase ca fundaş în echipa de fotbal şi concurase la patru sute de metri pentru echipa de atletism de la Central High, că, pricepându-se la electronică, deschisese un mic atelier de reparat radiouri în 1932, în vara de după absolvirea liceului (*o gaură într-un zid de pe Academy Street, în zona comercială din Newark*, cum spunea el, *fix cât un stand de lustragiu*), că fusese rănit la ochiul drept la unsprezece ani de mătura dezlănţuită a maică-sii, în timpul uneia dintre crizele ei (orbind parţial şi devenind deci inapt 4-F* pentru cel de-al Doilea Război Mondial), că porecla de Sonny

îi era nesuferită, aşa că renunţase la ea imediat după şcoală, că-i plăcea să danseze şi să joace tenis, că niciodată nu-şi critica fraţii, chiar dacă ei se purtau stupid sau dispreţuitor cu el, că în copilărie, după şcoală, lucrase ca vânzător de ziare, că se gândise serios să studieze dreptul, dar abandonase ideea din lipsă de

1 Clasificare datând din timpul Războiului Civil American. Iniţial, erau consideraţi inapţi pentru front recruţii cărora le lipseau patru dinţi din faţă; ulterior, clasificarea a ajuns să însemne, generic, „inapt din motive medicale".

fonduri, că la douăzeci de ani fusese donjuan şi frecventase o mulţime de tinere evreice, fără niciun gând să se însoare cu vreuna dintre ele, că avusese mai multe escapade în Cuba anilor '30, când Havana era capitala depravării în Emisfera Vestică, că cea mai mare ambiţie a vieţii lui era să devină milionar, la fel de bogat ca Rockefeller.

Lew şi Arnold se însuraseră amândoi la douăzeci şi ceva de ani, hotărâţi să se desprindă cât mai repede de nebunia din casa lui Fanny, să scape de regina urlătoare care domnise peste Fergusoni din 1923, de când murise tatăl lor, dar Stanley, care era încă un adolescent când fraţii lui spălaseră puţina, fusese nevoit să rămână. La urma urmei, abia terminase liceul, dar anii trecuseră apoi unul după altul, unsprezece ani în care el continuase, inexplicabil, să-şi împartă existenţa cu Fanny în

apartamentul ei de la etaj, pe toată perioada Depresiei şi în prima jumătate a războiului, poate din inerţie sau lene, poate dintr-un simţ al datoriei sau al vinovăţiei faţă de maică-sa sau poate din toate aceste motive la un loc, care nu-l lăsau să-şi imagineze viaţa în altă parte. Lew şi Arnold deveniseră amândoi taţi, dar Stanley părea mulţumit cu explorările lui, consumându-şi mare parte din energie pentru a-şi extinde mica afacere şi, cum se apropia de pragul celor treizeci de ani, iar însurătoarea nu părea să-l tenteze, părea aproape sigur destinat unei vieţi de burlac. Asta până când, în octombrie 1943, la nicio săptămână după ce Armata a Cincea Americană cucerise Napoli de la germani, în acele zile optimiste, când sorţii războiului se întorceau în sfârşit în favoarea Aliaţilor, Stanley a cunoscut-o la New York pe Rose Adler, de douăzeci şi unu de ani, la o întâlnire aranjată, iar farmecul burlăciei eterne s-a stins subit şi definitiv.

Mama lui Ferguson era atât de frumoasă, atât de atrăgătoare cu ochii ei gri-verzui şi părul lung, şaten, atât de spontană, de vioaie şi de mereu cu zâmbetul pe buze, atât de nurlie la cei un metru şaizeci şi cinci cu care fusese blagoslovită, încât Stanley cel distant şi în general indiferent, Stanley care până la douăzeci şi nouă de ani nu cunoscuse focul iubirii, a simţit că se dezintegrează în prezenţa lui Rose când i-a strâns mâna pentru prima oară, de parcă plămânii i s-ar fi golit de aer şi

niciodată n-avea să-şi mai recapete suflul.

Şi ea era copil de emigranţi, cu un tată născut în Varşovia şi o mamă născută la Odesa, care ajunseseră amândoi în America înainte să fi împlinit trei ani. Aşadar, Adierii erau o familie mai integrată decât Fergusonii, iar în vorbirea părinţilor lui Rose nu se simţise niciodată vreo urmă de accent străin. Crescuseră unul la Detroit, celălalt la Hudson, New York, iar idişul, polona şi rusa părinţilor lor lăsaseră locul unei engleze fluente, idiomatice, în timp ce tatăl lui Stanley se chinuise să-şi însuşească cea de-a doua limbă până-n clipa morţii, iar maică-sa încă prefera, în 1943, după aproape jumătate de secol în care trăise departe de originile ei est-europene, să citească *Jewish Daily Forward* în locul ziarelor americane şi se exprima într-un limbaj ciudat, amestecat, pe care fiii ei îl numeau „ingleză", un dialect aproape de neînţeles care amesteca idişul cu engleza în aproape fiecare proproziţie care-i ieşea pe gură. Asta era o diferenţă fundamentală între genitorii lui Rose şi cei ai lui Stanley, dar şi mai importantă decât gradul în care părinţii lor se adaptaseră la viaţa în America era chestiunea norocului. Părinţii şi bunicii lui Rose fuseseră feriţi de întorsăturile crude ale destinului care se abătuseră asupra ghinioniştilor Fergusoni, iar în trecutul lor nu găseai spargeri cu victime la depozite, nici sărăcie cu foamete şi disperare, nici prunci înecaţi în baie. Bunicul din Detroit fusese croitor, cel din

Hudson, frizer şi, deşi croitul hainelor şi tunsul părului nu erau genul de slujbe care să ducă la bogăţie şi succes social, aduceau un venit suficient de constant pentru a asigura mâncare pe masă şi haine pentru copii.

Tatăl lui Rose, Benjamin, zis când Ben, când Benjy, plecase din Detroit în 1911, a doua zi după absolvirea liceului, cu destinaţia New York, unde o rudă îndepărtată îi făcuse rost de o slujbă de vânzător într-un magazin de îmbrăcăminte din centru, la care tânărul Adler renunţase însă după două săptămâni, conştient că destinul lui nu era să-şi petreacă scurtul răstimp care-i fusese dat pe pământ ca vânzător de şosete şi chiloţi bărbăteşti, iar după treizeci şi doi de ani petrecuţi ba vânzând produse de curăţenie din uşă-n uşă, ba ca distribuitor de discuri de gramofon, ba ca soldat în Primul Război Mondial sau vânzător de maşini şi coproprietar al unei afaceri cu automobile la mâna a doua în Brooklyn, ajunsese să-şi câştige existenţa la o firmă de imobiliare din Manhattan, fiind unul dintre cei trei acţionari minoritari, cu un venit suficient de mare pentru ca în 1941, cu şase luni înainte de intrarea Americii în război, să-şi poată muta familia din Crown Heights, Brooklyn, într-un imobil nou de pe West Fifty-eighth Street.

Din câte i se povestise lui Rose, părinţii ei se întâlniseră la un picnic de duminică în provincia newyorkeză, nu departe de

casa maică-sii din Hudson şi, după nici jumătate de an (în noiembrie 1919), se şi căsătoriseră. Rose avea să-i mărturisească mai târziu fiului ei că mariajul lor o uimise întotdeauna pentru că rareori văzuse două persoane mai incompatibile decât părinţii ei, iar faptul că mariajul rezistase peste patru decenii era, fără îndoială, unul dintre marile mistere din analele convieţuirii omeneşti. Benjy Adler era un tip arogant, iute la vorbă, un şmecher cu o sută de planuri în buzunare care ştia să spună o glumă, un individ pus pe căpătuială, mereu ahtiat să fie în centrul atenţiei, şi iată că la acel picnic de duminică din provincia newyorkeză se amorezase de o fată sfioasă şi cuminte pe nume Emma Bromowitz, o tânără de douăzeci şi trei de ani dolofană, pieptoasă, cu pielea nemaipomenit de albă şi o claie deasă de păr roşu, atât de virginală, de neexperimentată şi de victoriană în purtări, încât îţi dădeai seama dintr-o privire că buzele ei nu cunoscuseră niciodată atingerea unor buze de bărbat. Era total absurd să se căsătorească, existau toate semnele că-i aştepta o viaţă de conflicte şi neînţelegeri, dar uite că o făcuseră, şi chiar dacă Benjy nu prea reuşise să-i rămână fidel Emmei după naşterea fiicelor lor (Mildred în 1920, Rose în 1922), îi rămăsese credincios în inima lui, iar ea nu se îndurase niciodată să-i poarte pică, cu toate păcatele lui.

Rose îşi adora sora mai mare, dar nu se poate spune că era

valabilă şi reciproca, pentru că Mildred îşi acceptase în mod firesc, ca întâia născută, poziţia de prinţesă a casei unsă de Dumnezeu, iar mica rivală care-şi făcuse intrarea în scenă trebuia să înveţe – iar şi iar, dacă era nevoie – că în apartamentul familiei Adler de pe Franklin Avenue exista un singur tron, un singur tron şi o singură prinţesă, şi orice tentativă de uzurpare avea să fie întâmpinată cu o declaraţie de război. Asta nu înseamnă că Mildred o duşmănea pe faţă pe Rose, dar îşi împărţea favorurile cu linguriţa, atâtea favoruri pe minut, pe oră sau pe lună, pe care le oferea întotdeauna cu un strop de condescendenţă trufaşă, cum îi şedea bine unui os domnesc ca ea. Mildred cea rece şi bănuitoare; Rose cea inimoasă şi neglijentă. Când fetele au ajuns la doisprezece, respectiv zece ani, era deja limpede că Mildred avea o minte excepţională, că succesul ei la şcoală nu se datora doar eforturilor ei, ci unor înzestrări intelectuale superioare şi, deşi Rose era şi ea deşteaptă şi avea note cât se poate de respectabile, în comparaţie cu sora ei ieşea întotdeauna pe locul doi. Fără să-şi înţeleagă motivele, fără să se gândească deloc conştient la asta sau să formuleze o intenţie, Rose a renunţat treptat să mai concureze în termenii lui Mildred, dându-şi seama instinctiv că rivalitatea cu sora ei nu putea duce decât la eşec, aşa că dacă voia să fie fericită, trebuia s-o apuce pe altă cale.

Soluţia a fost să muncească, să încerce să se impună câştigându-şi singură banii, iar când a împlinit paisprezece ani şi a putut munci legal, şi-a găsit o primă slujbă, apoi şi altele, iar când a împlinit şaisprezece ani lucra deja cu normă întreagă ziua, în timp ce făcea liceul la seral. Mildred n-avea decât să se retragă în chilia creierului ei tapetat cu cărţi, să plutească spre facultate şi să citească toate cărţile scrise în ultimii două mii de ani, pe când Rose îşi dorea lumea reală, care i se şi potrivea, aglomeraţia şi zarva străzilor newyorkeze, sentimentul că îşi asumă propriul destin şi-şi croieşte propriul drum. Asemeni eroinelor dârze şi agere la minte din filmele la care se ducea de două, trei ori pe săptămână, şirul nesfârşit de producţii de studio cu Claudette Colbert, Barbara Stanwyck, Ginger Rogers, Joan Blondell, Rosalind Russell şi Jean Arthur, şi-a asumat rolul de femeie de carieră tânără şi hotărâtă, însuşindu-şi-l ca şi cum ar fi trăit în propriul ei film, *Povestea lui Rose Adler*, acel film lung şi nemaipomenit de complex care era încă la prima bobină, dar promitea realizări măreţe în anii care aveau să vină.

În octombrie 1943, când l-a cunoscut pe Stanley, lucra de doi ani pentru un fotograf de portrete pe nume Emanuel Schneiderman, care avea un studio pe West Twenty-seventh Street, în apropiere de Sixth Avenue. Rose începuse ca recepţioneră-secretară-contabilă, dar în iunie 1942, când

asistentul lui Schneiderman s-a înrolat în armată, Rose i-a luat locul. Bătrânul Schneiderman era deja trecut de şaizeci de ani, un evreu german care emigrase la New York cu soţia şi cei doi băieţi după Primul Război Mondial, un tip irascibil, predispus la ieşiri ţâfnoase şi la un limbaj de-a dreptul jignitor, dar care cu vremea se ataşase fără să vrea de frumoasa Rose şi, cum nu-i scăpase atenţia cu care ea îl urmărea la lucru încă din primele zile la studio, hotărâse s-o ia ca ucenică-asistentă şi s-o înveţe tot ce ştia despre aparate foto, lumină şi developat – secretele meseriei. Pentru Rose, care până atunci nu prea ştiuse încotro s-o apuce, care avusese diferite slujbe de birou doar pentru leafă şi cam atât, fără a spera deci la vreo mulţumire sufletească, a fost ca şi cum şi-ar fi descoperit întâmplător vocaţia – nu doar o slujbă oarecare, ci un nou mod de a fi în lume: să privească chipurile celorlalţi, noi chipuri în fiecare zi, alte chipuri în fiecare dimineaţă şi după-amiază, toate diferite între ele, şi în curând Rose şi-a dat seama că-i plăcea munca de a-i privi pe ceilalţi şi că niciodată n-avea să se plictisească de ea.

Stanley lucra deja împreună cu fraţii lui, amândoi scutiţi de serviciul militar (platfus şi probleme de vedere) şi, după mai multe reinventări şi extinderi, micul atelier de reparat radiouri deschis în 1932 se transformase într-un magazin măricel de mobilă şi electrocasnice situat pe Springfield Avenue, dotat cu

toate tentaţiile şi trucurile comerţului american contemporan: plata în rate, promoţii 2 + 1, lichidare de stoc de două ori pe an, un serviciu de consiliere pentru însurăţei şi oferte speciale de Ziua Drapelului. Arnold i se alăturase primul, fratele mijlociu cel gafeur şi fără prea multă minte care, după mai multe încercări ratate de a lucra ca vânzător, abia dacă reuşea să-şi întreţină soţia, Joan, şi cei trei copii, iar după câţiva ani li s-a alăturat şi Lew, dar nu pentru că l-ar fi interesat mobila sau electrocasnicele, ci pentru că Stanley îi plătise recent datoriile de la jocurile de noroc pentru a doua oară în cinci ani şi-l silise să intre în afacere ca dovadă de bună-credinţă şi pocăinţă, punându-i în vedere că dacă încerca să se fofileze, n-avea să mai pupe niciun penny de la el pentru tot restul vieţii. Astfel a luat fiinţă compania numită *Universul Căminului 3 Fraţi*, condusă în principal de un singur frate, Stanley, cel mai tânăr şi mai ambiţios dintre fiii lui Fanny şi care, dintr-un soi de convingere strâmbă, dar de neclintit, că loialitatea faţă de familie era cea mai aleasă dintre calităţile omeneşti, îşi asumase de bunăvoie povara celor doi fraţi rataţi, care-şi exprimau recunoştinţa faţă de el întârziind în mod repetat la serviciu, şterpelind hârtii de zece şi de douăzeci din casa de marcat când rămâneau cu buzunarele goale şi, în sezonul cald, ştergând-o după masa de prânz ca să joace golf. Poate că purtarea lor îl necăjea pe Stanley, dar el nu se plângea

niciodată, căci legile universului nu îngăduiau să te plângi de propriii fraţi şi, chiar dacă Universul Căminului ar fi avut un profit ceva mai bun fără cheltuiala cu salariile lui Lew şi Arnold, afacerea prinsese cheag, iar după un an sau doi, când războiul a luat sfârşit, perspectiva s-a luminat şi mai mult pentru că apăruseră televizoarele, iar fraţii au fost primii băieţi din cartier care să le vândă. Nu, Stanley încă nu era bogat, dar de la o vreme încoace câştiga ceva mai bine, iar în acea seară de octombrie a anului 1943 când a cunoscut-o pe Rose, era convins că partea cea mai bună a vieţii încă nu începuse.

Spre deosebire de Stanley, Rose trăise deja focul iubirii pătimaşe. Dacă n-ar fi fost războiul care să-i răpească acea iubire, ei doi nu s-ar mai fi întâlnit, căci ar fi fost deja căsătorită cu altcineva cu mult înainte de acea seară de octombrie, dar David Raskin, logodnicul ei, viitorul medic născut în Brooklyn care intrase în viaţa ei la şaptesprezece ani, fusese ucis de o explozie accidentală în timpul unui simplu antrenament la Fort Benning, Georgia. Rose primise vestea în august 1942, după care urmaseră multe luni de doliu în care se simţise pe rând amorţită, înciudată, golită pe dinăuntru, disperată, pe jumătate nebună de durere, blestemând războiul în timp ce hohotea nopţile în pernă, neputând să se împace cu gândul că David n-avea s-o mai atingă niciodată. Singurul lucru care o ţinuse pe linia de plutire în acele luni fusese munca ei cu

Schneiderman, care-i aducea o oarecare consolare, puţină plăcere, un motiv să se ridice din pat dimineaţa, dar nu mai avea chef de socializare şi nici n-o mai interesa să cunoască alţi bărbaţi, restrângându-şi viaţa la o rutină seacă formată din serviciu, casă şi escapade la film cu prietena ei, Nancy Fein. Şi totuşi, încetul cu încetul, mai ales în ultimele două, trei luni, Rose începuse să-şi revină la normal, redescoperind, de pildă, că mâncarea avea gust şi că ploaia care cădea peste oraş n-o uda doar pe ea, că toţi ceilalţi bărbaţi, femei şi copii trebuiau să sară peste aceleaşi bălţoace. Nu, n-avea să treacă niciodată peste moartea lui David, el avea să rămână întotdeauna stafia secretă care o însoţea în timp ce se împleticea spre viitor, dar la douăzeci şi unu de ani era prea tânără ca să întoarcă spatele lumii şi-şi dădea seama că, dacă nu făcea un efort să revină în acea lume, avea să se veştejească şi să moară.

Nancy Fein fusese cea care-i aranjase întâlnirea cu Stanley, Nancy cea ironică şi glumeaţă, dinţoasa cu braţe subţiri care era cea mai bună prietenă a lui Rose din copilăria petrecută împreună în Crown Heights. Nancy îl cunoscuse pe Stanley la o seară dansantă de weekend în Catskills, una dintre petrecerile cu multă lume care se ţineau la Brown's Hotel pentru tinerii evrei fără obligaţii din oraş care-şi căutau asiduu perechea, *piața de carne cuşer*, cum îi spunea Nancy, şi, deşi Nancy personal nu căuta asiduu pe nimeni (fiind logodită cu un soldat

mobilizat în Pacific, care, după ultimele veşti, era încă printre cei vii), se dusese acolo cu o prietenă doar ca să se distreze şi ajunsese să danseze de câteva ori cu *un tip din Newark, pe nume Stanley*. El ar fi vrut s-o mai vadă, a zis Nancy, numai că după ce-i mărturisise că fecioria ei era deja promisă altuia, el zâmbise, făcuse o mică plecăciune scurtă, comică şi dăduse să plece, la care ea se apucase să-i povestească despre prietena ei Rose, Rose Adler, *cea mai frumuşică fată de dincoace de Dunăre şi cea mai cumsecade persoană de oriunde*. Era părerea sinceră a lui Nancy despre Rose, iar când Stanley îşi dăduse seama că vorbeşte serios, o anunţase că e interesat să-i cunoască prietena. Nancy i-a cerut scuze lui Rose că-i pomenise numele, dar Rose s-a mulţumit să ridice din umeri, conştientă de bunele intenţii ale lui Nancy, după care a întrebat-o: Ei, şi cum e tipul? După descrierea lui Nancy, Stanley Ferguson avea cam un metru optzeci înălţime, era chipeş, deşi bătrâior, la treizeci de ani fiind deja bătrân pentru cei douăzeci şi unu de ani ai ei, cu o afacere proprie care părea prosperă, şarmant, politicos şi un foarte bun dansator. Rose absorbise informaţiile, după care şovăise câteva clipe, cumpănind dacă era în stare să meargă la o întâlnire aranjată, moment în care realizase brusc că David era mort de mai bine de un an. De voie, de nevoie, venise vremea să încerce iar marea cu degetul. S-a uitat la Nancy şi i-a spus: Poate c-ar fi bine să mă întâlnesc cu Stanley Ferguson

ăsta, ce zici?

Mulţi ani după aceea, când Rose i-a povestit fiului ei întâmplările din acea seară, nu i-a precizat şi numele restaurantului în care se întâlnise cu Stanley la cină. Cu toate astea, dacă nu-l înşela memoria, Ferguson era convins că trebuie să fi fost undeva în plin Manhattan, East Side sau West Side, asta nu ştia, în orice caz, un loc elegant, cu feţe de masă albe şi chelneri cu papion şi jiletci negre, ceea ce însemna că Stanley venise hotărât s-o impresioneze, să arate că-şi permite extravaganţe ca aceea de câte ori are chef şi, într-adevăr, i se păruse atrăgător fizic, o impresionaseră sprinteneala lui, graţia şi fluiditatea corpului lui în mişcare, dar şi mâinile lui mari şi puternice, pe care le remarcase imediat, şi ochii lui calmi, neagresivi, care o priveau întruna, ochi căprui nici mari şi nici mici, cu sprâncene groase şi negre. Fără să realizeze ce impact formidabil avusese asupra comeseanului ei năucit acea strângere de mână care-l făcuse pe Stanley să se dezintegreze cu totul pe dinăuntru, Rose fusese puţin descumpănită văzându-l că vorbeşte atât de puţin la începutul cinei, aşa că-l luase drept o persoană excesiv de timidă, ceea ce nu era întru totul adevărat. Cum şi ea avea emoţii, iar Stanley persista în muţenia lui, ajunsese să vorbească ea pentru amândoi, adică să vorbească prea mult şi, pe măsură ce minutele treceau, era tot mai oripilată de felul cum trăncănea ca o moară stricată fără

minte, lăudându-se cu soră-sa, de pildă, şi povestindu-i ce studentă strălucită era Mildred, că absolvise Hunter vara trecută *summa cum laude* şi se înscrisese apoi la Columbia la studii post-universitare, singura femeie de la Departamentul de Engleză, şi încă evreică, deşi erau doar trei evrei cu totul, era lesne de închipuit mândria familiei, şi nici nu pomenise bine de familie, că s-a pornit să turuie despre unchiul ei Archie, Archie Adler, fratele mai tânăr al lui taică-său, omul de la clape din Downtown Quintet, care cânta în acel moment la Moe's Hideout pe Fifty-second Street, şi ce mult te inspiră să ai un muzician în familie, un artist, o oaie neagră care nu se gândeşte doar la bani, da, îl iubea pe unchiul Archie, era de departe ruda ei preferată, după care, inevitabil, începuse să vorbească despre munca ei cu Schneiderman, enumerând toate lucrurile pe care le învăţase de la el în ultimul an şi jumătate, Schneiderman cel ursuz şi spurcat la gură, care o ducea în după-amiezile de duminică pe Bowery, în căutare de bătrâni vagabonzi şi beţivani, fiinţe decăzute cu bărbi şi plete albe, nişte capete splendide, capete de profeţi şi regi din vechime şi Schneiderman le dădea bani să vină să-i pozeze la studio, moşnegi costumaţi cu turbane, robe şi mantii de catifea, la fel cum împopoţonase Rembrandt calicimea din Amsterdamul secolului al XVII-lea, foloseau şi ei aceeaşi lumină pentru acei bărbaţi, lumina lui Rembrandt, îngemănare de lumină şi

întuneric, umbre adânci, toate cu un strop aproape insesizabil de lumină, iar Schneiderman căpătase deja suficientă încredere în ea încât s-o lase să-şi aranjeze singură luminile, făcuse şi ea câteva zeci de portrete din astea, iar la un moment dat folosise cuvântul *chiaroscuro* şi realizase că Stanley nu pricepea o iotă din ce-i povestea, că ar fi putut vorbi în japoneză şi pentru el ar fi fost totuna, şi totuşi continua să se uite la ea şi s-o asculte, vrăjit şi tăcut, ca trăsnit.

Rose avusese senzaţia că dăduse un spectacol jalnic, ruşinos. Din fericire, monologul fusese întrerupt de sosirea felului principal, ceea ce-i lăsase un răgaz să-şi adune gândurile, iar când se apucaseră să mănânce (felurile necunoscute), se calmase suficient ca să-şi dea seama că modul necaracteristic în care bătuse câmpii fusese un mecanism de apărare ca să nu vorbească despre David, singurul subiect despre care nu voia, despre care refuza să vorbească, aşa că se dăduse peste cap în tot felul de moduri penibile ca să nu cumva să-şi expună rana. Nu avea nicio legătură cu Stanley Ferguson. Părea un bărbat cumsecade şi nu era vina lui că nu-l luaseră în armată, că stătea într-un restaurant, gătit în haine civile bine croite, în loc să umble prin noroaiele unui câmp de bătălie îndepărtat sau să se arunce în aer şi să se facă fărâme în timpul unui simplu exerciţiu militar. Nu, nu era vina lui şi numai o persoană fără inimă i-ar fi purtat pică pentru că fusese cruţat, dar totuşi cum

să se abţină de la comparaţii, cum să nu se întrebe de ce trăia acel bărbat, iar David era mort?

Cu toate astea, cina a fost un relativ succes. După ce Stanley îşi revenise din şocul iniţial şi-şi recăpătase suflul, se dovedise a fi un tip plăcut, nu infatuat ca atâţia alţi bărbaţi, ci atent şi manierat, poate nu chiar un spirit sclipitor, dar o persoană receptivă la umor, care râdea la cea mai măruntă sugestie de glumă din partea ei, iar când vorbea despre munca şi planurile lui de viitor, era clar pentru Rose că omul are ceva solid, de încredere. Păcat că era un om de afaceri pe care Rembrandt sau fotografia îl lăsau rece, dar măcar ţinea cu FDR* (lucru esenţial) şi părea suficient de franc ca să admită că ştie prea puţin sau nimic despre multe lucruri, printre care şi pictura secolului al XVII-lea şi arta fotografiei. L-a plăcut. I se părea o companie agreabilă, dar chiar dacă omul avea toate sau aproape toate calităţile unei aşa-zise partide bune, ea ştia că niciodată nu se va îndrăgosti de el aşa cum sperase Nancy. După masa de la restaurant, hoinăriseră jumătate de oră pe străzile din centru, se opriseră să bea un pahar la Moe's Hideout, unde-i făcuseră cu mâna unchiului Archie, care muncea clapele pianului (şi care le răspunsese zâmbind larg şi făcându-le cu ochiul), după care Stanley o condusese acasă, la apartamentul părinţilor ei de pe West Fifty-eighth Street. Urcaseră împreună cu liftul, dar ea nu-l invitase în casă.

Întinzându-i mâna în chip de noapte bună (parând cu iscusinţă orice tentativă posibilă de sărut), ea îi mulţumise pentru seara minunată, apoi se întorsese, descuiase uşa şi intrase în apartament, aproape sigură că n-avea să-l mai vadă niciodată.

Bineînţeles că Stanley vedea lucrurile altfel, le văzuse altfel încă din prima clipă a acelei prime întâlniri şi, cum nu ştia nimic despre David Raskin şi despre doliul din inima lui Rose, şi-a zis că trebuie să acţioneze rapid, pentru că o fată ca Rose n-avea să rămână prea multă vreme singură, mai mult ca sigur că bărbaţii roiau în jurul ei, era irezistibilă, fiecare părticică din ea emana graţie, frumuseţe şi bunătate, aşa că Stanley şi-a propus pentru prima oară în viaţa lui imposibilul, să învingă ceata tot mai numeroasă de pretendenţi ai lui Rose şi s-o cucerească pentru el, ea fiind femeia cu care hotărâse că trebuie să se însoare, iar dacă Rose n-avea să-i fie soţie, atunci mai bine lipsă.

În următoarele patru luni a căutat-o des, nu suficient de des cât s-o sâcâie, dar constant, persistent, neabătut în hotărârea şi concentrarea lui, devansându-şi rivalii închipuiţi prin ceea ce pentru el erau abilităţi strategice, dar adevărul e că nu prea avea rivali serioşi, doar vreo doi.

1 Franklin Delano Roosevelt, preşedintele Americii în perioada 1933 – 1945.

trei bărbaţi pe care tot Nancy i-i prezentase după întâlnirea

cu Stanley din octombrie, dar Rose le găsise rând pe rând cusururi tuturor, refuzând să-i revadă, şi continua să tragă de timp, aşa că Stanley era un cavaler galopând pe un câmp de bătălie pustiu, deşi vedea duşmani-fantomă pretutindeni în jur. Sentimentele lui Rose faţă de el nu se schimbaseră, dar prefera compania lui Stanley decât să stea singură în camera ei sau să asculte radioul după cină împreună cu părinţii, aşa că rareori îl refuza atunci când el o invita seara în oraş, acceptând să meargă la patinoar, popice, dans (da, era un dansator grozav), la Carnegie Hali, la un concert Beethoven, la două musicaluri de pe Broadway şi la mai multe filme. Se lămurise repede că dramele n-aveau niciun efect asupra lui Stanley (adormise la *The Song of Bernadette* şi *Pentru cine bat clopotele*), dar ochii lui rămâneau invariabil deschişi la comedii, ca de exemplu la *The More the Merrier*, o prostioară delicioasă despre criza de locuinţe din Washington în timpul războiului, care-i amuzase pe amândoi, cu Joel McCrea (ce bărbat bine) şi Jean Arthur (una dintre preferatele lui Rose), dar cel mai mult o marcase o replică spusă de alt actor, Charles Coburn, care juca un soi de Cupidon deghizat în american grăsan şi bătrân, o replică recurentă în film: *un tânăr distins, respectabil, cumsecade* – un soi de incantaţie care ridica în slăvi virtuţile soţului pe care ar trebui să şi-l dorească orice femeie. Stanley era respectabil şi cumsecade şi încă relativ tânăr, iar dacă *distins*

însemna drept ca bradul, graţios şi paşnic, atunci şi asta se putea pune la socoteală, dar Rose nu era deloc sigură că erau virtuţile pe care şi le dorea, mai ales după iubirea împărtăşită cu David Raskin cel intens şi nestatornic, o iubire care fusese uneori epuizantă, dar plină de viaţă şi întotdeauna surprinzătoare prin formele ei într-o permanentă mutaţie, în timp ce Stanley părea atât de blând şi de previzibil, atât de sigur, şi se întreba dacă un caracter atât de statornic era până la urmă o calitate sau un defect.

Pe de altă parte, el n-o pipăia şi nu-i cerea sărutări pe care ştia că nu-i dispusă să i le dea, chiar dacă era deja evident că e înnebunit după ea şi că de fiecare dată când erau împreună trebuia să facă eforturi ca să n-o atingă, să n-o sărute şi să n-o pipăie.

Pe de altă parte, când ea îi spusese cât de frumoasă i se părea Ingrid Bergman, el răspunsese cu un râs dispreţuitor, o privise în ochi şi remarcase, pe cel mai sigur şi mai calm ton cu putinţă, că Ingrid Bergman nu ajungea nici la degetul ei mic.

Pe de altă parte, fusese acea zi rece de la sfârşitul lui noiembrie, când el apăruse neanunţat la studioul lui Schneiderman şi ceruse să i se facă portretul – dar să-l pozeze ea, nu Schneiderman.

Pe de altă parte, părinţii ei îl agreau şi până şi Mildred, Ducesa din Palatul Snobilor, îşi exprimase aprobarea decretând

că Rose putea să nimerească mult mai rău.

Pe de altă parte, avea şi el momente de inspiraţie, accese inexplicabile de exuberanţă când ceva din el se elibera temporar şi se transforma într-un farsor simpatic, neînfricat, cum a fost de pildă seara când şi-a făcut apariţia în bucătăria din apartamentul părinţilor ei jonglând cu trei ouă crude, ţinându-le în aer într-o demonstraţie ameţitoare de viteză şi precizie timp de douăzeci de minute bune înainte ca unul dintre ele să se facă terci pe podea, moment în care le-a lăsat dinadins şi pe celelalte două să se facă terci, cerându-şi scuze pe muţeşte că a făcut mizerie cu o ridicare din umeri de comedian şi un singur cuvânt: Ups.

În acele patru luni se văzuseră o dată sau de două ori pe săptămână şi, chiar dacă Rose nu putea să-i dăruiască inima lui Stanley aşa cum i-o dăruise el, îi era recunoscătoare pentru că o ridicase de la pământ şi o pusese iar pe picioare. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic, ea s-ar fi mulţumit să continue o vreme în acelaşi fel, dar chiar când începuse să se simtă în largul ei cu el, să se bucure de jocul pe care-l jucau în doi, Stanley a schimbat brusc regulile.

Era în 1944, la sfârşitul lui ianuarie. În Rusia tocmai se încheiase asediul Leningradului, după nouă sute de zile; în Italia, Aliaţii erau ţinuţi în şah de germani la Monte Cassino; în Pacific, trupele americane se pregăteau de atacul asupra

Insulelor Marshall; iar pe frontul de acasă, la intrarea în Central Park din New York, Stanley o cerea de soţie pe Rose. Deasupra lor strălucea un soare viu de iarnă, cerul fără nori era de un albastru sclipitor, intens, acel albastru cristalin care pune stăpânire peste New York doar în anumite zile din ianuarie, şi în acea după-amiază însorită de duminică, la mii de kilometri de râurile de sânge şi de măcelul nesfârşitului război, Stanley i-a spus că din două una, ori căsătorie, ori nimic, că o adoră, că niciodată nu avusese astfel de sentimente faţă de cineva, că felul în care avea să arate viitorul lui depindea întru totul de ea, iar dacă-l refuza, atunci n-avea să-l mai vadă niciodată, ideea de a o revedea fiindu-i insuportabilă, aşa că avea să dispară din viaţa ei pentru totdeauna.

Ea i-a cerut o săptămână. I-a spus că totul e prea brusc, prea neașteptat, aşa că are nevoie de un scurt răgaz de gândire. Sigur, i-a răspuns Stanley, ia-ţi o săptămână de gândire, el urma s-o caute peste o săptămână, duminica, şi atunci, chiar înainte să se despartă, cum stăteau în picioare la intrarea în parc dinspre Fifty-ninth Street, s-au sărutat pentru prima oară şi pentru prima oară de când se cunoşteau, Rose a văzut ochii lui Stanley licărind de lacrimi.

Deznodământul, desigur, e ştiut de multă vreme. Nu numai că apare în ediţia completă, autorizată, din *Cartea vieţii pe pământ*, dar poate fi găsit şi la Arhivele din Manhattan, în

registrul care ne spune că Rose Adler şi Stanley Ferguson s-au căsătorit pe 6 aprilie 1944, cu fix două luni înainte de invazia aliată în Normandia. Ştim deci ce decizie a luat Rose, dar cum şi de ce a ajuns s-o ia, asta e o chestiune complexă. Au intrat în joc mai multe elemente, fiecare în armonie şi în opoziţie cu celelalte şi, cum ea şovăia la fiecare, a fost o săptămână grea, frământată pentru viitoarea mamă a lui Ferguson. În primul rând, cum îl ştia pe Stanley om de cuvânt, gândul de a nu-l mai vedea niciodată îi era nesuferit. De bine, de rău, el ajunsese să-i fie cel mai bun prieten, după Nancy. În al doilea rând, avea deja douăzeci şi unu de ani, fiind încă destul de tânără încât să i se recunoască tinereţea, dar nu la fel de tânără cum erau pe atunci majoritatea mireselor, pentru că nu era ceva ieşit din comun ca fetele să-şi pună pirostriile la optsprezece sau nouăsprezece ani, iar Rose n-ar fi vrut în niciun caz să rămână nemăritată. În al treilea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar era un lucru dovedit că nu toate căsătoriile din dragoste erau reuşite şi, dacă ceea ce citise undeva era adevărat, căsătoriile aranjate atât de răspândite în culturile tradiţionale din alte ţări nu erau nici mai nefericite, nici mai fericite decât căsătoriile din Occident. În al patrulea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar adevărul era că nu putea iubi pe nimeni, după Marea Iubire pe care i-o purtase lui David, căci Marea Iubire vine doar o dată în viaţa omului, aşa că trebuia să accepte ceva imperfect dacă nu

voia să rămână singură tot restul vieţii. În al cincilea rând, Stanley n-avea nimic care s-o irite sau s-o dezguste. N-o scârbea ideea de a face sex cu el. În al şaselea rând, el o iubea la nebunie şi se purta cu ea frumos şi respectuos. În al şaptelea rând, cu nici două săptămâni în urmă, într-o discuţie ipotetică despre căsătorie, el îi spusese că femeile ar trebui să fie libere să-şi urmeze propriile interese, că vieţile lor n-ar trebui să graviteze exclusiv în jurul soţilor. Se referea la muncă? îl întrebase ea. Da, la muncă, răspunsese el – printre alte lucruri. Ceea ce însemna că măritişul cu Stanley nu avea să însemne renunţarea la Schneiderman, că putea continua să înveţe meseria de fotografa. În al optulea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley. În al nouălea rând, admira multe lucruri la el, era limpede că părţile lui bune cântăreau mult mai greu decât cele mai puţin bune, dar de ce adormea mereu la filme? Era obosit după zilele lungi de muncă la magazinul lui sau poate că pleoapele lui grele semnalau un soi de detaşare faţă de lumea emoţiilor? în al zecelea rând, Newark! Oare ar fi putut trăi acolo? În al unsprezecelea rând, Newark era categoric o problemă. În al doisprezecelea rând, era timpul să plece de lângă părinţii ei. Era prea coaptă ca să mai stea cu ei în apartament şi, oricât ar fi ţinut la mama şi la tatăl ei, îi dispreţuia pe amândoi pentru ipocrizie – pe taică-său pentru că era un fustangiu neobrăzat, pe maică-sa pentru că se

prefăcea că nu bagă de seamă. Chiar recent, cu totul întâmplător, ducându-se să mănânce de prânz la bufetul de lângă studioul lui Schneiderman, îl zărise pe taică-său la braţ cu o femeie pe care n-o mai văzuse niciodată, cu cincisprezece sau douăzeci de ani mai tânără decât el, şi se simţise atât de dezgustată şi de furioasă, încât îi venise să se repeadă la el şi să-i tragă un pumn în faţă. În al treisprezecelea rând, dacă se căsătorea cu Stanley, avea s-o întreacă şi ea în sfârşit pe Mildred la ceva, chiar dacă nu era clar dacă Mildred era câtuşi de puţin interesată de căsătorie. Deocamdată, sora ei părea pe deplin mulţumită cu şirul ei de scurte aventuri. Bravo ei, dar pe Rose n-o interesa stilul ăsta de viaţă. În al paisprezecelea rând, Stanley câştiga bani şi, după cum se prezentau lucrurile la momentul respectiv, avea să câştige şi mai mulţi pe viitor. Un gând oarecum reconfortant, dar şi neliniştitor. Ca să faci bani, trebuia să te gândeşti tot timpul la bani. Oare se putea trăi cu un bărbat preocupat doar de contul lui din bancă? În al cincisprezecelea rând, Stanley o considera cea mai frumoasă femeie din New York. Ea ştia că nu e, dar nu se îndoia de sinceritatea lui Stanley. În al şaisprezecelea rând, nu se zărea nimeni altcineva la orizont. Chiar dacă Stanley n-avea să fie niciodată un al doilea David, era cu mult superior şirului de mucoşi sclifosiţi trimişi de Nancy. Măcar Stanley era un adult. Măcar Stanley nu se plângea niciodată. În al şaptesprezecelea

rând, Stanley îşi trăia evreitatea la fel ca ea – un membru loial al tribului, dar pe care nu-l interesa deloc practica religiei sau să-i jure credinţă lui Dumnezeu –, ceea ce însemna o viaţă liberă de ritual şi superstiţie, doar nişte cadouri de Hanukkah, pască şi cele patru întrebări o dată pe an, primăvara, circumcizie dacă aveau un băiat, dar fără rugăciuni sau sinagogi, fără să simuleze credinţa în ceea ce nu creţi ea, în ceea ce nu credeau niciunul. În al optsprezecelea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar Stanley o iubea pe ea. Poate că avea să fie suficient, un prim pas. După care cine putea şti?

Şi-au petrecut luna de miere într-o staţiune din Adirondacks, pe malul unui lac, o iniţiere de o săptămână în tainele vieţii conjugale, scurtă, dar interminabilă, pentru că fiecare clipă căpătase parcă greutatea unei ore sau a unei zile pur şi simplu prin prisma noutăţii absolute a tot ce li se întâmpla, o perioadă de emoţii şi adaptări temătoare, de mici victorii şi revelaţii intime, în care Stanley i-a dat lui Rose primele lecţii de şofat şi a învăţat-o regulile de bază din tenis, după care s-au întors la Newark şi s-au instalat în apartamentul unde aveau să-şi petreacă primii ani de căsnicie, un apartament cu două dormitoare în Van Velsor Place din cartierul Weequahic. Schneiderman îi oferise ca dar de nuntă o lună de concediu plătit, iar în cele trei săptămâni dinainte să se întoarcă la serviciu, Rose s-a străduit frenetic să înveţe singură

să gătească, bazându-se exclusiv pe vechiul manual de nădejde al bucătăriei americane pe care-l primise de ziua ei de la maică-sa, *Cartea de bucate a colonistului*, subintitulată *Cum cucereşti un bărbat*, un volum de şase sute douăzeci şi trei de pagini alcătuit de doamna Simon Kader, care includea „Reţete verificate de la cantine şcolare din Milwaukee, şcoli de fete, licee profesionale, dieteticieni de renume şi gospodine pricepute. La început dezastrele se ţinuseră lanţ, dar Rose învăţase întotdeauna cu uşurinţă şi de fiecare dată când îşi propunea să încerce ceva, îi ieşea destul de bine, dar chiar şi în acele prime zile de încercări şi erori, de fripturi arse şi legume fleşcăite, de plăcinte cleioase şi piureuri de cartofi pline de cocoloaşe, Stanley n-o criticase niciodată. Oricât de jalnică era mâncarea pe care i-o punea pe masă, el mânca liniştit până la ultima îmbucătură, părând să mestece cu plăcere, după care, seară de seară, nesmintit, se uita la ea şi-i spunea că a fost delicios. Rose se întreba uneori dacă nu cumva Stanley o tachinează sau dacă e prea preocupat ca să observe ce-i pune în faţă, dar el avea vizavi de mâncarea gătită de ea aceeaşi atitudine pe care o avea vizavi de viaţa lor împreună în general, iar când Rose a devenit atentă, mai bine zis a pus pe răboj toate sursele de potenţiale neînţelegeri între ei, a ajuns la concluzia surprinzătoare, absolut de neimaginat, că *Stanley nu o critica niciodată*. Pentru el, ea era fiinţa perfectă, o femeie

perfectă, o soţie perfectă, ceea ce însemna că, la fel ca într-o afirmaţie teologică despre existenţa inevitabilă a lui Dumnezeu, tot ceea ce făcea, spunea şi gândea ea era în mod categoric perfect, trebuia categoric să fie perfect. După ce împărţise aproape toată viaţa camera cu Mildred, Mildred care-şi pusese lacăte la sertarele dulapului pentru ca sora ei mai mică să nu împrumute haine de la ea, Mildred care o făcuse toantă pentru că se ducea atât de des la film, ajunsese să împartă un dormitor cu un bărbat care o considera perfectă, iar pe lângă asta, în acelaşi dormitor, bărbatul învăţa repede s-o atingă exact cum îi plăcea ei.

Newark era plictisitor, dar apartamentul era mai spaţios şi mai luminos decât cel de pe malul celălalt al fluviului, unde stăteau părinţii ei, şi avea amenajări noi (tot ce avea mai bun de oferit Universul Căminului 3 Fraţi, ceea ce poate că nu era chiar de primă mână, dar era suficient pentru moment), iar când a reînceput să lucreze pentru Schneiderman, metropola a rămas o parte fundamentală din viaţa ei, New York-ul ei drag, murdar şi lacom, capitala feţelor omeneşti, Babelul orizontal al limbilor omeneşti. Naveta zilnică presupunea un autobuz lent până la tren, un drum de douăsprezece minute între cele două Penn Station, apoi câţiva paşi până la studioul lui Schneiderman, dar n-o deranja drumul, mai ales că avea atâţia oameni la care să se uite, şi cel mai mult îi plăcea momentul

când trenul intra în New York şi oprea, urmat întotdeauna de un scurt răgaz, de parcă lumea şi-ar fi ţinut respiraţia într-o anticipare mută, după care uşile se deschideau şi se îmbulzeau cu toţii afară, vagon după vagon revărsându-şi pasagerii pe peronul brusc aglomerat, şi o încântau iuţeala şi hotărârea mulţimii, cum se năpusteau toţi în aceeaşi direcţie, cu ea printre ei, în mijlocul lor, în drum spre serviciu ca toată lumea. Se simţea atunci independentă, legată de Stanley, dar totodată pe propriile-i picioare, o senzaţie nouă, plăcută, şi după ce traversa peronul şi se amesteca iarăşi cu mulţimea afară, se îndrepta spre West Twenty-seventh Street imaginându-şi diferitele persoane care aveau să treacă pe la studio în acea zi, mame şi taţi cu copiii lor nou-născuţi, băieţei în echipament de baseball, cupluri vârstnice pozând împreună pentru portretul aniversar la patruzeci sau cincizeci de ani de la căsătorie, fete rânjite în roba de absolvire a liceului, femeile de la cluburile femeilor, bărbaţii de la cluburile bărbaţilor, poliţiştii începători în uniforme şi soldaţii, bineînţeles, din ce în ce mai mulţi soldaţi, uneori cu soţiile, iubitele ori părinţii, dar cei mai mulţi singuri, soldaţi solitari sau veniţi în permisie la New York, întorşi acasă de pe front sau pregătindu-se să plece undeva să omoare sau să fie omorâţi, iar ea se ruga pentru toţi, se ruga să se întoarcă toţi acasă cu membrele întregi şi cu inima bătându-le încă în piept, se ruga în fiecare dimineaţă, pe drumul dintre

Penn Station şi West Twenty-seventh Street, ca războiul să se termine curând.

Aşa că n-a avut mari regrete şi nici îndoieli care s-o macine după ce i-a spus „da” lui Stanley, dar căsătoria avea totuşi şi unele dezavantaje, care nu-i puteau fi imputate niciunul direct lui Stanley, şi totuşi, prin căsătoria cu el intrase în familia lui şi de fiecare dată când nimerea în preajma acelui trio de inadaptaţi smintiţi, se întreba cum de reuşise Stanley să reziste în copilărie fără să se ţicnească şi el. În primul rând maică-sa, Fanny Ferguson cea încă energică, care pe atunci se apropia de şaptezeci de ani şi n-avea mai mult de un metru cincizeci şi cinci, un metru cincizeci şi şase, o acriturăcu păr alb şi mutră încruntată, mereu nervoasă şi cu ochii-n patru, care mormăia în barbă în timp ce şedea singură pe canapea la reuniunile de familie, singură pentru că nimeni nu îndrăznea să se apropie de ea, cu atât mai puţin cei cinci nepoţi, cu vârste între şase şi unsprezece ani, cărora părea să le inspire o groază de moarte pentru că Fanny îi pălea fără menajamente în cap de fiecare dată când îşi luau nasul la purtare (dacă abateri ca râsete, ţipete, sărit în sus şi-n jos, izbit de mobilă şi râgâit puteau fi descrise astfel), iar dacă erau prea departe ca să-i poată păli, răcnea la ei atât de tare, că abajururile lămpilor începeau să tremure. Prima oară când se întâlniseră, Fanny o ciupise pe Rose de obraz (dureros de tare), declarând că e o fată arătoasă.

După care o ignorase tot restul vizitei, ca şi în restul vizitelor care urmaseră de atunci încolo, interacţiunea dintre ele limitându-se la formalităţile seci de a-şi spune bună ziua şi la revedere, dar cum Fanny le trata cu aceeaşi indiferenţă şi pe celelalte două nurori, Millie şi Joan, Rose n-o luase personal. Fanny era interesată doar de băieţii ei, care o întreţineau şi se înfiinţau ascultători la ea acasă în fiecare seară de vineri, la cină, dar femeile cu care se căsătoriseră fiii ei nu erau decât nişte umbre pentru ea şi de regulă trebuia să facă eforturi ca să ţină minte cum le cheamă. Nu se poate spune că situaţiile astea o deranjau în mod deosebit pe Rose, care avea de-a face doar sporadic şi minimal cu Fanny, dar altfel stăteau lucrurile cu fraţii lui Stanley, pentru că ei erau angajaţii lui şi-i vedea zi de zi, iar după ce s-a obişnuit cu detaliul uluitor că erau nişte bărbaţi de o frumuseţe cum rar îi fusese dat să vadă, nişte zei care semănau cu Errol Flynn (Lew) şi Cary Grant (Arnold), a căpătat o antipatie intensă pentru amândoi. I se păreau superficiali şi necinstiţi, deşi Lew, cel mare, nu era neapărat prost, dar îl strica pasiunea de a paria la meciurile de fotbal şi baseball, iar Arnold, cel tânăr, era aproape semiretardat, un dezmăţat cu privire sticloasă care bea prea mult şi nu rata nicio ocazie de a-i atinge braţele şi umerii, de a o ciupi de braţe şi umeri, i se adresa cu *păpuşa, iubita* şi *frumoasa* şi îi provoca o scârbă nemărginită. Nu-i convenea deloc că Stanley îi angajase

la magazin şi nici că ei îşi băteau joc de el pe la spate, ba uneori chiar şi pe faţă, Stanley cel bun, care era de o sută de ori mai bărbat decât ei, şi totuşi Stanley se prefăcea că nu vede, le suporta răutatea, lenea şi batjocura fără să crâcnească, dând dovadă de atâta îngăduinţă, încât Rose se întreba dacă nu cumva, fără să-şi dea seama, luase de bărbat un sfânt, unul dintre acele suflete rare care n-au niciun gând rău faţă de nimeni, după care îşi spunea că, de fapt, poate că nu era decât un fraier, unul care nu învăţase niciodată să ia atitudine şi să lupte. Prea puţin sau chiar deloc ajutat de fraţii lui, făcuse din Universul Căminului 3 Fraţi o afacere profitabilă, un magazin spaţios luminat de neoane, plin cu fotolii şi radiouri, mese de sufragerie şi răcitoare, mobilă pentru dormitor şi blendere Waring, o activitate cu volum mare şi calitate medie pentru o clientelă cu venituri medii şi mici, un soi de agora de secol XX fabuloasă în felul ei, dar după ce fusese de câteva ori pe acolo în săptămânile de după luna lor de miere, Rose renunţase să mai meargă la magazin – nu doar pentru că se întorsese la serviciu, ci şi pentru că nu se simţea deloc bine acolo, nu-şi găsea locul nicicum printre fraţii lui Stanley.

Dezamăgirea ei faţă de familie era însă oarecum îndulcită de soţiile şi copiii fraţilor, Fergusonii care nu erau chiar Fergusoni, cei care nu înduraseră aceleaşi calamităţi ca Ike, Fanny şi odraslele lor, iar Millie şi Joan au devenit imediat

noile prietene ale lui Rose. Amândouă erau cu ani buni mai coapte decât ea (treizeci şi patru şi treizeci şi doi), dar o primiseră în sânul tribului ca pe o membră cu drepturi depline, conform statutului ei plenar, căpătat în ziua nunţii, care includea, printre altele, dreptul de a împărtăşi toate secretele între cumnate. Pe Rose o impresionase mai ales Millie cea iute de limbă, care suda ţigările, o femeie atât de subţire, încât părea să aibă pe sub piele sârme în loc de oase, o persoană deşteaptă, cu păreri ferme, care ştia ce hram poartă Lew şi, deşi îi rămânea loială soţului cel lunecos şi desfrânat, asta n-o împiedica s-o ţină numai într-o ironie la adresa lui, nişte aluzii atât de spirituale şi de corozive, încât Rose era uneori nevoită să iasă din cameră de teamă să nu râdă prea tare. Pe lângă Millie, Joan părea cam uşurică la minte, dar era atât de caldă şi de generoasă, încât tot nu realiza că se căsătorise eu un prostovan, şi totuşi ce mamă bună era, îşi spunea Rose, tare afectuoasă, răbdătoare şi grijulie, pe când limba ascuţită a lui Millie era adesea cauza disputelor cu copiii ei, care nu erau la fel de bine-crescuţi că ai lui Joan. Millie avea doi copii, pe Andrew, de unsprezece ani, şi pe Alice, de nouă ani, iar Joan avea trei copii, pe Jack, de zece ani, pe Francie, de opt ani, şi pe Ruth, de şase ani. Toţi îi erau dragi lui Rose în feluri diferite, poate mai puţin Andrew, care părea aspru şi belicos din fire, drept care Millie îl certa deseori pentru că o bătea pe sora lui

mai mică, dar preferata lui Rose era de departe Francie, pur şi simplu nu se putea abţine, copila era atât de frumoasă, avea o energie extraordinară, iar când s-au întâlnit a fost un fel de dragoste la prima vedere, Francie cea înăltuţă, cu păr ruginiu, sărind în braţele lui Rose şi spunând mătuşă Rose, noua mea mătuşă Rose, ce frumoasă eşti, tare frumoasă, tare, tare frumoasă şi de-acum vom fi prietene mereu. Aşa începuse şi continuase tot aşa, fermecate amândouă una de alta, iar pentru Rose puţine lucruri erau mai plăcute pe lume decât să stea cu toţii la masă, iar Francie să i se strecoare în poală şi să-i povestească despre şcoală sau despre ultima carte pe care o citise sau despre prietena care-i spusese o răutate sau despre rochia pe care avea să i-o cumpere maică-sa de ziua ei. Fetiţa se relaxa în contact cu moliciunea ca de pernă a corpului lui Rose, iar în timp ce vorbea, Rose o mângâia pe cap, pe obraz sau pe spate şi în scurt timp avea senzaţia că pluteşte, că se desprind amândouă de cameră, de casă şi de stradă şi plutesc împreună pe cer. Da, reuniunile de familie puteau fi înspăimântătoare, dar existau şi compensaţii, mici miracole surprinzătoare care se întâmplau când te aşteptai mai puţin, căci zeii sunt iraţionali, trăsese Rose concluzia, şi ne fericesc cu darurile lor când şi unde au chef.

Rose voia să fie mamă, voia să nască un copil, să-l poarte în ea, să simtă o a doua inimă bătând înăuntrul ei. Nimic nu era

mai presus de asta, nici măcar munca ei cu Schneiderman, nici chiar planul încă prea puţin conturat ca într-o bună zi să se lanseze ca fotograf pe cont propriu, să-şi deschidă un studio cu numele ei înscris pe plăcuţa de deasupra uşii. Aceste ambiţii păleau prin comparaţie cu dorinţa simplă de a aduce o nouă fiinţă pe lume, fiul sau fiica ei, copilul ei, căruia să-i fie mamă pentru tot restul vieţii. Stanley şi-a făcut datoria, făcând dragoste cu ea fără protecţie şi lăsând-o însărcinată de trei ori în primele optsprezece luni de căsnicie, dar de trei ori Rose a pierdut sarcina, mereu în a treia lună, iar în aprilie 1946, când au aniversat doi ani de căsătorie, încă nu aveau copii.

Medicii spuneau că nu are nicio problemă, că e bine sănătoasă şi că în cele din urmă avea să ducă o sarcină la termen, dar pierderile au marcat-o profund pe Rose şi după atâţia copii nenăscuţi, după atâtea eşecuri, a ajuns să simtă că i se răpeşte feminitatea însăşi. Plângea zile în şir după fiecare catastrofă, plângea aşa cum nu mai plânsese din lunile de după moartea lui David, iar Rose cea optimistă din fire, Rose cea mereu tenace şi cu privirea senină se adâncea într-un abis de tristeţe şi autocompătimire morbidă. Dacă n-ar fi fost Stanley, cine ştie unde s-ar fi oprit, dar el rămânea solid şi calm, netulburat de lacrimile ei, iar după fiecare copil pierdut o asigura că e doar o dificultate de moment şi că până la urmă totul avea să se termine cu bine. Îl simţea atât de aproape

atunci când îi vorbea aşa, îi era atât de recunoscătoare pentru bunătatea lui, pentru iubirea lui imensă. Bineînţeles că nu credea o iotă din ce-i spunea el – cum să-l creadă când toate dovezile arătau că se înşală? –, dar o alinau acele minciuni reconfortante. Şi totuşi, o nedumerea calmul cu care el primea vestea că mai pierduse o sarcină, detaşarea faţă de l elul brutal şi sângeros în care corpul ei se lepăda de copiii lui nenăscuţi. Oare era posibil, se întreba ea, ca Stanley să nu-i împărtăşească dorinţa de a avea copii? Poate că el nici măcar nu-şi dădea seama, dar dacă nuirea dorinţa secretă ca lucrurile să continue ca mai înainte, ca ea să fie doar a lui, o soţie care să nu-şi împartă devotamentul şi iubirea între copil şi tată? N-a avut niciodată curaj să-şi exprime aceste gânduri faţă de Stanley, nici prin cap nu i-ar fi trecut să-l insulte cu astfel de bănuieli nefondate, dar de îndoială nu scăpa şi se întreba dacă nu cumva Stanley era prea bun în rolul său de fiu, frate şi soţ şi, dacă aşa era, poate că nu mai avea loc şi pentru cel de tată.

Pe 5 mai 1945, cu trei zile înainte ca războiul din Europa să se termine, unchiul Archie a murit subit făcând un infarct. Avea patruzeci şi nouă de ani, era grotesc de tânăr ca să moară şi, pentru a face totul şi mai grotesc, înmormântarea a avut loc de Ziua Victoriei, ceea ce a însemnat că atunci când familia Adler a părăsit abulică cimitirul şi s-a întors în apartamentul lui Archie din Flatbush Avenue, Brooklyn, oamenii dansau pe

străzile din cartier, claxonau întruna şi ţipau cu veselie răguşită, sărbătorind sfârşitul unei jumătăţi de război. Larma a continuat ore întregi în timp ce soţia lui Archie, Pearl, împreună cu fetele lor gemene de nouăsprezece ani, Betty şi Charlotte, cu părinţii şi sora lui Rose, cu Stanley şi Rose, cu cei patru membri rămaşi din Downtown Quintet plus alţi zece, doisprezece prieteni, rude şi vecini, şedeau în picioare şi pe scaune în apartamentul tăcut, cu jaluzelele trase. Vestea bună pe care o aşteptaseră cu toţii de atâta vreme părea să ridiculizeze oroarea morţii lui Archie, iar vocile zglobii care cântau afară sunau ca o pângărire crudă, de parcă întregul cartier Brooklyn ar fi ţopăit pe mormântul lui Archie. Rose n-avea să uite niciodată acea după-amiază. Nu doar pentru propria-i tristeţe, suficient de memorabilă în sine, ci pentru că Mildred s-a amărât atât de tare, încât a băut şapte pahare de scotch şi a leşinat pe canapea, dar şi pentru că a fost prima oară în viaţa ei când l-a văzut pe tatăl ei izbucnind în lacrimi. Tot în acea după-amiază, Rose a hotărât în sinea ei că dacă avea să aibă norocul de a face un băiat, avea să-i dea numele lui Archie.

În august au căzut bombele cele mari peste Hiroshima şi Nagasaki, s-a terminat şi cealaltă jumătate de război, iar la mijlocul anului 1946, la două luni după ce Rose împlinise doi ani de căsătorie, Schneiderman i-a spus că intenţiona să se

pensioneze curând şi căuta pe cineva care să-i cumpere afacerea. Date fiind progresele pe care le făcuse ea de când colaborau, i-a zis el, şi faptul că devenise între timp o fotografă pricepută şi competentă, se întreba dacă nu cumva o interesa să-i continue munca. A fost cel mai mare compliment pe care i-l făcuse el vreodată. Chiar dacă se simţea flatată, Rose ştia că nu era momentul potrivit, pentru că în ultimul an, ea şi Stanley puseseră deoparte toţi banii de care se puteau lipsi ca să cumpere o casă în suburbii, o casă numai a lor, cu o curte, copaci şi garaj pentru două maşini, şi nu-şi permiteau să cumpere şi casă, şi studioul. I-a răspuns lui Schneiderman că trebuie să discute cu soţul ei, ceea ce a şi făcut chiar în aceeaşi seară, după cină, aşteptându-se din start ca Stanley s-o refuze categoric, dar el a surprins-o spunându-i că alegerea îi aparţine, că dacă e dispusă să renunţe la ideea casei, atunci putea să cumpere studioul, atâta vreme cât costurile erau suportabile. Rose a rămas cu gura căscată. Ştia că Stanley ţine mult să cumpere casa şi iată-l dintr-odată spunând că apartamentul e suficient de bun, că nu-l deranjează să mai locuiască acolo câţiva ani, ceea ce era departe de adevăr, şi, pentru că o minţea astfel, pentru că o adora şi voia ca ea să capete tot ce-şi doreşte, Rose a trecut printr-o schimbare în acea seară, şi-a dat seama că începe să-l iubească pe Stanley, să-l iubească sincer, iar dacă viaţa avea să mai continue o

vreme la fel, poate că era posibil chiar să se îndrăgostească de el, s-o pălească o nouă imposibilă Mare Iubire.

Să nu ne pripim, a zis ea. Şi eu visez la casa aia, şi saltul de la asistentă la şefă e un pas important. Nu sunt convinsă că sunt pregătită pentru asta. Nu ne putem lua un răgaz de gândire?

Stanley a acceptat să-şi ia un răgaz de gândire. A doua zi dimineaţă, când s-a văzut cu Schneiderman la serviciu, a fost şi el de acord să-i lase un răgaz de gândire, iar la zece zile după ce începuse să se gândească, şi-a dat seama că e din nou însărcinată.

De câteva luni se ducea la un doctor nou, un bărbat pe nume Seymour Jacobs, în care avea încredere, un medic care i se părea bun şi inteligent, care o asculta cu atenţie şi nu se grăbea să tragă concluzii şi, pentru că era după trei avorturi spontane, Jacobs a insistat să nu mai facă zilnic naveta la New York, să întrerupă serviciul pe durata sarcinii şi să rămână acasă, pe cât se putea în pat. Medicul înţelegea că măsurile puteau să pară drastice şi cam de modă veche, dar se temea pentru ea, căci ar fi putut fi ultima ei ocazie promiţătoare de a avea un copil. *Ultima mea şansă*, şi-a zis Rose în timp ce-l asculta în continuare pe medicul de patruzeci şi doi de ani, cu nas mare şi ochi căprui blânzi, care o sfătuia cum să facă să devină mamă. Gata cu fumatul şi cu băutura, adăugase el. Un regim alimentar strict, bogat în proteine, vitamine zilnic şi un set de exerciţii

speciale. El avea să treacă s-o vadă o dată la două săptămâni, iar dacă simţea vreun junghi sau o durere cât de mică, trebuia să pună imediat mâna pe telefon şi să-l sune. Era limpede totul?

Da, totul era limpede. Şi astfel s-a rezolvat dilema alegerii între casă şi studio, ceea ce a dus şi la încetarea colaborării ei cu Schneiderman, pe lângă că i-a întrerupt munca de fotografă şi i-a întors viaţa pe dos.

Rose se simţea fericită şi în acelaşi timp confuză. Fericită pentru că mai avea o şansă; confuză pentru că nu ştia cum va face faţă celor şapte luni în care avea să se afle, practic, în arest la domiciliu. Era nevoie de nenumărate schimbări nu doar din partea ei, ci şi a lui Stanley, din moment ce el trebuia să preia mersul la cumpărături şi mare parte din gătit, bietul Stanley care şi aşa muncea pe brânci şi termina târziu serviciul, plus altă cheltuială cu o femeie care să menţină curăţenia în apartament şi să spele rufele o dată sau de două ori pe săptămână, aproape toate aspectele vieţii cotidiene aveau să se schimbe, orele ei active supunându-se din acel moment unui număr mare de interdicţii şi restricţii, n-avea voie să ridice obiecte grele, nici să mute mobilă, nici să se căznească să deschidă o fereastră înţepenită vara, pe căldură, trebuia să se supravegheze cu atenţie, să devină conştientă de miile de lucruri mari şi mici pe care le făcuse întotdeauna inconştient

şi, bineînţeles, nu mai avea voie să joace tenis (pentru care făcuse o pasiune) şi nici să înoate (înotul fiind o pasiune încă din copilărie). Cu alte cuvinte, Rose cea puternică, sportivă şi mereu în mişcare, care se regăsea cel mai bine atunci când se implica într-un iureş de activităţi dinamice, care cereau energie maximă, trebuia să înveţe să stea potolită.

În mod surprinzător, Mildred a fost cea care a salvat-o de la moartea prin plictiseală, intervenind şi transformând acele luni de imobilitate în ceea ce Rose avea să-i descrie mai târziu fiului ei ca fiind *o aventură fantastică*.

Doar n-o să stai toată ziua în apartament, să asculţi radio şi să te uiţi la prostiile alea la televizor, a spus Mildred. Ce-ar fi să-ţi pui şi tu creierul la contribuţie o dată-n viaţă şi să faci nişte recuperare?

Recuperare? a zis Rose, neînţelegând la ce se referea Mildred.

Poate că nu-ţi dai seama, i-a răspuns soră-sa, dar doctorul ţi-a făcut un dar extraordinar. Te-a transformat într-o prizonieră, iar prizonierii au şi ei un lucru pe care alţii nu-l au şi anume timpul, timp cât cuprinde. Citeşte cărţi, Rose. Pune mâna şi educă-te. E şansa ta şi eu te ajut cu drag, dacă vrei.

Ajutorul de la Mildred a venit sub forma unei liste de lecturi, urmată de noi liste de lecturi şi, cum cinematografele îi erau pentru moment inaccesibile, Rose şi-a astâmpărat pentru

prima oară pofta de poveşti cu romane, romane bune, nu dintre cele poliţiste sau bestselleruri care ar fi atras-o, poate, dac-ar fi fost de capul ei, ci cărţi recomandate de Mildred, clasice, desigur, dar alese mereu cu gândul la Rose, cărţi despre care Mildred intuia că îi vor fi pe plac, ceea ce însemna că *Moby Dick*, *Ulise* sau *Muntele vrăjit* nu se regăseau pe nicio listă, pentru că ar fi fost prea copleşitoare pentru începătoarea Rose, dar erau atâtea altele din care se putea alege, iar pe măsură ce lunile treceau, iar copilul îi creştea în pântec, Rose îşi petrecea zilele înotând în paginile cărţilor şi, chiar dacă a avut şi dezamăgiri printre zecile de lecturi (*Fiesta*, de exemplu, care i s-a părut o carte superficială şi falsă), aproape toate celelalte au cucerit-o şi au captivat-o de la prima la ultima pagină, inclusiv *Blândeţea nopţii*, *Mândrie şi prejudecată*, *Casa veseliei*, *Moll Flanders*, *Bâlciul deşertăciunilor*, *La răscruce de vânturi*, *Doamna Bovary*, *Mănăstirea din Parma*, *Prima iubire*, *Oameni din Dublin*, *Lumină în august*, *David Copperfield*, *Middlemarch*, *Piaţa Washington*, *Litera stacojie*, *Strada Mare*, *Jane Eyre* şi multe altele, dar dintre toţi scriitorii pe care i-a descoperit în perioada ei de captivitate, cel mai aproape i-a fost Tolstoi, demonul de Tolstoi care – i se părea ei – înţelegea viaţa de-a fir a păr, tot ce se putea şti despre inima şi mintea omului, indiferent dacă inima sau mintea erau de bărbat sau de femeie, şi se întreba cum era posibil ca un bărbat să ştie ce ştia Tolstoi despre femei, era

absurd ca un singur bărbat să fie toţi bărbaţii şi toate femeile, aşa că a parcurs aproape tot ce a scris Tolstoi, nu doar romanele mari ca *Război şi pace*, *Anna Karenina* şi *învierea*, ci şi operele mai scurte, povestirile şi nuvelele, dintre care cel mai mult a impresionat-o *Fericire de familie*, cu cele o sută de pagini ale ei, povestea unei tinere mirese şi a dezamăgirii ei progresive, o scriere cu care s-a identificat până într-atât încât a plâns la sfârşit, iar când Stanley s-a întors acasă în seara aceea, s-a speriat de starea ei pentru că, deşi terminase povestirea la trei după-amiaza, avea ochii încă umezi de lacrimi.

Copilul ar fi trebuit să se nască pe 16 martie 1947, dar pe 2 martie, la zece dimineaţa, la vreo două ore după ce Stanley plecase la treabă, Rose, care rămăsese în pat, în cămaşă de noapte, cu *Poveste despre două oraşe* sprijinită de versantul nordic al pântecului ei imens, a simţit brusc o presiune în băşica udului. Crezând că-i vine să facă pipi, s-a extras cu greu de sub păturile şi cearşaful care o acopereau, şi-a târât silueta mătăhăloasă până la marginea patului, a lăsat picioarele pe podea şi s-a ridicat. N-a apucat să facă niciun pas spre baie, că a simţit un jet de lichid cald şiroindu-i pe interiorul coapselor. Rose nu s-a mişcat. Era cu faţa spre fereastră, iar când s-a uitat afară, a văzut că din cer cădea o ninsoare uşoară, ca o ceaţă. Cât de încremenit părea totul în acel moment, şi-a zis în sinea

ei, ca şi cum în lume nu s-ar fi mişcat nimic în afară de fulgii de zăpadă. S-a aşezat iar pe pat şi a sunat la Universul Căminului 3 Fraţi, dar persoana care a răspuns la telefon i-a spus că Stanley plecase cu o treabă şi avea să se întoarcă abia după prânz. Apoi l-a sunat pe doctorul Jacobs, a cărui secretară a anunţat-o că doctorul tocmai plecase să facă o vizită la domiciliul unui pacient. Deja panicată, Rose i-a spus secretarei să-i comunice doctorului că ea porneşte spre spital, după care a format numărul lui Millie. Cumnata ei a răspuns după trei sonerii, aşa că Millie a fost cea care a venit s-o ia. Pe distanţa scurtă până la maternitatea spitalului Beth Israel, Rose i-a spus că ea şi Stanley aleseseră deja nume pentru copilul care avea să se nască. Dacă era fată, avea s-o cheme Esther Ann Ferguson. Iar dacă era băiat, avea să existe în lume ca Archibald Isaac Ferguson.

Millie s-a uitat scrutător în oglinda retrovizoare la Rose, care se lăbărţase pe bancheta din spate. Archibald, a spus ea. Eşti sigură de chestia asta?

Da, suntem siguri, a răspuns Rose. Pentru unchiul Archie. Şi Isaac pentru tatăl lui Stanley.

Atunci să sperăm că o să fie tare puştiul, a răspuns Millie. Şi a dat să mai adauge ceva, dar n-a mai apucat pentru că erau deja la intrarea în spital.

Millie a dat alarma, iar a doua zi de dimineaţă, la 2: 07, când

Rose l-a născut pe fiul ei, toată lumea era prezentă: Stanley, părinţii ei, Mildred şi Joan, ba chiar şi mama lui Stanley. Astfel a venit pe lume Ferguson, iar când s-a desprins de trupul mamei lui, a fost pentru câteva clipe cea mai tânără fiinţă umană de pe faţa pământului.

(*Traducere: Iulia Gorzo.*
Primul capitol din romanul „4 3 2 1”, editura ART, 2018)